M. ZOŞCENKO

GALOŞUL

M. ZOŞCENKO • GALOŞUL

Ilustraţii şi copertă: NICHIFOROV GHENADIE

M. ZOŞCENKO

GALOŞUL

În româneşte de
IGOR BLOCK

EDITURA TINERETULUI

CUVÎNT ÎNAINTE

Continuînd o veche tradiție, la începutul anilor 20 apăreau în Uniunea Sovietică numeroase reviste de satiră și umor, dimpreună cu multe culegeri din această categorie literară. Printre autorii mai mult sau mai puțin cunoscuți ai genului s-a făcut repede remarcat în acea perioadă un nume nou — Mihail Zoșcenko. Umorist înnăscut, plin de talent și de vervă, deosebit de fecund, Zoșcenko a cunoscut un succes vertiginos, „s-a trezit într-o bună dimineață celebru“, cum spune un bun prieten al său, Konstantin Fedin, în niște însemnări consacrate lui. Devenind în scurt timp cunoscut și peste hotare, unde savuroasele sale schițe erau traduse frecvent în numeroase limbi, numele lui Zoșcenko a circulat apoi necontenit pe toate meridianele.

Fiu al unui pictor, Mihail Mihailovici Zoșcenko s-a născut la Poltava în anul 1895. După

un an de studenție la facultatea de drept a Universității din Petersburg, el abandonează studiile și pleacă voluntar pe frontul războiului ruso-german (1915), ca ofițer inferior, dîndu-și din plin tributul de sînge : e rănit, contuzionat, gazat. După revoluție pribegește o vreme prin țară, fiind pe rînd, așa cum mărturisește într-o autobiografie din 1922, tîmplar, calfă de cizmar, milițian, agent al miliției judiciare, jucător de cărți, funcționar, actor, pentru ca pînă la urmă să se înroleze voluntar în Armata Roșie.

Zoșcenko publică prima sa povestire în anul 1922. În același an îi apare și prima carte — „Povestirile domnului Nazar Ilici Sinebriuhov". Curînd apoi apar cărțile care l-au consacrat ca pe un artist cu totul original — „Viață veselă" (1924) și „Stimați cetățeni" (1926). Aici tema „ omului mărunt", tema lui preferată, e tratată într-o manieră nouă, purtînd pecetea măiestriei necontestate a autorului.

Au urmat apoi alte culegeri, răsfirate de-a lungul anilor, înmănunchind noi scrieri, cu un diapazon mai larg și cu o gamă mai variată, din care se cuvine a fi cu osebire menționate : „Povestiri despre Lenin" și „Povestiri despre partizanii sovietici", lucrări ce întregesc, dimpreună cu altele, creația de maturitate a scriitorului.

Analizînd unele trăsături caracteristice ale remarcabilului umorist, maniera lui artistică, obiectivele creației sale, K. Fedin subliniază în însemnările pomenite mai sus că autorul „a disecat" cu mult spirit de observație o anumită categorie de oameni din vremea sa, furnizînd o mare abundență de „mărturii artistice, și deci veridice". „Ținta satirei sale, remarcă mai departe Fedin, o constituie cei ce caută fericirea personală, oameni cu însușiri unilaterale, care știu numai să ia, care socot că li se cuvine tot ceea ce capătă, oameni care nu doresc să dea nici o fărîmă din ceea ce li se cere. Ei sînt vînători de avantaje personale, uneori lirici, alteori grosolani, rareori inteligenți, totdeauna lacomii și interesați."

Preferînd, așa cum declară într-una din schițele sale, „eroul mărunt și insignifiant, cu pasiunile și trăirile lui neînsemnate", Zoșcenko îl zugrăvește de minune, întotdeauna cu un pronunțat zîmbet ironic, pentru că, potrivit unei aprecieri a lui M. Gorki, umorul lui Zoșcenko are „mai multă ironie" decît umor.

Comicul lui Zoșcenko, deosebit de viguros în anii 20, era abundent alimentat de contradicțiile din realitățile epocii respective. În acea vreme vechiul era încă puternic înrădăcinat în conștiința oamenilor, iar noul își croia drum, mai ales în viața de toate zilele, neînchipuit de

greu. Și acest comic era realizat cu multă măiestrie, într-un stil cu totul personal, scurt, dens, concis, într-o limbă vioaie, din care nu lipseau jocurile de cuvinte și expresiile pocite, de mare efect.

Scrierile sale din această perioadă au jucat un anumit rol în demascarea tarelor care frînau pe-alocuri mersul înainte al țării. Dar, zugrăvind părțile umbrite ale vieții, uneori scriitorul nu vedea suficient de clar noul, luminos și promițător, pe care-l aducea în viață transformarea societății. Format în cadrul grupării literare „Frații lui Serapis", care a ființat cîțiva ani începînd din 1921, și care profesa o concepție idealistă despre artă, o artă fără idei, apolitică, negînd semnificația socială a literaturii, Zoșcenko a rămas pînă la urmă tributar mai mult sau mai puțin concepțiilor ideologice și estetice ale „confreriei serapiene". Așa se face că, în goană după situații comice, el îngroașă uneori culorile, denaturează stările reale de lucruri. Dar, așa cum subliniază unul din exegeții operei sale (L.F. Erșov), trebuie să se facă deosebire între viciile din concepția unui artist și tendința firească a umoristului de a prezenta un fenomen de viață într-o formă ascuțit hiperbolică.

Mînuind condeiul pînă la sfîrşitul vieţii (1958), Mihail Zoşcenko a lăsat o moştenire remarcabilă, unanim recunoscută, cu care şi-a cîştigat un loc de cinste, pe deplin meritat, în literatura sovietică şi universală.

Igor Block

DECÎT AŞA RUDE, MAI BINE LIPSĂ

Timofei Vasilievici a umblat două zile în căutarea lui nepotu-su, Serioga Vlasov. A treia zi, cînd să plece acasă, a dat de el. L-a întîlnit în tramvai.

S-a urcat în vagon, a scos o copeică, şi cînd s-o dea taxatorului, ce-i văd ochii ? Figura omului care vindea bilete îi păru cunoscută. S-a uitat mai bine — da ! Serioga Vlasov în persoană — taxator de tramvai.

— Tii ! a strigat Timofei Vasilievici. Serioga ! Tu eşti, bre, frăţioare ?

Fîstîcit, taxatorul a potrivit ruloul cu bilete, cu toate că nu era de loc nevoie s-o facă, şi a zis :

— Îndată, unchiule... numai să dau biletele astea.

— Bun ! Se poate — zise bucuros unchiul. Aştept.

Timofei Vasilievici rîse şi găsi de cuviinţă să-i lămurească pe călători :

— E neam bun cu mine, Serioga Vlasov, băiatul lui frate-miu Piotr... Nu l-am mai văzut de şapte ani...

Se uită cu o privire voioasă la nepotu-său şi-i strigă :

— De două zile umblu şi te caut, măi frăţioare ! Am colindat tot oraşul. Şi tu uite unde-mi erai ! Taxator... Am fost acasă la tine, în strada Raznocinaia. Cică nu mai stă aici, s-a mutat — mi-au spus. Unde s-a mutat ? întreb. Eu sînt unchiul lui. Nu ştie nimeni... Şi tu uite unde-mi erai : taxator, care va să zică ?

— Taxator — răspunse abia auzit nepotul.

Călătorii se uitau curioşi la cele două rubedenii. Unchiul rîdea fericit şi se uita cu drag la nepotu-su. Acesta era vădit stînjenit şi, fiind în exerciţiul funcţiunii, nu ştia ce să spună şi cum să se poarte cu unchi-su.

— Aşa — zise unchiul — care va să zică, taxator. La tramvaie ?

— Taxator...

— Ca să vezi ! Păi cum m-am urcat, măi frăţioare, văd eu că prea îmi pare cunoscută figura taxatorului. Şi cînd colo, poftim, tu ! Hei, mînca-te-ar ciorile ! Ce bine-mi pare !

Taxatorul se mută de pe un picior pe altul şi zise :

— Trebuie să plătești, unchiule. Ia bilet... Mergi departe ?

Unchiul rîse din toată inima și-l plesni pe taxator peste geantă.

— Aș plăti, zău ! Dacă mă urcam în alt număr, ori dacă scăpam vagonul ăsta, plăteam, de ce nu ? Acuma plîngeam după bănișori ! Măi, fir-ai tu să fii !... Merg pînă la gară.

— Două stații — zise indispus taxatorul, cu ochii în altă parte.

— Adică cum ? se miră Timofei Vasilievici. Vorbești serios ?

— Trebuie să plătești, unchiule — îngăimă taxatorul. Două stații... Nu se poate să mergi pe gratis, fără bilet...

Timofei Vasilievici strînse din buze jignit și-l fixă cu privirea pe nepotu-su.

— Cum vine asta, bre, bagi mîna în buzunarul lui unchi-tău ?

Taxatorul se uită acru pe geam.

— Ăsta-i jaf curat — izbucni unchiul. După ce că nu te-am văzut șapte ani, porcule, îmi ceri bani ? De la unchiul tău ? Ține-ți mîinile acasă, că nu mă sperii eu de ele, măcar că-mi ești nepot. Nu da din mîini, că faci vînt la călători.

Timofei Vasilievici suci bănuțul în palmă și-l vîrî în buzunar.

— Cum vine asta, oameni buni ? întrebă, adresîndu-se celor din jur. Să ceară bani de la unchiul lui ! Cică două stații... Ai ?

— Trebuie să plătești — zise nepotul, gata să-l podidească plînsul. Nu te supăra, tovarășe unchi, dar vezi că tramvaiul ăsta nu-i al meu. E tramvaiul statului.

— Tramvaiul statului... — îl îngînă unchiul. Pe mine asta nu mă privește. Ai putea să ai respect față de unchi-tu : bagă-ți, unchiule, banul muncit în buzunar și mergi sănătos. Că doar nu s-o dărîma dintr-atîta tramvaiul. Cînd am venit încoace cu trenul, conductorul, măcar că nu mi-e neam, și tot a zis : poftim, Timofei Vasilievici, lasă-lasă, urcă așa... Și m-a dus... măcar că nu mi-e neam... ia colo un consătean. Și tu te ici de unchi-tău ? N-ai să vezi un ban de la mine !

Taxatorul se șterse cu mîneca pe frunte și trase de clopot.

— Coboară jos, tovarășe unchi — zise nepotul pe un ton oficial.

Văzînd că se-ngroașă gluma, Timofei Vasilievici plesni din palme și scoase iar bănuțul de adineauri, apoi îl vîrî din nou în buzunar.

— Nu — zise — nu pot ! Nu pot să-ți plătesc ție, unui mucos. Mai bine mă dau jos.

Timofei Vasilievici se ridică grav și ofensat, și porni spre ușă. Apoi se întoarse :

— Îți gonești unchiul... — zise furios la culme. Ei, las' că te aranjez eu, mucosule! Ți-arăt eu, fecior de cîine ce ești... Pentru o treabă ca asta meriți să fii împușcat! Vezi că am oameni la Smolnîi...

Timofei Vasilievici îi aruncă lui nepotu-su o privire nimicitoare și coborî din tramvai.

1923

PUNCT DE VEDERE

De la gara Leski m-a dus cu căruţa Egorka Glazov.

Am intrat în vorbă.

— Ia spune — l-am întrebat — la voi în judeţ oamenii sînt lămuriţi ?

— Oamenii ? zise Egorka. Oamenii sînt lămuriţi. De ce să nu fie ?

— Dar femeile ?

— Femeile ? Şi femeile sînt lămurite. De ce să nu fie ?

— Şi sînt multe femei lămurite ?

— Sînt de-ajuns — zise Egorka. Măcar că dacă stai să te gîndeşti, nu-s chiar aşa de multe. Dacă te-ai apuca să le numeri, nu te-ncurci cu numărătoarea. Aşa că-s cam puţine. Era una la noi în judeţ... Dar şi aia, nu ştiu... S-ar putea să moară.

— Dar ce-a păţit ?

— Păi de... — făcu Egorka. Are un bărbat aprig al dracului. Klopov, Vasili Ivanîci. Bătăuş, ce mai ! Cum i se pare ceva, sare la bătaie.

— Şi ea tace ?

— Katerina ? De ce să tacă ? Ea îi răspunde : „Rău faci ceea ce faci, zice. Mai uşor cu bătaia, Vasili Ivanovici, zice. Vezi că nu mai sînt vremurile alea..."

— De ce nu se duce la soviet ?

— La soviet ? S-a dus ea şi la soviet. Acolo i-au zis aşa : Bine ai făcut, femeie, că ai venit la noi. Problema femeilor, zic ăia, e acum piatra de temelie a vieţii noastre. Desparte-te, drăguţă, de bătăuşul ăla şi gata... Dar vezi că ea nu vrea. Să mă mai gîndesc, zice. Şi pe urmă, zice, nu-mi vine mie să mă despart... După aia a răbdat ea cît a răbdat şi s-a dus la oraş. Şi a adus de la oraş nişte hapuri. Unul îl ia ea şi altul i-l bagă lui în mîncare. Ea îi bagă hapul, şi el sare la bătaie. Vezi că lui nu-i face nimica hapul. A început femeia să-i bage cîte două hapuri şi să ia şi ea tot cîte două. Degeaba : omul tot sare la bătaie. Atunci a luat ea şase hapuri deodată şi a căzut la pat. Acuma zace. Păcat de ea ! Pentru că vezi, aveam şi noi o femeie lămurită în tot judeţul, şi uite că şi aia s-ar putea să moară.

— Dar celelalte femei — am întrebat — ce, sînt încă şi mai proaste ?

— Celelalte sînt şi mai proaste — întări Egorka. Celelalte nu sînt lămurite nici atîtica... Una, după ce a bătut-o bărbatu-su, l-a dat în judecată. Omul a păţit-o ; l-au amendat. Cinci ruble : să nu mai baţi femeia, vagabondule... Acum muierea plînge toată ziua. De unde bani ca să plătească ? Auzi, proasta... Alta a dat şi ea divorţ. Omul e bucuros, pentru că e vreme de iarnă şi femeia moare acu' de foame. Dacă-i proastă...

— E rău — am zis eu.

— E rău, vezi bine — întări Egorka. La noi, bărbaţii le ştiu pe toate, ştiu ei cum devine cazul, dar femeile astea, de, au rămas în urmă.

— E rău — am ziu eu şi m-am uitat la spinarea lui Egorka.

Avea spinarea slabă şi haina toată numai zdrenţe, din care răsăreau smocuri de vată galbenă.

BĂIAT DE LA ORAŞ

În satul Usaci din gubernia Kaluga a avut loc deunăzi o adunare de alegere a unui nou preşedinte.

Tovarăşul de la oraş, trimis de celulă, pe nume Vedeornikov, aşezat pe o grămadă de buşteni proaspăt cojiţi, vorbi astfel adunării :

— Cetăţeni, situaţia internaţională e clară. Nu vom stărui deci asupra acestei chestiuni. Să trecem la momentul actual, şi anume la alegerea noului preşedinte în locul lui Kostîliov Ivan. Parazitul ăsta nu poate fi investit cu depline puteri şi de aceea se destituie...

Preşedintele comitetului sărăcimii, Mihailo Vasilievici Bobrov, şedea pe acelaşi buştean, lîngă tovarăşul de la oraş, şi ,foarte neliniştit de faptul că vorbele astea de la oraş nu prea erau pe înţelesul ţăranilor, se oferi îndată să lămurească lucrurile.

— Adicătelea — zise Mihailo Bobrov — parazitul ăsta, dar-ar boala-n el, Kostîliov Ivan Macsimîci, nu poate fi vestit şi de-aia se destituie...

— Şi în locul numitului Ivan Kostîliov — urmă vorbitorul de la oraş — propunem să fie ales un om de omenie, pentru că nouă nu ne trebuie paraziţi.

— În locul acestui parazit — lămuri Bobrov — dar-ar boala-n el de rachier, măcar că mi-e neam după nevastă, propunem, care va să zică...

— Propuneţi candidaturile — zise tovarăşul de la oraş.

Însufleţit de cele mai nobile simţăminte Mihailo Bobrov îşi smulse căciula de pe cap şi făcu un gest larg, invitînd oamenii să propună numaidecît candidaturile.

Adunarea păstra tăcere.

— Ce-ar fi să-l alegem pe Bîkin ? Sau pe Eremei Ivanovici Sekin ? întrebă sfios careva.

— Bun — zise tovarăşul de la oraş. Bîkin... Îl scriem aici.

— Îl scriem colea — lămuri Bobrov.

Mulţimea, care pînă atunci stătuse tăcută, se porni să facă o larmă cumplită, rostind un nume după altul, cerînd investirea imediată a candidaţilor săi în funcţia de preşedinte.

— Vasea Bîkin ! Eremei Ivanovici Sekin ! Nikolaev...

Tovarăşul Vedeornikov nota numele acestea pe delegaţia sa.

— Fraţilor ! strigă cineva. Ce fel de alegere mai e şi asta, Sekin şi Mikolaev ?... Noi trebuie să alegem tovarăşi care sînt fruntea... Tovarăşi adevăraţi şi care... Care poate că s-au mai frecat pe la oraş şi le ştiu pe toate... Uite, pe ăştia noi trebuie să-i alegem...

— Aşa e ! strigară mai multe voci din mulţime. Fruntaşii... Şi în alte sate tot aşa se face alegerea.

— Tendinţa e justă — observă tovarăşul de la oraş. Propuneţi !

În mulţime se produce oarecare confuzie.

— Poate pe Leoşa Konovalov ? îndrăzni cineva. Numai pe el îl avem venit de la oraş. Băiat de la oraş !

— Leoşka ! întăriră mai multe glasuri. Fă-te-ncoa, Leoşa ! Vorbeşte-le oamenilor !

Leoşa Konovalov îşi făcu loc prin mulţime, se apropie de grămada de buşteni şi, măgulit de atenţia acordată, făcu o plecăciune ca la oraş, cu mîna la inimă.

— Vorbeşte, Leoşka ! îl îndemnară oamenii.

— Mă rog — zise Leoşka, puţin fîstîcit. Eu, da, pot fi ales. Sekin sau Mikolaev, ce, asta-i alegere ? Sat, prostime... Pe cînd eu, doi ani m-am frecat la oraş. Pe mine puteţi să mă alegeţi, da...

— Vorbeşte, Leoşka ! Spune ce ai de spus ! stărui din nou mulţimea.

— De vorbit, se poate — zise Leoşka. De ce n-aş vorbi, dacă ştiu totul... Cunosc decretul şi toate dispoziţiile, şi anexele. Sau bunăoară codul... Toate astea le cunosc. Doi ani m-am frecat... Veneau unii la mine în celulă : ia spune, Leoşka, ce-i cu decretul ăla, ce-i cu anexa aia ?...

— Care celulă ? întrebă cineva din mulţime.

— Care celulă ? făcu Leoşka. Celula paişpe. Stăteam la Krestî...

— U-u ! făcu uimită asistenţa. Păi pentru ce ai stat tu, măi băiete, la puşcărie ?

Leoşka se uită buimac la mulţime.

— Pentru un fleac... — răspunse el evaziv.

— Pe chestie politică sau de zuleală ?

— Politică — zise Leoşka. Am zulit şi eu ia o nimica toată...

Şi, dînd din mînă a pagubă, se retrase în mulţime.

Tovarăşul de la oraş, Vedeornikov, după ce mai vorbi un timp despre noua tendinţă de a fi

aleşi tovarăşi care au stat la oraş, propuse să se voteze pentru Eremei Sekin.

Mihailo Bobrov, reprezentantul sărăcimii, lămuri înţelesul acestor cuvinte, şi Eremei Sekin fu ales în unanimitate, cu o singură abţinere.

S-a abţinut Leoşka Konovalov. Nu înghiţea el prostimea asta de la ţară.

AGITATORUL

Grigori Kosonosov, paznic la o școală de zbor, a plecat în concediu la el în sat.

— Ia vezi, tovarășe Kosonosov — i-au spus prietenii înainte de plecare — dacă tot te duci la țară, fă și dumneata un pic de agitație. Spune-le țăranilor că aviația se dezvoltă... Poate donează și ei ceva pentru un aeroplan.

— Nici vorbă — a zis Kosonosov. Fac și agitație. La altele nu mă bag, dar despre aviație le vorbesc eu, n-aveți nici o grijă.

Kosonosov a venit în sat toamna și, chiar în ziua cînd a sosit, s-a dus la soviet.

— Uite — zice — aș vrea să fac și eu puțină agitație. Avînd în vedere că sînt venit de la oraș, nu s-ar putea ține o adunare ?

— Mă rog — a zis președintele. S-a făcut. Mîine adun oamenii.

A doua zi, preşedintele a adunat oamenii lîngă magazia pompierilor.

Grigori Kosonosov a ieşit înaintea oamenilor, s-a ploconit o dată şi, intimidat, a început să vorbească cu o voce tremurată :

— Uite, care va să zică... — spuse Kosonosov — aviaţia, tovarăşi, ţărani... 'Mneavoastră, vezi bine, sînteţi oameni neştiutori, de-aia am să vă vorbesc despre politică... Uite, ici, de-o vorbă, e Germania, dincoace, linia Curzon. Ici e Rusia, dincoace... ă-ă...

— Ce tot vorbeşti, acolo, omule ? se mirară ţăranii.

— Ce vorbesc ? făcu pe supăratul Kosonosov. Păi vorbesc despre aviaţie. Se dezvoltă, care va să zică... Ici e Rusia, dincoace India...

Ţăranii îl ascultau încruntaţi.

— Nu ne ţine degeaba aicea ! strigă cineva din spate.

— Nu vă ţin — zise Kosonosov. Vorbeam despre aviaţie... Se dezvoltă, tovarăşi ţărani. Nimic de zis. Ce este, este. Nu încape discuţie...

— Nu prea se înţelege ! strigă preşedintele. Vino mai aproape de mase, tovarăşe...

Kosonosov făcu un pas spre mulţime şi, răsucindu-şi o ţigară, urmă :

— Uite, care va să zică, tovarăşi ţărani... Se construiesc aeroplane şi după aia zboară oamenii

cu ele. Pe sus, prin aer, vreau să zic. Mă rog, e cîte unul care nu prea se poate ţine acolo sus şi, zdup la pămînt ! Aşa cum a păţit un aviator, tovarăşul Ermilkin. S-a urcat, s-a urcat, şi cînd l-a burduşit o dată de pămînt, praf s-a făcut...

— Că doar nu-i pasăre — spuseră ţăranii.

— Eu ce zic ? se bucură Kosonosov, simţindu-se încurajat. Nu-i pasăre, vezi bine. Pasărea, dacă o cădea, nici că-i pasă. Mai era un aviator, tovarăşul Mihail Ivanîci Popkov. De ridicat s-a ridicat el, pînă aici, toate bune, cînd colo, deodată, pac ! s-a stricat motorul... Cînd mi l-a buşit o dată...

— E ! făcură ţăranii.

— Zău aşa... Ba unul a rămas agăţat în copaci. Şedea aşa spînzurat, ca un copilaş. S-a speriat rău. Făcea nişte năzdrăvănii, să mori de rîs, nu alta... Sînt tot felul de întîmplări... Odată, s-a băgat sub elice o vacă. A făcut-o bucăţi. Nici nu mai ştiai unde-s coarnele, unde-i burta... Mai nimeresc şi cîini.

— Şi cai ? întrebară ţăranii. Şi cai, zici ?

— Şi cai — întări Kosonosov. Nimic mai lesne.

— Ie-te, nemernicii, dar-ar boala-n ei ! zise unul. Ce-au mai născocit ! Auzi, să facă harcea-parcea caii... Şi zici că se dezvoltă ?

— Păi dar ! întări Kosonosov. Se dezvoltă, tovarăşi ţărani... Aşa că puneţi mînă de la mînă şi daţi şi dumneavoastră ceva.

— Pentru ce să dăm ? întrebară ţăranii.

— Pentru un aeroplan — zise Kosonosov.

Rîzînd în silă, ţăranii începură să se împrăştie care încotro.

ACTORUL

Schița asta e o întîmplare adevărată. Lucrurile s-au petrecut la Astrahan. Cum a fost, mi-a povestit un artist amator.

Iată ce mi-a povestit actorul :

Mă întrebați, măi tovarăși, dac-am fost la viața mea actor ? Da, am fost. Am făcut teatru. Am cunoscut și eu arta asta. Numai că nu face două parale.

Adicătelea, dacă stai să te gîndești, are și ea unele părți bune.

Bunăoară, apari pe scenă și lumea se uită la tine. În public vezi cunoscuți, neamuri din partea nevestei, vecini. Ăia la parter îți fac cu ochiul : Ține-te bine, Vasea, dă-i bătaie ! Mă rog, le faci și tu tot felul de semne : Fiți pe pace, fraților ! Las' că ne descurcăm noi. Dar dacă stai să te gîndești mai bine, în meseria asta nu găsești nimic bun. Mai mult îți faci sînge rău.

Odată jucam piesa „Cine e de vină ?"

O piesă tare. Într-unul din acte, cum îți spui, niște tîlhari îl jefuiesc pe un negustor în văzul lumii. Iese ceva foarte natural. Negustorul țipă ca din gură de șarpe și dă din picioare, se apără. Ăia îl jefuiesc. Te ia groaza !

Ei bine, am pus noi în scenă piesa asta.

Dar vezi că taman înainte de spectacol, amatorul care juca rolul negustorului a tras la măsea. S-a cherchelit în așa hal haimanaua, că nu mai putea juca. Cum ieșea la rampă, înadins strivea becurile electrice cu piciorul.

Regizorul, Ivan Palîci, îmi zicea :

— În actul doi nu-i mai dăm drumul, că sparge, nemernicul, toate becurile. Poate, zice, îl dublezi dumneata ? Publicul e prost, n-o să bage de seamă.

— Nu pot, măi tovarăși, zic, să ies la rampă. Nu stăruiți. Adineauri, zic, am mîncat doi pepeni.

Regizorul zice :

— Ajută-mă, frățioare. Măcar un act. Poate că mai tîrziu își vine-ăla în fire. Nu da de rîpă munca culturală, zice.

Pînă la urmă, toți m-au convins. Am ieșit la rampă.

Am ieșit așa cum eram, în hăinuță și pantaloni. Numai că mi-am pus o barbă. Și am ieșit.

Publicul, prost-prost, dar m-a recunoscut numaidecît.

— A, zice unul, uite-l pe Vasea ! Ţin-te bine, Vasea, dă-i bătaie !

— De ţinut, mă ţin eu, fraţilor, zic, dat fiind că e un moment critic. Artistul ăla, zic, s-a făcut criţă şi nu poate să iasă la rampă. Borăşte.

Începe jocul.

Eu fac pe negustorul. Şi cum îţi spui, ţip, dau din picioare, mă lupt cu tîlharii. Şi simt că, nu ştiu care dintre amatori, parcă îmi vîră mîna în buzunar de-adevăratelea.

Mă închei la haină. Aşa, ca să nu vadă artiştii.

Mă lupt cu ei. Îi plesnesc peste obraz. Zău aşa!

— Nu vă apropiaţi, nemernicilor — zic — vă rog cu frumosul !

Ăia, aş acum cere piesa, mă înghesuie şi mai rău. Mi-au scos portofelul (o sută optzeci de ruble), şi se dau la ceas.

Ţip ca din gură de şarpe :

— Săriţi, oameni buni, că mă fură de-a binelea !

Efectul e colosal.

Lumea, proasta, bate din palme. Strigă :

— Dă-i, Vasea, dă-i ! Aşa, aşa ! Arde-i la dovleac, fir-ar ei de pezevenghi !

— N-ajută, fraţilor ! strig eu.

Şi-i ating, tot la mutră.

Văd că unul din amatori s-a umplut de sînge. Ailalţi, ai naibii, s-au încins şi mă înghesuie mai al dracului.

Regizorul îşi scoate nasul din culise.

— Bravo, Vasea ! zice. Îţi joci rolul de minune, zice. Dă-i bătaie !

Văd că ţipetele n-ajută la nimic. Pentru că, vezi bine, aşa e piesa, cu ţipete.

— Fraţilor ! zic. Ivan Palîci, nu mai pot ! Trage cortina ! Ăştia îmi zulesc şi ultimele economii !

Auzind asta, mulţi dintre specialiştii în materie de teatru văd că aceste cuvinte nu sînt din piesă, şi ies din culise. Suflerul, mulţumesc frumos, iese şi el din cuşca lui.

— Oameni buni — zice — se pare că într-adevăr i-au zulit negustorului portofelul.

S-a tras cortina. Cineva mi-a adus apă într-un urcior. Am băut.

— Fraţilor ! zic. Ivan Palîci, ce-i asta ? Conform piesei, zic, cineva mi-a scos portofelul din buzunar.

Mă rog, amatorii au fost percheziţionaţi. Dar banii nu s-au găsit. S-a găsit numai portofelul gol, aruncat în culise.

Banii s-au dus. Parcă i-a înghiţit focul.

Artă, zici ? Las' că ştim ! Am jucat şi noi !

AVEREA

Ilia Ivanovici Spiridonov, meşter legător, a cîştigat cinci mii de ruble în aur la tragerea împrumutului.

Primele zile, Ilia Ivanîci a umblat năuc. Dădea din mîini şi din cap, şi bodogănea :

— Ie-te-te... Ce chestie, dom'le... Cum vine asta, măi fraţilor ?...

Pe urmă, obişnuindu-se cu bogăţia care a dat peste el, s-a apucat să socoată cam ce şi cît ar putea cumpăra din banii ăştia. Dar ieşea aşa de mult şi aşa de grozav, încît Spiridonov dădea din mînă şi lăsa baltă socotelile.

Fiind prieteni vechi, Ilia Ivanîci dădea pe la mine de vreo două ori pe zi şi de fiecare dată îmi povestea cu de-amănuntul cum a aflat el de cîştig şi ce-a simţit în ziua aceea fericită.

— Şi acum ce-ai de gînd să faci ? îl întrebam eu. Ce vrei să-ţi cumperi ?

— Mi-oi cumpăra şi eu ba una, ba alta — răspundea Spiridonov. Bineînţeles, lemne. Mai trebuie iarăşi şi niscaiva oale pentru casă... O pereche de pantaloni...

În sfîrşit, Ilia Ivanîci a ridicat de la bancă o grămadă de bani nou-nouţi, tot de cîte zece ruble, şi a dispărut fără urmă. În orice caz, pe la mine n-a mai dat mai bine de două luni.

Odată l-am întîlnit pe stradă.

Era îmbrăcat într-un costum nou, cafeniu deschis, larg de se pierdea în el. Cravata roz stătea băţoasă şi-l gîdila sub bărbie. Ilia Ivanîci trăgea mereu de ea şi scuipa de ciudă. Era vădit că şi costumul, şi jiletca strîmtă, şi cravata elegantă îl stînjeneau şi-i făceau zile fripte.

Omul slăbise rău, era tras la faţă, şi obrajii i se îngălbeniseră. Avea o culoare nesănătoasă, cu o mulţime de zbîrcituri mărunte pe sub ochi.

— Ei, cum e ? l-am întrebat.

— Mde — zise cam abătut Spiridonov. Trăiesc şi eu... Mi-am cumpărat lemne... Astfel, vezi bine, cam plictiseală.

— Păi de ce ?

Ilia Ivanîci dădu din mînă şi mă pofti într-o berărie.

Aici, tot trăgînd de cravată, îmi spuse :

— Uite, îi auzi pe toţi : burjui, burjui... Adi-

cătea burjuii ăştia duc o viaţă de huzur. Da' uite-mă că m-am văzut şi eu burjui, capitalist... Crezi că e vreo pricopseală ?

— Păi de ce ?

— Uite-aşa — zise Spiridonov. Socoteşte şi dumneata. Cu neamurile mele şi ale nevestei m-am certat. Sîntem la cuţite. Asta-i una. La tribunal am ajuns ori ba ? Am ajuns. O să mă judec cu cetăţeana Bîkova. Asta-i doi... Nevastă-mea, Maria Ignatievna, şade toată ziua pe ladă şi plînge... Asta-i trei... Au dat hoţii să spargă uşa de la casă ? Au dat. Măcar că n-au spart-o, dar pot eu să mai am linişte după asta ? Draci ! Aproape că nici nu mai pot să ies din casă. Şi dacă stau în casă iar e rău, că-mi fură lemnele din curte. Am luat un metru cub de lemne. Trebuie să le păzesc.

Ilia Ivanîci făcu, desperat, un semn cu mîna.

— Şi acum ce ai de gînd să faci ? l-am întrebat.

— Nici eu nu ştiu — suspină Ilia Ivanîci. Zău dacă nu-mi vine să-mi vîr gîtu-n ştreang... Cum am primit banii, chiar din prima zi au început toate belelele... Am trăit eu cît am trăit în tihnă şi fără griji, dar şi cînd a dat pacostea peste mine, apăi m-a înghesuit din toate părţile.

Cum am venit acasă cu banii, văd eu că ceva nu e-n regulă. Casa — plină de neamuri. Pînă

atunci nu da nimeni pe la mine, acuma ocupaseră toate scaunele. Mă felicită.

Le-am dat la fiecare, vezi bine, aşa, ca să le dau şi eu ceva, cîte două ruble. Mişka, fratele nevesti-mi, sare el mai al dracului:

— Ruşine — zice — să pici cu cîte două ruble, cînd eşti om cu capital!

Una-alta, s-a încins, nene, o bătaie... de nu se vedea om cu om. În vremea asta Mişka mi-a luat pardesiul din cuier şi dus a fost!

Aşa că am rupt orice legături cu neamurile. Trăiesc şi eu, uite-aşa.

Altfel mi-am cumpărat cîte şi mai cîte. Mi-am luat oale, mi-am luat mei pe doi ani de zile. Mă gîndeam ce-aş mai putea să fac cu banii. Mă uit eu şi văd că nevastă-mea se speteşte cu treburile casei.

„Aşa nu mai merge — mi-am zis. O fi ea femeie, dar are drepturi egale. Pîn-aici! Iau o fetiţă să-i fie de ajutor. Să gătească."

Am luat o fetiţă. Fetiţa găteşte. Nevasta, neavînd ce face, şade cîtu-i ziulica pe ladă şi plînge. Vezi dumneata, tot stînd aşa, fără nici o treabă, îşi aduce aminte de toate necazurile prin cîte a trecut: cum a murit taică-su, cum s-a măritat cu mine... Mă rog i-au intrat în cap toate prostiile, uite-aşa, de prea mult bine.

I-am dat bani.

— Du-te — zic — măcar la club sau la teatru. M-aş duce şi eu cu tine, zic, dar vezi că trebuie să păzesc lemnele.

A mai plîns ea ce-a plîns, da' pe urmă s-a dus la club. A început să joace loto. Ziua plînge, seara joacă. Eu păzesc lemnele. Fetiţa găteşte.

După aia, vine preşedintele comitetului de locatari şi zice :

— De ce exploatezi copiii ? De ce, zice, n-ai anunţat-o pe fetiţa aia, Bîkova ? Vezi, zice, că am să te dau în judecată, măcar că ai cîştigat banii ăia...

Ilia Ivanîci dădu iar din mînă, îşi potrivi cravata şi rămase tăcut.

— E rău — am zis eu.

— Te cred ! se învioră Ilia Ivanîci. Uite, bunăoară, stau şi eu la o bere, dar simt că mă apucă vătămătura. Poate că în clipa asta mi-au zulit lemnele din curte. Ori poate c-au intrat hoţii în casă... Şi am un samovar nou-nouţ... Nici să stau nu-mi vine, dar nici să plec...

Iar acasă... Nevasta poate că stă şi plînge. Fetiţa plîngea şi ea ; i-e teamă de judecată... Mişka, fratele nevesti-mi, sînt sigur că dă tîrcoale casei... Uf, mai bine nu mai cîştigam banii ăştia !

Ilia Ivanîci plăti berea şi-mi strînse mîna abătut. La despărţire, am vrut să-l consolez, dar el m-a întrebat :

— Ia spune-mi... Tragerea următoare cînd e ? Nu mi-ar strica să cîştig un miar, să mai rotunjesc suma...

Ilia Ivanîci se trase de cravată, îmi făcu un semn din cap şi porni zorit spre casă.

ARISTOCRATA

Grigori Ivanovici răsuflă o dată adînc și începu :

— Mie, măi fraților, nu-mi plac femeile care poartă pălărie. Cînd femeia umblă cu pălărie și cu ciorapi de fildecos, ori ține în brațe un cățeluș, ori are un dinte de aur, pentru mine o aristocrată din astea nici nu mai e femeie, nu face două parale.

Cu toate astea, într-o vreme mi s-au aprins călcîiele după o aristocrată. Mă plimbam cu ea, am dus-o și la teatru. La teatru am și dat de bucluc. Acolo, la teatru, și-a dat ea ideologia pe față.

Am cunoscut-o în curte. La o ședință. Mă uit și văd o fîță. Cu ciorapi în picioare, cu un dinte de aur în gură.

— Unde stai, cetățeană ? zic. La ce număr ?

— La şapte, zice.

— Să fii sănătoasă, zic eu.

Şi nu ştiu cum, mi-a şi căzut cu tronc la inimă. Am îndesat-o cu vizitele. La apartamentul şapte. Mă duceam ca persoană oficială, chipurile ca s-o întreb : cum stai, cetăţeană — aveţi ceva defecţiuni la robinet, la toaletă ? Funcţionează ?

— Da, zice, funcţionează.

Şi îşi trage peste umeri şalul de molton, şi nu mai scoate o vorbă. Numai ochii îi sticlesc. Şi dintele din gură străluceşte.

Am tot dat pe la ea vreo lună de zile, pînă s-a obişnuit cu mine. A început să-mi răspundă mai în amănunt : robinetul funcţionează, mulţumesc, Grigori Ivanovici.

Pe urmă am mers şi mai departe — am început să ieşim împreună la plimbare pe străzi. Cum ieşim în stradă, îmi cere s-o iau la braţ. O iau eu la braţ şi mă las tîrît de ea. Ce să-i spun nu ştiu, şi mi-e şi ruşine de oameni.

Odată îmi zice :

— Ce mă tot duci aşa pe străzi ? Am ameţit. Cum eşti cavaler şi la putere, zice, ai putea să mă duci, parexamplu, la teatru.

— Se poate, zic.

Taman bine a doua zi s-au primit de la celulă nişte bilete pentru operă. Am căpătat şi eu unul. Altul mi l-a cedat Vasea lăcătuşul.

Nu m-am uitat la bilete, dar vezi că nu erau la fel. Al meu era la parter, al lui Vasea la galerie.

Ne-am dus la teatru. Ne-am așezat pe locurile noastre. Ea pe biletul meu, eu pe-al lui Vasea. Stau la cucurigu și nu văd nici pe dracu. Dacă mă aplec peste balustradă, o văd pe ea. Dar nu prea bine. Am căscat eu ce-am căscat, pe urmă am coborît. Cînd mă uit, eram taman în antract. Dînsa ieșise și ea în antract.

— Bună seara, zic.

— Bună seara.

— Oare, zic, aici funcționează robinetul ?

— Nu știu, zice.

Și o ia spre bufet. Eu — după ea. Se învîrte prin bufet și se uită la tejghea. Pe tejghea — o tavă, și pe tavă — niște prăjituri.

Eu mă foiesc țanțoș pe lîngă dînsa, uite-așa ca un burjui, și o invit :

— Dacă, zic, ai poftă să mănînci o prăjitură, nu te jena. Plătesc eu.

— Mersi, zice.

Și se apropie de tavă, cu un mers destrăbălat, și haț una cu cremă. Și dă-i, înfulec-o !

Banii mei — numărați. Cel mult pentru trei prăjituri. Ea mănîncă, eu mă scotocesc prin buzunare, mă uit pe furiș cîte parale am. Parale — mai nimica.

După ce a mîncat-o pe aia cu cremă, haţ alta. Am icnit, dar am tăcut. M-a luat aşa, ca o ruşine burgheză. Halal cavaler fără bani!

Mă învîrt în jurul ei ca un cocoş. Ea rîde şi aşteaptă să-i fac complimente.

— N-ar fi timpul să intrăm? zic eu. Poate a sunat.

— Nu — zice ea.

Şi mai ia o prăjitură.

— Nu-i cam mult pe stomacul gol? zic eu.

— Nu, zice, sîntem obişnuiţi.

Şi o ia şi pe-a patra.

Atunci mi s-a suit sîngele la cap.

— Pune-o la loc! zic.

S-a speriat. A rămas cu gura căscată. Eu — parcă m-a muşcat strechea. Acuma tot s-a zis cu plimbările noastre!

— Pune-o dracului la loc! zic.

A pus-o la loc. Eu îl întreb pe bufetier:

— Cît am de plată pentru trei prăjituri?

Bufetierul face pe nisnaiul.

— Aveţi de plătit patru bucăţi, zice. Atîta şi atîta.

— Care patru?! zic eu. Cînd a patra e pe tavă?

— Nix, zice el. Măcar că e pe tavă, dar a fost muşcată şi turtită cu degetul.

— Da' de unde ! zic. De unde-ai mai scos-o şi pe asta ?

Bufetierul face pe nisnaiul, dă din mîini.

S-a strîns lumea, vezi bine. Experţi.

Unii zic că a fost muşcată, alţii zic că nu.

Eu mi-am întors buzunarele pe dos : ce de-a nimicuri au mai căzut din ele ! Lumea rîde. Mie nu-mi arde de rîs. Eu număr banii. I-am numărat : taman bine mi-ajung pentru patru bucăţi.

Degeaba am mai făcut tărăboi, pe cinstea mea !

Am plătit. După aia îi zic doamnei :

— Mănînc-o, cetăţeană. S-a plătit.

Doamna nu se clinteşte. Se jenează să mănînce prăjitura.

— Dă c-o mănînc eu — se bagă unul.

Şi a mîncat-o. Pe banii mei.

Am intrat în sală. Am văzut opera pînă la sfîrşit. După aia, ne-am întors acasă.

În faţa casei, ea îmi zice cu tonul ei burghez :

— Destul de urît din partea dumitale. Ăi care n-au bani nu se plimbă cu doamnele.

Eu îi zic :

— Nu banii, cetăţeană, fac fericirea omului. Iartă-mă că-ţi dau poveţe.

Şi uite-aşa ne-am despărţit.

Nu-mi plac aristocratele.

1923

O ÎNTÎMPLARE ÎN PROVINCIE

În viaţa mea am încercat să fac de toate, numai artist de circ n-am fost.

Dar odată, totuşi, s-a întîmplat aşa că publicul m-a luat drept unul din aceia care prezintă numere de travestiuri.

Nu ştiu cum o fi acum, dar pe vremuri umblau prin Rusia specialişti din ăştia în ale deghizării. Ieşeau, bunăoară, pe scenă, salutau publicul cu toată stima, apoi, după ce dispăreau pentru un moment în culise, reapăreau, dar în alte haine, cu altă voce şi în alt rol.

Ei bine, odată am fost şi eu luat drept un artist din ăştia.

Era prin 1920 sau 1921.

Pe vremea aceea pîinea era extraordinar de scumpă.

La Piter, pentru un funt de pîine se cereau două prosoape, trei cearşafuri, sau o armonică cu trei rînduri de bumbi.

De-aceea, odată, într-o toamnă, poetul imaginist Nikolai Ivanov, pianista Marusia Grekova, eu şi poetul liric Dmitri Tenzor am părăsit Piterul în căutarea unei pîini mai lesne de dobîndit.

Voiam să dăm o raită prin mai multe oraşe din sudul ţării, cu un program variat muzical-literar.

Voiam să cîştigăm cu „arta noastră pură" o bucată de pîine cazonă, de secară.

Aşa că, la sfîrşitul lui septembrie, înarmaţi cu tot soiul de delegaţii şi documente, ne-am îmbarcat într-un vagon de marfă cu sobiţă şi am plecat în direcţia sud-est.

Am mers mult.

Pe drum ne-am împărţit în amănunt rolurile şi am întocmit programul.

Hotărîrăm astfel. Primul număr îl prezintă pianista Marusia, cu cîteva piese muzicale uşoare. Ea dă, ca să zic aşa, tonul întregii noastre reprezentaţii. Al doilea număr îl susţine imaginistul. Acesta complică puţintel programul, făcînd aluzie, cu versurile sale, în sensul că arta nu e întotdeauna înţeleasă de marea masă a poporului.

Apoi mă produc eu cu schiţele mele umoristice. Şi, în sfîrşit, poetul liric Dmitri Tenzor. Acesta, ca să zic aşa, lăcuieşte tot programul, dîndu-i o nuanţă de facilitate şi fineţe.

Programul era întocmit cum nu se poate mai bine.

— Tovarăşi — spunea imaginistul — în Rusia Sovietică noi sîntem primii care am pornit pe drumul cel bun. Noi coborîm conştient la nivelul maselor, pătrunzînd în adîncurile lor. Cu acest program noi vom demonstra că arta pură nu piere. Cu noi este poporul.

Pianista Marusia îl asculta tăcută şi, ca să se exerseze, închipuia cu degetele pe genunchi nu ştiu ce motiv complicat.

Eu trăgeam mahorcă cu ceai, tot slobozind cîte-un scuipat verde şi veninos.

Poetul Dmitri Tenzor spunea transportat :

— Arta pură îi e necesară poporului... Ni se vor aduce pîini aburinde şi înmiresmate, flori, ouă fierte... Bani nu luăm. Ce naiba să facem cu banii, dacă tot nu poţi să cumperi nimic cu ei ?...

În sfîrşit, pe data de 29 am sosit într-un orăşel de provincie mic şi ploios.

În gară ne-a întîmpinat foarte binevoitor un agent al căilor ferate. Agentul a cercetat mult şi atent delegaţiile noastre. Pe urmă a dus mîna la chipiu salutînd în felul acesta, şugubăţ, literatura rusă.

Ne-a spus confidenţial că face şi el parte din pătura intelectuală şi că la timpul său a absolvit două clase la gimnaziul de fete din localitate, şi

că de aceea ar fi amator şi el, între două procese-verbale, să guste din arta pură.

Agentul ne-a promis că va veni neapărat la spectacolul nostru literar.

Am tras la nişte cunoştinţe de-ale Marusiei.

Primele zile au trecut într-o continuă alergătură.

Trebuia să obţinem autorizaţia, să facem rost de sală, să aranjăm luminile şi să cădem la o învoială cu impresarul.

Impresarul, un om subţire şi dibaci, punînd la îndoială puterea de înţelegere a publicului provincial în materie de artă pură, a stăruit să mai subţiem programul nostru cu numere mai accesibile — muzică, cîntece şi exhibiţii de circ.

Asta, desigur, ne dădea rău peste cap programul. N-am obiectat însă, pentru că altă soluţie nu exista.

Spectacolul a fost fixat pentru ziua următoare, la fostul club al comercianţilor.

În ziua de 30 septembrie, la ora 8 seara, stăteam emoţionaţi în cabina special rezervată nouă.

Sala era ticsită de lume.

Vreo sută de ostaşi, o mulţime de gospodine, domnişoare, slujbaşi şi oameni cu tot soiul de profesii libere aşteptau cu nerăbdare începerea reprezentaţiei, bătînd din palme şi cerînd să se ridice cortina.

Primul, după cîte mi-aduc aminte, s-a produs un trio muzical. Apoi un jongler excentric. Acesta a avut un succes teribil. Publicul l-a bisat la nesfîrşit, urlînd şi tropăind din picioare.

Urmau apoi numerele noastre.

Marusia Grekova a ieşit pe scenă într-o rochie neagră încheiată pînă la gît.

Cînd a apărut Marusia, în sală s-a produs oarecare rumoare. Spectatorii s-au săltat de pe locurile lor şi se uitau la pianistă. Mulţi rîdeau cu hohote.

Marusia s-a aşezat la pian puţin tulburată şi după ce a executat o piesă scurtă, s-a oprit, aşteptînd aplauzele. Dar aplauzele n-au urmat.

Marusia s-a retras în culise teribil de derutată, fără s-o fi aplaudat nimeni.

După ea, a ieşit aproape imediat imaginistul.

Aplauzele furtunoase şi strigătele aprobative care l-au întîmpinat n-au contenit multă vreme.

Flatat de această atenţie şi de celebritatea de care se bucura pînă şi într-un mic oraş de provincie, imaginistul se ploconea respectuos pînă la pămînt, cu mîna la inimă.

A citit cîteva poezioare pline de venin, dar cam confuze şi s-a retras foarte tulburat, pentru că nici la plecarea lui n-au urmat aplauzele aşteptate.

N-a bătut din palme nimeni.

Apoi, speriat de-a binelea, am ieşit eu.

Apariţia mea a fost primită cu strigăte de bucurie încă şi mai prelungite.

Cei din spate săreau pe bănci, îi împingeau pe cei din faţă şi mă priveau ca pe cine ştie ce dihanie.

— Dibaci ! a strigat unul. Dibaci lucrat, măi frăţioare !

— Tii, pezevenghiul ! a ţipat altul, vădit încîntat.

Eu, cu spaima-n suflet, tremurînd pentru soarta ce mă aştepta, mi-am început povestirea abia îngăimînd frazele.

Publicul îmi asculta răbdător bălmăjeala şi chiar mă încuraja cu exclamaţii de felul acesta :

— Măi, ce pungaş ! Fir-ar el să fie !...

— Dă-i aşa, că-i dai bine !

Bălmăjind povestirea aproape pînă la capăt, m-am retras abia tîrîndu-mi picioarele. Ca şi cei dinaintea mea, n-am fost răsplătit cu nici un fel de aplauze. Numai un ostaş, unul înalt, s-a ridicat şi a zis :

— Iu-iu, nemernicul, uite la el cum calcă ! Ia uitaţi-vă, fraţilor, cum şchioapătă înadins !

Ultimul trebuia să se producă poetul liric.

S-a împotrivit mult să iasă în scenă. Mai că plîngea în gura mare şi spunea că simte nişte dureri în partea de jos a burţii. Zicea că abia în

ajun a sosit din Piter, că nu s-a familiarizat cu orașul și că nu e obișnuit cu un asemenea auditoriu. Pînă la urmă, tăbărînd cu toții pe el, l-am îmbrîncit în scenă.

Aplauze formidabile, însoțite de hohote de rîs și de înjurături admirative, au zguduit sala.

Publicul hohotea și urla peste măsură de încîntat.

O parte din spectatori s-au repezit la scenă, privindu-l pe poetul liric cu o nespusă curiozitate.

Poetul, buimăcit de-a binelea, s-a rezemat de pian și a stat așa vreo cinci minute, fără a scoate o vorbă. Pe urmă, s-a clătinat o dată, a deschis gura și, mai mult mort decît viu, s-a tîrît înapoi în culise.

Aplauzele n-au contenit multă vreme. Cineva bătea de zor cu călcîiele în podea. Altcineva urla : „bis, bis !"

Cu desăvîrșire zguduiți, noi stăteam ghemuiți în cabină și trăgeam cu urechea la rumoarea din sală.

Impresarul se foia pe lîngă noi și se tot uita speriat la fețele noastre, pe care se citea amărăciunea.

Imaginistul, trist, cu buzele strînse, cu desăvîrșire perplex, ședea pe canapea. Apoi, dîndu-și părul pe spate, a zis cu tărie în glas :

— Eu voi fi înțeles peste cincizeci de ani. Nu mai devreme. Versurile mele nu sînt accesibile. Văd asta acum.

Marusia Grekova plîngea înăbușit, cu fața ascunsă în palme.

Poetul liric stătea nemișcat și asculta speriat strigătele și urletele din sală.

Eu nu mai pricepeam nimic. Mai bine zis, îmi închipuiam că masele au înțeles arta pură, dar într-o formă ciudată, necunoscută mie.

Strigătele, însă, nu conteneau.

Deodată, s-a auzit un tropăit în culise, și în cabina noastră au dat buzna cîțiva spectatori.

— Bis ! Bis ! țipă voios un cetățean, dînd din mîini.

Noi am înlemnit.

Impresarul zise cu o voce stinsă, împăciuitoare :

— Tovarăși... Nici o grijă... Se face... Aranjăm noi imediat... Ce ziceți că doriți ?

— Ăla de adineauri... — zise cetățeanul. Publicul îl roagă mult să mai facă o dată... Noi sîntem delegați și vă rugăm... Ăla de adineauri, cu deghizarea...

În clipa aceea ne-am lămurit. Tuspatru fuseserăm luați drept unul, Iakimov, specialist în arta deghizării, care dăduse spectacole în acest

oraş anul trecut. Azi urma să se producă după noi.

Buimăciţi cu totul, ne-am pus maşinal paltoanele şi am ieşit din club.

A doua zi am părăsit oraşul.

Mica pianistă, lunganul de imaginist, eu şi, în sfîrşit, rubicondul poet liric demonstraserăm, tuspatru, publicului din provincie o adevărată minune a deghizării.

Dar poporul nu ne-a răsplătit cu flori, cu ouă fierte şi cu onoruri.

O să trebuiască să mai aşteptăm.

BAIA

În America, măi fraţilor, cică sînt nişte băi pe cinste.

Vine omul, bunăoară, îşi pune hainele într-o ladă specială şi se duce să se spele. Şi nici habar n-are că s-ar putea să i se fure sau să se piardă ceva din lucruşoare. Nici măcar nu ia număr de la garderobă.

Mă rog, poate cîte unul mai temător îi zice ăluia de la haine :

— Gud bai, ai grijă !

Şi atît.

Se îmbăiază americanul ăsta, vine înapoi şi capătă hainele curăţele : spălate şi călcate. Obielele — albe ca zăpada. Izmenele — cîrpite, peticite. Trai, nineacă !

La noi, băile sînt şi ele cam aşa. Însă mai proaste. Dar de spălat poţi să te speli şi aici.

La noi e bucluc numai cu numerele alea de la garderobă. Sîmbăta trecută m-am dus şi eu la

baie (doar nu era să merg pentru treaba asta în America !). Ăla de la garderobă îmi dă două numere : unul pentru haine, altul pentru palton și căciulă.

Dar omul, cînd e gol, unde să bage numerele ? N-ai unde și pace ! Buzunare n-ai. Tot ce vezi, numai burtă și picioare. Necaz mare cu numerele astea. Că doar n-ai să ți le legi de barbă...

Mă rog, mi-am legat și eu numerele cîte unul de fiecare picior, ca să nu le pierd pe amîndouă deodată. Și intru în baie.

Acuma, numerele mă tot plesnesc peste picioare. Ți se și face lehamite să mai umbli. Dar de umblat e musai. Trebuie să-ți faci rost de un hîrdău. Păi ce, fără hîrdău aia mai e baie ? Vai de baia aia !

Caut un hîrdău. Cînd mă uit, văd pe unul că se spală în trei hîrdaie. Într-unul stă, într-altul își săpunește dovleacul și pe-al treilea îl ține cu mînă stîngă, ca să nu i-l fure.

Trag eu hîrdăul ăsta ; dar cetățeanul nu-i dă drumul.

— Ce, bă — zice — ce furi hîrdaiele altora ? Cînd ți-oi arde un hîrdău între ochi — zice — ai să vezi pe dracu' !

— Ia vezi — zic eu — că nu sîntem pe vremea țarului, să-i arzi în dreapta și-n stînga cu hîrdaiele ! Auzi, egoism ! zic. Trebuie — zic —

să se mai spele şi alţii. Că doar nu sîntem la teatru !

Ăla îmi întoarce spatele şi-i dă înainte cu spălatul.

„Doar n-o să stau aşa pe capul lui — mi-am zis. Acuma ăsta o să se spele înadins trei zile.“

M-am dus mai departe.

După vreo oră, văd că unul cască gura şi lasă hîrdăul din mînă. Ori că s-a aplecat să ia săpunul, ori că se lăsase purtat de vise — nu ştiu. Decît că hîrdăul i l-am luat.

Acuma hîrdău am, dar nu găsesc un loc unde să mă aşez. Ce, ăla mai e spălat — în picioare ? Vai de capul meu !

Bun... Stau eu ce stau, ţin hîrdăul cu o mînă şi mă spăl.

În jurul meu — Doamne-Doamne ! E o spălătorie în lege. Unul îşi spală pantalonii, altul îşi freacă izmenele, altul stoarce mai ştiu eu ce. Abia m-am spălat, că iar sînt murdar. Stropesc rău, ai naibii. Şi e o gălăgie de nici nu-ţi mai vine să te speli. Prăpăd, zău !

„Ia mai dă-i încolo — îmi zic. Las' că mă mai clătesc eu acasă.“

Ies în antreu, dau numărul şi-mi iau hainele. Cînd mă uit — toate-s ale mele, pantalonii nu.

— Oameni buni — zic — pantalonii mei aveau o gaură uite colea. Ăştia uite unde-o au.

Ala de la garderobă îmi zice :

— Noi nu sîntem puşi aici să păzim găurile. Nu sîntem la teatru !— zice.

Bun. Îmi pun pantalonii şi mă duc să-mi iau paltonul. Ăla nu mi-l dă ; îmi cere numărul. Şi numărul l-am uitat legat de picior. Trebuie să mă dezbrac. Mi-am scos pantalonii, caut numărul ; numărul nicăieri. Sfoara e acilea, pe picior ; hîrtiuţa nu se vede. A muiat-o apa.

Îi dau ăluia de la garderobă sfoara ; nu vrea.

— Pe bază de sfoară — zice — nu eliberez nimic. Aşa, oricine poate să-mi vină cu o grămadă de sforicele, că nu mi-ar mai ajunge paltoanele. Mai stai — zice — pînă pleacă toţi, şi atuncea ţi-l dau pe ăla care o rămîne.

— Aoleu, frăţioare — zic — şi dacă rămîne mai ştiu eu ce zdreanţă ? Doar nu sîntem la teatru — zic. Dă-mi-l — zic — după semnalmente. Un buzunar e rupt, ălălalt lipseşte. Cît priveşte nasturii — zic — ăla de sus e la locul lui, ăilalţi, canci !

Pînă la urmă tot mi l-a dat. Şi nici măcar nu mi-a cerut sfoara.

M-am îmbrăcat şi-am ieşit în stradă. Deodată, mi-am adus aminte că am uitat săpunul.

M-am întors. Cu paltonul pe mine, nu mă lasă înăuntru.

— Dezbracă-te — îmi zice ăla de la garderobă.

— Măi oameni buni — zic eu— nu pot să mă dezbrac a treia oară. Doar nu sîntem la teatru — zic. Daţi-mi barem contravaloarea săpunului !

Nu vor să mi-o dea.

Dacă nu vor, nu trebuie. Am plecat fără săpun.

Desigur, cititorul s-ar putea să fie curios : ce baie e asta ? Unde e ? Pe ce stradă ?

Ce baie ? Una obişnuită. Din alea cu un gologan intrarea.

GALOŞUL

Să-ţi pierzi un galoş în tramvai nu-i mare lucru.

Mai ales dacă din dreapta te-ndeasă şi din spate te mai calcă unul pe călcîi -- s-a dus galoşul.

E-o nimica toată să-ţi pierzi un galoş.

Eu l-am pierdut cît ai clipi din ochi. Nici n-am băgat de seamă.

Cînd m-am urcat în tramvai, amîndoi galoşii erau la locul lor. Cînd am coborît, m-am văzut cu unul singur ; ălălalt dispăruse. Gheata era la locul ei, şi ciorapul, şi izmenele. Numai galoşul se făcuse nevăzut.

Ce, era să fug după tramvai ?

L-am scos din picior şi pe celălalt, l-am învelit într-un ziar şi mi-am văzut de drum.

Mă gîndeam să pornesc în căutarea galoşului după ce-oi ieşi de la slujbă. Doar n-o să las bună-

tate de marfă să se piardă așa ! Undeva dau eu de el.

După ce-am ieșit de la serviciu, am pornit în căutarea galoșului. Întîi și-ntîi m-am sfătuit cu un vatman, un cunoscut de-al meu.

Omul mi-a dat curaj.

— Zi mersi — zice — că l-ai pierdut în tramvai. În alt loc public nu garantez, dar în tramvai dacă pierzi ceva, e sfînt. Avem noi un birou de obiecte pierdute. Vii frumușel și-ți iei obiectul. Sfînt !

— Mulțumesc — zic eu — mi-ai luat o piatră de pe inimă. Gîndește-te, e ca nou. Îl port abia al treilea sezon.

A doua zi mă înfățișez la biroul de obiecte pierdute.

— Fraților — zic — se poate să-mi iau galoșul înapoi ? L-am pierdut în tramvai.

— Se poate. Ce fel de galoș ?

— Un galoș obișnuit — zic. Numărul doisprezece.

— Numărul doisprezece avem vreo douăsprezece mii — îmi zice unul de-acolo. Dă-ne semnalmentele.

— Semnalmentele — zic — sînt obișnuite : ștaiful s-a făcut ferfeniță, postavul dinăuntru s-a ros...

— Galoşi din ăştia avem mai mult de-o mie. N-ai alte semnalmente speciale ?

— Am şi semnalmente speciale — zic. Spiţul s-a rupt, abia se mai ţine. Tocul s-a dus şi el, aproape că nici nu mai are toc. Dar feţele — zic — încă mai rezistă.

— Ia loc aici. Vedem imediat.

Şi omul vine cu galoşul meu.

Ce m-am bucurat ! Să leşin, nu alta !

„Măi — mi-am zis — da' bine mai lucrează aparatul ăsta de-aici ! Ce oameni, ce nivel, cîtă grijă pentru un galoş !"

— Vă mulţumesc, oameni buni — zic eu — şi vă sînt recunoscător pînă la moarte. Daţi-l repede-ncoa', să-l pun în picior. Vă mulţumesc !

— Nu putem să ţi-l dăm, stimate tovarăşe, pentru că n-avem cum să ştim dacă l-ai pierdut dumneata şi nu altcineva.

— Eu l-am pierdut — zic. Pe cuvînt de onoare !

— Noi te credem şi te înţelegem, şi este foarte probabil că dumneata şi nu altcineva ai pierdut galoşul ăsta. Adu-ne o adeverinţă precum că ai pierdut într-adevăr un galoş. Să confirme administraţia casei faptul, şi îţi eliberăm neîntîrziat ceea ce ai pierdut legal.

— Fraților — zic — tovarăși dragi, păi ăia de la administrație nu cunosc cazul. S-ar putea nici să nu-mi dea o hîrtie din astea.

— Au să-ți dea, că de-aia sînt puși acolo.

M-am mai uitat o dată la galoș și am ieșit.

A doua zi mă duc la președintele comitetului de locatari și-i zic :

— Dă-mi o adeverință, că mi se duce galoșul pe copcă.

— Și chiar zici că l-ai pierdut ? Ori umbli cu cioara vopsită ? Oi fi căutînd bunuri de larg consum pe de pomană, mai știi ?

— Zău că l-am pierdut ! zic.

— Eu nu pot să te cred pe cuvînt. Dacă-mi aduci o dovadă de la parcul de tramvaie că ai pierdut un galoș, atunci îți dau și eu adeverința. Altfel nu pot.

— Păi ei m-au trimis la dumneata — zic.

— Atuncea dă o declarație.

— Și ce să scriu ? întreb.

— Scrie : în ziua de cutare am pierdut un galoș. Și așa mai departe. Prin prezenta mă angajez ca pînă la elucidarea cazului să nu părăsesc localitatea.

Am dat declarația. A doua zi am căpătat o adeverință în toată regula.

M-am dus cu adeverința asta la biroul de obiecte pierdute. Acolo, închipuiți-vă, fără multă vorbărie mi-au și dat galoșul.

Cînd l-am pus în picior, eram în al nouălea cer. Frumos mai lucrează oamenii ăștia ! mi-am zis. Ce, în altă parte și-ar fi pierdut vremea cineva cu galoșul meu ? L-ar fi aruncat, și basta. Aicea, nici o săptămînă n-am alergat, că mi l-au și restituit.

Mi-e necaz numai că în săptămîna asta de alergătură am pierdut ălălalt galoș. Îl purtam mereu la subsuoară, învelit într-un ziar, și nu mai mi-aduc aminte unde l-am lăsat. În nici un caz însă în tramvai. Și asta-i rău. Acuma unde să-l caut, mă rog ?

În schimb, primul galoș e în posesia mea. L-am pus pe comodă.

Cînd mă apucă urîtul, mă uit la galoș și parcă-mi crește inima.

Mă gîndesc : Ce bine lucrează birourile astea !

Am să păstrez galoșul ca amintire. Las' să rămînă la urmași.

1926

OFENSA

De sărbători obişnuiesc să merg la Luga. Se zice că acolo e un aer minunat — aer de pini şi de brazi. Face bine la bronşită. Aşa zic medicii. Nu ştiu dacă-i adevărat, dar mie nu prea-mi vine să cred.

Ceea ce e mai rău, e că drumul pînă la Luga e un chin. Aglomeraţie mare. Înghesuială. Călătorii ţi se aşază pe genunchi fără să-ţi ceară voie. Ori îţi pun în cap coşurile şi boccelele. Aşa nu-i mare lucru să te pricopseşti cu o bronşită, ba mai dai şi în ipohondrie.

Rîndul trecut, la întoarcere, cu toate că vagonul era ticsit, a mai urcat un individ. Destul de tînăr. Cu mustăcioară. Chiar ferches. Cu cizme ruseşti în picioare. Îl însoţea o bătrînă. O babă ca toate babele, cu două boccele şi un coş.

De fapt, întîi s-a urcat în vagon baba cu calabalîcul ei. Iar după ea — individul, cu mustăcioara lui.

Care va să zică, baba o ia înainte, făcîndu-şi loc cu coatele, iar el, ţanţoş, după ea. Şi-i tot porunceşte :

— Ţine coşul drept ! Vezi că-l răstorni !... Acum bagă-l sub bancă ! Bagă-l sub bancă, am zis ! Ei, drăcia dracului ! Nu pune bocceaua pe genunchii oamenilor ! Pune-o pînă una alta pe cap ... Stai c-o urc eu în plasă ! Tii, că proastă mai eşti !

Călătorii bagă de seamă că cetăţeanul ăsta o cam face de oaie, încalcă codul muncii. Pe scurt, observă că individul cu mustăcioară a luat-o razna ; ţipă ca un mitocan la slujnica lui şi o sileşte să facă lucruri peste puterile ei.

Unii au început să-şi arate pe faţă nemulţumirea : n-ar fi cazul să-l aducem la ordine, dacă şi-a pierdut controlul şi ţipă la servitoare ? Se poate să ridice bătrîna singură coşcogea baloturile ? Asta-i curată bătaie de joc, ba mai mult — exploatare a oamenilor muncii ! Nu e permis să ţipi şi să comanzi aşa de faţă cu lumea. Asta o atinge în demnitatea ei de om bătrîn.

Deodată, un călător care se aprinsese mai rău ca ceilalţi, vine lîngă ăla cu mustăcioară şi-l apucă de braţ.

— O astfel de comportare nu e admisibilă — zice. Asta e bătaie de joc faţă de un om liber. Pocitură a nepului ce eşti !

Apucat de braţ, individul s-a făcut alb la faţă şi s-a tras un pas înapoi. Abia după aceea a protestat :

— Ba pardon — zice — ce pocitură ? Poate că eu călătoresc cu mama la Leningrad. Şi aşa — zice — mă simt destul de ofensat cînd mi se vorbeşte de o încălcare a codului.

Călătorii din vagon au rămas oarecum descumpăniţi. Se simţeau stînjeniţi că au intervenit într-o chestiune de familie care nu-i priveşte. Chiar aşa : persoana în cauză nu era altcineva decît mama, nu slujnica.

Cetăţeanul acela care se aprinsese mai rău, vezi bine, nu s-a dat bătut cu una cu două.

— Naiba să le mai descurce ! Ce, scrie pe ea că e mama sau tata ? În cazuri din astea trebuie să anunţi cînd te urci în tren.

Pe urmă, s-a aşezat pe locul său, lîngă geam.

— În orice caz — zice — îmi cer scuze. De unde era să ştim noi că dînsa e stimabila dumitale mamă ! Ne-am închipuit, vezi bine, cu totul altceva. Ne-am închipuit că e servitoarea. Aşa că, să ne scuzi.

Alt călător, unul care mînca dintr-o jimblă, îi zise însă ăluia cu mustăcioară şi cu mamă :

— Mamei i se cuvine şi mai mult respect decît slujnicei. Nu este admisibil s-o împovărezi cu boccele şi cu coşuri. Şi să mai şi ţipi la ea !

Ala cu mustăcioară zice :

— Eu am certificat de la doctor că sufăr de nervi. Rog să nu mi se dea sfaturi la cine pot să țip și pe cine pot să-l încarc cu boccele !

Ofensat cu întîrziere, tipul cu mustăcioară a tot bombănit pînă la Leningrad :

— Abia pornești la drum, că te și apucă de braț. Se leagă de tine care poate că ai bilet de călătorie... Pune piciorul pe boccea, mamă, să nu ți-o șterpelească careva... Ie-te cine s-a găsit să facă pe grozavul... Da' poate că și eu stau la Leningrad încă din nouă sute șapteșpe. Și n-am să îngădui nimănui să mă ofenseze acuzîndu-mă cum că încalc codul.

Ceilalți călători ședeau tăcuți și evitau privirea omului ofensat.

1926

NAS DE COPOI

Comerciantul Eremei Babkin a fost jefuit. Cineva i-a furat blana.

Păgubașului îi venea să urle, nu alta. Vezi bine, îi părea rău de blană.

— Era o blană pe cinste, măi oameni buni — zicea. Păcat de ea ! Plătesc cît nu face, dar tot găsesc cu tîlharul. Să-l scuip între ochi.

Așa că Eremei Babkin a făcut apel la serviciile unui cîine polițist. Și s-a prezentat un agent cu șapcă și moletiere, însoțit de un cîine. Coșcogea dulăul ; unul cafeniu, cu botul ascuțit, antipatic.

Agentul și-a vîrît cîinele cu botul în urma de lîngă ușă, a zis „șo !“ și s-a dat la o parte. Cîinele a adulmecat aerul, și-a aruncat odată ochii pe mulțimea din jur (vezi bine, se strînsese lume) și deodată se apropie de baba Feokla, de la cinci. Vine lîngă ea și-i miroase poalele.

Baba se trage în dosul ălorlalţi. Cîinele — haţ de fustă. Baba se smuceşte în lături, cîinele — după ea. A apucat-o de fustă şi nu-i dă drumul. Baba s-a trîntit în genunchi dinaintea agentului.

— Aoleu — zice — m-am ars ! Hai că spui tot. E adevărat — zice — am pus cinci vedre la dospit. E adevărat — zice — am alambic. Toate — zice — sînt în camera de baie. Duceţi-mă la miliţie.

Oamenii, vezi bine, au rămas cu gura căscată.

— Şi blana ? zice unul.

— Nu ştiu nimic de blană — zice baba. Habar n-am. Hai, duceţi-mă odată, să-mi primesc pedeapsa.

Au dus-o, vezi bine.

Agentul şi-a luat iar dulăul, l-a vîrît iar cu botul în urmă, a zis „şo !“, şi s-a dat la o parte.

Dulăul şi-a rotit o dată ochii, a adulmecat aerul, şi s-a apropiat de cetăţeanul administrator al casei.

Administratorul s-a făcut alb la faţă şi a căzut în genunchi.

— Legaţi-mă — zice — oameni buni, cetăţeni conştienţi. Eu am strîns banii pe apă — zice — şi i-am cheltuit pentru poftele mele.

Vezi bine, locatarii au tăbărît pe administrator şi s-au apucat să-l lege. În vremea asta, du-

lăul se apropie de cetățeanul care stă în apartamentul șapte și-l înșfacă de pantaloni.

Cetățeanul s-a făcut alb ca varul și a căzut în genunchi dinaintea celor de față.

— Sînt vinovat — zice. E adevărat, am pus un an mai puțin în cartea de muncă. Acuma — zice — eu, cogeamite zdrahonul, ar trebui să fiu în armată și să-mi apăr patria, nu să stau aici, la șapte, și să mă folosesc de energia electrică și de alte servicii comunale. Poftim, luați-mă !

Oamenii erau buimaci.

„Ce cîine dat dracului !"

Comerciantul Eremei Babkin a clipit o dată din ochi, s-a uitat în jur, a scos niște bani și-i dă agentului.

— Ia-ți dracului cîinele de-aici ! zice. Ducă-se naibii de blană...

Dar dulăul l-a și mirosit. S-a proptit dinaintea comerciantului și dă din coadă.

Eremei Babkin s-a dat fîstîcit în lături, dar cîinele — după el. Îi miroase galoșii.

Babkin s-a făcut alb la față.

— Hait — zice — dacă-i pe-așa, Al de Sus le vede pe toate. Eu — zice — sînt un nemernic, fraților. Nici blana nu era a mea. Blana — zice — am zulit-o de la frate-miu. Vai de păcatele mele !

Auzind una ca asta, toți cei din jur au luat-o la fugă care-ncotro. Dulăul nemaiavînd vreme să mai adulmece, i-a înhățat pe doi sau trei care s-au nimerit mai la îndemînă și-i ține bine.

Au făcut mărturisiri și ăștia. Unul a pierdut banii statului la cărți, altul și-a miruit nevasta cu fierul de călcat, altul a spus și el ceva ce nu-i chip de redat aici.

S-au împrăștiat toți. Curtea s-a golit. Au rămas numai cîinele și agentul.

Și deodată cîinele se apropie de agent și dă din coadă.

Agentul s-a făcut alb la față și a căzut în genunchi dinaintea cîinelui.

— Mușcă-mă, cetățene — zice. Eu — zice — primesc pentru alocația dumitale trei hîrtii de cîte zece ruble și două le iau eu...

Ce-a urmat, nu se știe. Ca să nu dau cumva de bucluc, m-am făcut și eu nevăzut.

COPILĂRIE FERICITĂ

Ieri, măi fraţilor, şedeam pe o bancă în Parcul Tavriceski. Îmi răsucesc o ţigară. Mă uit în dreapta, mă uit în stînga. În jur — o frumuseţe ! E primăvară. Soarele dogorăşte. Copilaşii se joacă în nisip. Lîngă mine, pe bancă, văd un puşti de vreo zece ani. Şade pe bancă şi îşi bălăbăneşte un picior.

M-am uitat la el şi în juru-mi.

„Ehei — mi-am zis — ce bine o duc copiii ! Nu ca oamenii mari... Păi, cînd eşti om în toată firea, ce, nici să-ţi bălăbăneşti piciorul nu poţi, nici să te tăvăleşti în nisip. Cînd te-o vedea careva bălăbănindu-ţi piciorul, zice că te-ai smintit. Poţi să te mai alegi şi c-o palmă peste obraz. Ehe, mi-am zis, omul adult duce o viaţă tristă. . Comisii peste comisii... Rapoarte şi şedinţe... Ieşi şi tu pentru cîteva minute la aer, şi nevasta poate te şi aşteaptă cu măturoiul în mînă, înjurînd de mama-focului că de ce ai întîrziat. Hei, mi-am

zis, fericită vîrstă — copilărie de aur ! Cum te-ai dus așa, pe nesimțite ?..."

M-am mai uitat o dată la copii și la puștiul care își bălăbănea piciorul, și m-am simțit cuprins de o mare duioșie, așa de parcă mi se tăia răsuflarea.

— Măi băiețaș — zic — măi pezevenghiule ! Tu — zic — pezevenghiule, nici nu simți ce fericit ești, hai ? Stai așa — zic — dai din picior și habar n-ai de nimic. Puțin îți pasă ție de toate ! Măi, pezevenghiule, dragule-drag ! Ia spune, cum te cheamă ?

Tace. S-o fi intimidat.

— Hai — zic — nu te rușina, drăguțule ! Moșul ăsta n-o să te mănînce. Vino — zic — colea, pe genunchi.

Puștiul se întoarce spre mine și-mi răspunde :

— N-am eu timp să mă dau huța pe prăpădiții ăia de genunchi. Auzi ce tîmpit !

„Hait ! mi-am zis. Mi-a tăiat-o puștiul ! Auzi, cică n-are timp !"

— Cum adică, n-aveți timp dumneavoastră ? zic. Ce treburi, pardon de expresie, aveți dumneavoastră ?

Puștiul, acest copil al naturii, îmi răspunde cu o voce de bas :

— Dac-ai să știi prea multe, îmbătrînești prea devreme.

Ca să vezi ce podoabă de copil mi s-a nimerit !

— Ei hai, nu te supăra — zic. Vrea și el, un biet moșneag, să știe ce lucruri se mai întîmplă la vîrsta voastră mititică.

După asta, puștiul parcă s-a mai îmbunat.

— Păi, se întîmplă multe — zice. Avem treabă pînă peste cap ! Comisii peste comisii. Rapoarte și ședințe. Acuma avem o comunicare despre Polonia. Trebuie să mă grăbesc. Și mai e și școala. P-urmă sportul... Ieși și tu să iei un pic de aer, că Mania Blohina sau Katiușa Semecikina te și iau la trei-păzește. Uf !

Puștiul a scos o țigară, a aprins-o, a slobozit un scuipat printre dinți, ca ditamai omul mare, m-a salutat vag cu un semn din cap și dus a fost.

Mi-am zis și eu în sinea mea :

„Fericită vîrstă, bătrînețea mea de aur ! Nu trebuie să mergi nici la școală. Și nici cu sportul nu te prea îndeasă..."

Pe urmă mi-am aprins o țigară și mi-am văzut și eu de drum.

LEMNELE

Mereu am să-mi aduc aminte
De lemne, lemne — vorbe sfinte.

A. BLOK

Întîmplarea asta adevărată s-a petrecut de Crăciun. Ziarele au relatat cu caractere mici, la rubrica faptelor diverse, că întîmplarea s-a petrecut în cutare loc și în cutare zi.

Eu însă sînt un om nervos și foarte curios. Nu m-am mulțumit cu relatarea aridă din ziar și am dat fuga la adresa respectivă, l-am găsit pe omul în cauză, i-am cîștigat încrederea și l-am rugat să-mi relateze mai amănunțit toată povestea.

Și am aflat totul la o sticlă de bere.

Cititorul e o făptură bănuitoare. El ar putea să-și zică : Măi, grozav mai minte și ăsta !

Eu însă nu mint, cititorule. Uite, pot să privesc chiar acum în ochii tăi limpezi, și să spun : „nu mint". De altminteri, eu nu mint niciodată și mă străduiesc să scriu fără să scornesc nimic.

Nici nu prea am fantezie. Şi de aceea nu-mi place să-mi cheltuiesc preţioasa vlagă a vieţii cu te miri ce scorneli. Eu, dragă cititorule, ştiu că viaţa e mult mai importantă decît literatura.

Aşa că, poftim de ascultă povestirea aceasta, hai să-i zic o poveste de Crăciun.

— Lemnele — mi-a spus interlocutorul meu — sînt un lucru de preţ. Mai ales atunci cînd e zăpadă şi cînd mai dă şi un ger, apăi ceva mai bun ca lemnele nici că se află pe lume.

Lemnele poţi să le faci cadou şi de ziua onomastică.

Aşa, bunăoară, eu i-am dăruit cumnată-mi Lizaveta Ignatievna, de ziua ei de naştere, o legătură de lemne. Dar Piotr Semionîci, băbatu-su, un om aprig şi supărăcios, la sfîrşitul petrecerii mi-a dat, nemernicul, cu un lemn în cap.

— Acuma — zice — nu mai sîntem în nouă sute noăşpe, ca să facem cadou lemne.

Cu toate astea, eu nu mi-am schimbat părerea în privinţa lemnelor. Lemnele sînt un lucru preţios şi sfînt.

Bunăoară, cînd treci pe stradă pe lîngă un gard şi te pişcă gerul, fără să vrei baţi cu palma în uluce.

Cît despre hoţii de lemne, ăştia sînt nişte hoţi speciali. Faţă de ei, hoţii de buzunare sînt nişte ageamii.

Hoţul de lemne e dat dracului. Greu pui mîna pe el !

Noi am prins hoţul întîmplător.

Lemnele erau stivuite în curte. Şi uite că lemnele astea, proprietate obştească, au cam început să dispară. În fiecare zi găseam lipsă trei-patru lemne.

Cel mai rău se necăjea Serioga Pestrikov de la apartamentul patru.

— Trebuie să-l pîndim, fraţilor — zice. Altfel nu punem noi mîna pe hoţ.

Ceilalţi s-au învoit. Ne-am pus la pîndă. Pîndim cu rîndul, dar lemnele tot dispar.

Trece aşa o lună. Într-o zi, vine la mine nepotu-meu, Mişka Vlasov.

— Unchiule — zice — după cum ştii, eu sînt în sindicatul chimiştilor şi, în calitate de rudă, aş putea să-ţi procur, la un preţ de nimic, un cartuş de dinamită. Dumneata — zice — bagi cartuşul într-un lemn şi stai şi-aştepţi. Noi ăştia din Petrozadovsk aşa facem întotdeauna şi de-aia hoţilor le e teamă şi se feresc să fure. E o metodă faină — zice.

— Adu-l încoa', nepoate — zic. Îl punem chiar azi.

Şi Mişka îmi aduce cartuşul.

Am făcut o scobitură într-un lemn, am pus cartușul, am astupat scobitura și am aruncat lemnul peste grămadă. Și stau și aștept să văd ce-o să se întîmple.

Seara, în casă s-a produs o explozie.

Lumea s-a speriat grozav. Oamenii habar n-aveau cum devine cazul. Dar eu știam care-i mișcarea. Știa și nepotu-meu Mișka. Ei bine, cartușul a explodat în apartamentul patru, în apartamentul lui Serioga Pestrikov.

Nu i-am spus nimic lui Serioga, m-am uitat numai mîhnit la fața lui ticăloasă, și la locuința răvășită, și la mormanul de cărămizi de pe locul sobei, și la ușa făcută țăndări, și am ieșit fără să scot o vorbă.

Explozia a făcut o singură victimă. Chiriașul lui Serioga, un invalid pe nume Gusev, a murit de spaimă. L-a pocnit o cărămidă în cap.

Acuma Serioga Pestrikov și maică-sa stau pe ruine. Și după Anul nou au să se înfățișeze cu toată familia la judecată, pentru furt de lemne.

Mi-e necaz numai că acuma Mișka Vlasov își atribuie lui toți laurii, nemernicul.

Dar eu am să spun la proces că de ce să-i revină lui laurii, dacă eu am fost acela care am scobit lemnul și am băgat cartușul.

Las' să împartă tribunalul laurii.

CĂSUŢA SCUFUNDATĂ

Odată, pe cînd mă plimbam prin cartierul Vasilievski-ostrov, văd o căsuţă.

Parter, etaj şi acoperiş. Şi un capăt de burlan. Şi asta-i toată căsuţa.

Mititică. Dacă te urci pe umerii administratorului, ajungi cu mîna la etajul de sus.

Nici n-aş fi luat în seamă căsuţa asta, dacă nu ştiu care imbecil de la etaj nu mi-ar fi vărsat nişte zoaie în cap.

Gata să-i trag o înjurătură, am ridicat capul, dar n-am văzut pe nimeni.

„S-a ascuns, nemernicul !“ mi-am zis.

M-am uitat şi eu la căsuţă. La etajul de sus văd prinsă o tăbliţă. Pe tăbliţă scrie : „Nivelul apei la 23 septembrie 1924“. „Oho — mi-am zis — a urcat ceva apa aici în timpul inundaţiei ! Unde s-or fi refugiat bieţii locatari, dacă apa a ajuns şi la etaj ? Unde ? Pe acoperiş...“

Și înaintea ochilor au început să mi se perinde tot soiul de tablouri îngrozitoare. Cum a acoperit apa parterul și cum urca la etaj. Iar locatarii, speriați, vezi bine, și-au aruncat lucrușoarele și se cațără desperați pe acoperiș. Te pomenești că s-or fi legat cu frînghiile de coș, ca să nu-i ia vîntul și să-i zvîrle în vîltoare!

Așa m-a cuprins mila pentru nenorocirea lor de-atunci, că am și uitat de supărarea mea.

Deodată, se deschide o ferestruie și o babă arțăgoasă mă întreabă:

— Ce dorești, omule? Ești de la asigurări, sau îi fi vreun agent?

— Nu, mătușică — zic — nu sînt nici una, nici alta. Mă uit și eu la nivelul ăsta și mă ia groaza. Cred că și pe dumneata te-au legat cu frînghia de coș, nu?

Bătrîna s-a uitat la mine speriată și a închis repede fereastra.

Deodată, văd că iese pe poartă un bărbat voinic, în jiletcă. Omul mă întreabă neliniștit:

— Ce dorești, cetățene?

— Ce vă tot legați de mine? zic. Ce, nu e voie să mă uit și eu la casă? Mă uitam și eu — zic — la nivel. Ce s-a mai ridicat!

Bărbatul rîde:

— Da' de unde! zice. La noi, aici în cartier, își cam face de cap huliganii. Mereu dădeau jos

tăbliţa cu nivelul. Aşa că am pus-o şi noi mai sus. Acuma, slavă Domnului, nu se ating de ea. Nici de bec nu se ating. E prea sus, şi de-aia... Cît priveşte apa, păi aici a urcat numai pînă la glezne. Putea să treacă şi o găină.

Nu ştiu de ce, parcă mi-a părut rău, aşa, deodată, de nivelurile astea.

— Mîine-poimîine — zic — te pomeneşti că bateţi tăbliţa pe coş...

— Dacă o dau jos şi de-aici — zice ăla — o batem pe coş, foarte simplu.

— Să vă ia dracu' ! Dacă aşa stau lucrurile, n-aveţi decît să vă scufundaţi...

ELECTRICIANUL

Eu, fraţilor, nu discut cine e mai important în teatru — actorul, regizorul sau poate tîmplarul. Faptele au s-o arate. Faptele vorbesc singure.

Cele de mai sus s-au petrecut la Saratov sau la Simbirsk, pe scurt, undeva pe-aproape de Turkestan. La teatrul orăşenesc. Se juca acolo o operă. Afară de artişti, care jucau desăvîrşit, mai era la teatrul acela şi un electrician, pe nume Ivan Kuzmici Miskişev.

În 1923, cînd s-a făcut o fotografie în grup cu tot teatrul, electricianul ăsta a fost aşezat undeva, la margine ; de, personal tehnic. În mijloc, pe un scaun cu spetează, stătea tenorul.

Ivan Kuzmici Miskişev n-a zis nimic, dar a rămas cu un fel de rîcă. Mai ales că el a ieşit în fotografie şters, neclar.

Acuma să vezi ce se-ntîmplă. Azi, bunăoară, se joacă „Ruslan şi Ludmila". Muzică de Glinka. Dirijează maestrul Kaţman. La opt fără un sfert

vin la electricianul nostru două domnişoare, cunoştinţe de-ale lui. Le-o fi invitat el mai înainte, ori au venit aşa, de capul lor, asta nu se ştie. Ei bine, vin domnişoarele astea, îi fac ochi dulci şi se roagă de el să le bage în sală. Să vadă spectacolul.

Electricianul zice :

— Cu multă plăcere, doamnelor. Imediat vă procur două bilete. Aşteptaţi-mă aici, lîngă cabină.

Şi dă fuga la director.

Directorul îi zice :

— Azi e zi de sărbătoare. E o mulţime de lume. Toate locurile sînt ocupate. Nu pot.

— Aşa ? face electricianul. Atunci eu refuz să joc. Refuz, adică, să vă luminez producţia. Jucaţi fără mine. Să vedem care din noi e mai important, cine se cuvine să fie fotografiat la margine, şi cine la mijloc.

Şi zicînd aşa, s-a întors în cabină, a stins toate luminile, a încuiat cabina cu cheia şi stă şi flirtează cu fetele.

Balamuc mare ! Directorul aleargă încoace şi încolo. Publicul urlă. Casierul ţipă : îi e teamă să nu i se fure banii pe întuneric. Haimanaua aia de prim-tenor, obişnuit să se fotografieze întotdeauna în mijloc, se prezintă la direcţie şi spune cu vocea lui de tenor :

— Eu pe întuneric refuz să cînt. Dacă nu e lumină — zice— eu plec. Eu — zice — îmi păzesc vocea. Să cînte electricianul.

Electricianul sare şi el :

— Şi ce dacă nu cîntă ! Atîta pagubă ! Dacă dînsul se tot fotografiază în mijloc, atunci cu o mînă să cînte şi cu ailaltă să aprindă luminile. Crede că dacă e tenor trebuie să i se facă mereu lumină ? Acum vremea tenorilor s-a dus !

Vezi bine, cei doi s-au şi luat la harţă.

Deodată, apare directorul şi zice :

— Unde-s fetele alea, fir-ar ele ale dracului ? Din cauza lor se duce de rîpă spectacolul. Las' că le găsesc eu un loc, lua-le-ar naiba !

— Iată-le ! zise electricianul. Numai că spectacolul se duce de rîpă nu din cauza lor, ci din cauza mea. Fac lumină imediat. Că mie din principiu nu mi-e milă de energie.

Şi îndată aprinde luminile.

— Puteţi începe — zice.

Domnişoarele au fost aşezate în faţă şi spectacolul a început.

Acum socotiţi şi dumnevoastră cine prezintă mai multă importanţă în complicatul mecanism teatral.

Desigur, dacă stai să judeci la rece, tenorul prezintă şi el o anumită valoare pentru teatru. E cîte o operă care nici nu se poate juca fără tenor.

Dar nici fără electrician nu e viață pe scena teatrului.

Așa că ei amîndoi sînt la fel de valoroși. Și n-are nici un rost să faci pe grozavul, fălindu-te că ești tenor. N-are rost să eviți relațiile prietenești. Și nu e cazul ca alții să iasă în fotografie șters, neclar !

1927

OPERAȚIA

Să vedeți ce i s-a întîmplat tovarășului Petiușka Iașcikov. O mică și tristă întîmplare. De fapt, mică e un fel de a spune! Era să-l facă harcea-parcea. La operație.

La drept vorbind, nu era chiar să-l bucățească. Nici vorbă. Și apoi, nu e el, Petea, omul care să se lase ciopîrțit cu una cu două. Aș! Totuși, ceea ce i s-a întîmplat e trist.

Deși, fie vorba între noi, la urma urmei nu s-a întîmplat nimic întristător. Atîta că omul n-a socotit bine. Nu s-a gîndit. Afară de asta, vezi că s-a dus la operație întîiași dată, așa că n-avea experiență.

Uite cum a fost cazul. Lui Petiușka i s-a făcut un chist la ochi. Pleoapa de sus de la ochiul drept a început să i se umfle. În trei ani, umflătura s-a făcut cît o călimară.

Pînă la urmă, Petea Iaşcikov s-a dus la policlinică. S-a nimerit să-l consulte o doctoriţă tinerică, drăguţă.

Doctoriţa zice :

— Cum vrei. Dacă vrei, o tai. Dacă vrei, rămîi aşa. Nu e o boală mortală. Unii bărbaţi, care nu ţin seama de aspectul exterior, se obişnuiesc foarte bine să vadă şi cu umflătura asta.

De dragul frumuseţii, Petiuşka s-a hotărît totuşi să se opereze.

Doctoriţa i-a spus să vină a doua zi.

În ziua următoare, Petiuşka Iaşcikov a vrut să meargă la operaţie direct de la lucru. Dar pe urmă şi-a zis :

„Cu toate că e o chestie de ochi şi externă, şi operaţia nu e, ca să zic aşa, internă, mi-e să nu mă pună, mai ştii ? să mă dezbrac. Te pui cu medicina ? Ce-ar fi să mă reped acasă şi să-mi schimb cămaşa ?"

Şi Petiuşka a dat o fugă pînă acasă.

Se gîndea, mai ales, că doctoriţa era una tinerică, şi Petiuşka ţinea s-o facă pe grozavul. O fi el costumaşul nu cine ştie ce, dar cămăşuţa, poftim — madipolon curat.

Pe scurt, Petia nu voia să fie luat prin surprindere.

S-a dus acasă, şi-a pus o cămaşă curată, s-a frecat pe gît cu benzină, şi-a clătit mîinle sub

robinet, şi-a răsucit în sus mustăcioara şi hai la policlinică !

Doctoriţa îi zice :

— Asta e masa de operaţie. Asta-i lanţeta. Asta-i boala dumitale. Imediat te aranjez. Scoate-ţi cizmele şi culcă-te pe masă.

Petiuşka a rămas tablou.

„Nici nu mi-aş fi închipuit — îşi zice — că o să trebuiască să-mi scot cizmele. Auzi dumneata ! Aoleo, şi am nişte ciorapi ca vai de lume ! Ba şi mai rău !"

A dat totuşi să-şi scoată haina, ca să echilibreze, dacă se poate spune aşa, celelalte lipsuri din regiunile inferioare.

Doctoriţa zice :

— Nu scoate haina, că nu eşti la hotel. Scoate-ţi numai cizmele.

Petea pune mîna pe cizmele lui elegante, pe urmă spune :

— Tovarăşă doctor, nu ştiam că o să trebuiască să mă culc cu tot cu picioarele. E o boală de ochi, în partea superioară, aşa că nu mi-am închipuit... Cămaşa mi-am schimbat-o, tovarăşă doctor, de rest, pardon, nu m-am atins. Aşa că vă rog să nu le luaţi în seamă în timpul operaţiei.

Doctoriţa, obosită de atîta doxă, îi zice :

— Hai, urcă odată, că n-avem timp de pierdut !

Şi abia îşi stăpîneşte rîsul.

Aşa l-a tăiat la ochi. Taie şi se tăvăleşte de rîs. Se tot uita la picior şi rîde de nu mai poate. De-atîta rîs, îi tremură şi mîna.

Vezi bine, cum îi tremura mînuşiţa, putea să-l facă harcea-parcea.

Păi e admisibil să pui în felul ăsta în primejdie viaţa unui om ?

Altminteri, operaţia s-a sfîrşit cu bine. Acum Petiuşka nu mai e umflat la ochi.

S-ar putea ca şi ciorapii să şi-i schimbe mai des. Pentru care îi adresăm felicitările noastre, dac-o fi adevărat.

1927

HOȚII

Nu știu, da' de la o vreme s-au cam prăsit hoții. S-a umplut lumea de hoți.

Mai că nu găsești om care să nu fi suferit un furt.

Nu de mult mi s-a furat și mie o valijoară. Cu puțin înainte de Jmerinka.

Mă-ntreb, zău, ce-i de făcut cu această calamitate socială ? Oare să li se taie mîinile la hoți ?

Cică în Finlanda, pe vremuri, așa erau pedepsiți hoții : li se tăia mîna. Cum era prins cîte un tovarăș din ăia de-ai lor că fură — harșt ! na, pezevenghiule, să știi cum e fără o mînă. Dar vezi că dintr-asta s-au dat și oamenii pe brazdă. Acolo, cică, nici nu mai e nevoie să-ți încui casa. Și dacă se întîmplă, bunăoară, să-și piardă cineva portofelul pe stradă, nu s-atinge nimeni de el. Numai îl pune vreunul mai la vedere, ca să stea acolo pînă-n vecii vecilor... Auzi ce proști !

Adicătelea, banii din portofel tot dispar ei. Nu se poate altfel. În chestii din astea, nu numai mîna, şi capul de li s-ar tăia, şi cred că tot n-ar ajuta la nimic. Dar, la urma urmei, ce contează banii ? Important e că portofelul a rămas la locul lui...

Uite, mie, aproape de Jmerinka, apăi cînd mi-au zulit valiza, ştiu că mi-au zulit-o pe cinste. Cu tot conţinutul. Nu mi-au lăsat nici măcar mînerul. Aveam în valiză un burete de doi bani, ei bine, şi pe ăla mi l-au manglit. Mă-ntreb la ce naiba le-o fi trebuit buretele ? ! Că tot au să-l arunce, nemernicii ! Ei bine, nu ; mi-au furat valiza cu burete cu tot.

În tren, pe înserate, se aşază lîngă mine un cetăţean şi-mi zice :

— Fii cu ochii-n patru ! Vezi că umblă hoţii pe-aici. Daţi dracului ! Sar la călători, nu alta.

— Nu mă sperii eu — zic. Eu — zic — mă culc întotdeauna cu urechea pe geamantan. Am să-i aud.

— Nu prea te poţi bizui pe ureche — zice ăla. Hoţii ăştia de-aici sînt aşa de dibaci, că scot şi cizmele din picioarele omului !

— Eu — zic — am cizmele strîmte. Nu-i chip să mi le scoată.

— Mă rog, te priveşte. Eu mi-am făcut da-

toria : te-am prevenit. Dumneata faci cum ştii. După care am şi aţipit.

Deodată, cînd eram aproape de Jmerinka, pe întuneric, cineva mă trage zdravăn de picior. Să-mi smulgă piciorul, nu alta... Odată am sărit în sus şi l-am apucat pe hoţ de umăr. Dar hoţul s-a smucit şi mi-a scăpat. Eu — după el. Sar de pe banca de sus. Dar de fugit, nu pot să fug.

Pentru că mi-a scos cizma pe jumătate, şi piciorul se bălăbăneşte în carîmb.

Am ţipat de-am sculat tot vagonul.

— Ce s-a întîmplat ?

— Era să-mi zulească cizma — zic.

Mi-am tras eu cizma la loc şi cînd mă uit, valiza nicăieri.

Iar am făcut gălăgie. I-am percheziţionat pe toţi călătorii, dar valiza tot n-am găsit-o.

La prima gară mai măricică m-am dus la secţia specială, ca să reclam cazul.

— Dacă-l prindeţi — zic — să-i rupeţi dracului mîinile !

Aia de-acolo rîd.

— Bine, o să i le rupem. Dar fă bine şi pune creionul la loc.

Zău dacă ştiu cum s-a-ntîmplat. Fapt e că am luat de pe masă creionul chimic şi l-am băgat în buzunar.

Agentul zice :

— La noi, măcar că e secţie specială, dar într-un răstimp scurt călătorii ne-au furat toată garnitura de scris. Unul a luat pînă şi călimara, cu cerneală cu tot.

Mi-am cerut scuze pentru creion şi am ieşit.

„Da — mi-am zis — dacă s-or apuca să taie mîinile la hoţi, se umple lumea de schilozi ! Mai mare daraua decît ocaua !“

SOȚUL

Ce se petrece, măi fraților, pe frontul familiei, hai ? Păi așa e vai de capul soților ! Mai cu seamă a acelora ale căror soții au preocupări înalte.

Acu, să vedeți ce mi s-a întîmplat mie zilele astea. Vin eu acasă, intru și bat la ușă. La ușa camerei mele. Nu-mi deschide nimeni.

— Maniusia — îi zic nevestii-mi — sînt eu, Vasea.

Nici un răspuns.

Deodată, aud de cealaltă parte a ușii vocea lui Mișka Bocikov. Mișka Bocikov e un coleg de-al neveste-mi.

— A — zice — dumneata erai, Vasili Ivanîci. Imediat, imediat. Așteaptă un pic.

Zău, parcă mi-a dat cu un lemn în cap.

„Ce se petrece, măi fraților, pe frontul familiei ? Văd că soții nu mai sînt lăsați să intre în casă !"

Mă rog frumos :

— Deschide, Mişa, fir-ai tu să fii ! Nu-ţi fie teamă, că nu sar la bătaie.

Trebuie să vă spun că, într-adevăr, nu sînt eu omul care să sară la bătaie. Sînt de felul meu, pardon, mărunţel, pipernicit. Nu pot să mă bat şi pace. Afară de asta, îmi gîlgîie mereu ceva în stomac cînd fac o mişcare mai iute. Felcerul zice că se agită mîncarea. Dar asta pe mine nu mă-ncălzeşte. Vorba e că din pricina asta nu pot sări la bătaie.

Bat în uşă.

— Deschide, vagabondule ! zic.

El de colo :

— Nu zgîlţîi uşa, diavole ! Stai că-ţi deschid imediat !

— Oameni buni — zic — ce înseamnă asta ? S-a încuiat — zic —cu nevastă-mea, şi-mi mai şi porunceşte să nu zgîlţîi de uşă ! Deschide — zic — îndată, că fac scandal !

— Aşteaptă un pic, Vasili Ivanîci. Stai colo, pe sală, pe lădiţă. Vezi să nu răstorni lampa. Ţi-am pus-o înadins, ca să ai lumină.

— Fraţilor — zic eu — dragi tovarăşi, cum îşi permite, nemernicul, într-un moment ca ăsta, să-i vorbească soţului de lampă cu o voce perfect calmă ? ! Ce se petrece aici, măi oameni buni ?

Dumnealui, să vezi, dă să mă lămurească de după ușă :

— Uf, Vasili Ivanîci — zice — întotdeauna ai fost mic-burghez fără partid, și așa ai să mori.

— Oi fi eu mic-burghez fără partid — zic — dar să știi că chem imediat miliția !

Și dau fuga jos, la milițianul din post.

Milițianul zice :

— Nu putem întreprinde nimic, tovarășe. Dacă — zice — vor să te omoare sau, bunăoară, te aruncă pe geam, pe lîngă celelalte neplăceri de ordin familial, atunci se poate întreprinde ceva... Dar așa — zice — nu s-a întîmplat nimic extraordinar. ...Mai urcă o dată, poate te lasă să intri.

Dau iar fuga sus și într-adevăr, după o jumătate de oră, Mișka Bocikov îmi deschide ușa.

— Intră — zice. Acum se poate.

Dau buzna în cameră. Doamne-Dumnezeule ! E o fumăraie și o harababură, să-ți pui mîinile-n cap, nu alta ! La masă stau șapte inși — trei femei și doi bărbați. Scriu nu știu ce. Ori țin o ședință. Naiba să-i înțeleagă.

Se uită la mine și pufnesc în rîs.

Mișka Bocikov, ăl mai cu moț dintre toți tovarășii ăștia, s-a aplecat peste masă și se bîțîie tot, gata-gata să leșine de rîs.

— Pardon — zice — ne scuzi că ţi-am făcut o farsă. Voiam şi noi să ştim ce fac acum bărbaţii în cazuri din astea.

— Eu nu găsesc nimic de rîs — zic mînios. Dacă — zic — e şedinţă, păi spuneţi aşa. Ori — zic — se pune un aviz la uşă. Şi, în general — zic — cînd se fumează, se mai şi aeriseşte.

Au mai stat ei cît au mai stat şi pe urmă au plecat. Dar nici eu nu i-am reţinut.

HAINELE DE LUCRU

Uite c-am văzut-o şi p-asta, măi fraţilor! Auzi dumneata, nu mai poate muncitorul să intre într-un restaurant; nu-l lasă ăia. Se uită chiorîş la haine. Cică-s prea murdare şi nu cadrează...

Ca să vezi ce-a păţit pe chestia asta Vasili Stepanîci Konopatov. El în persoană. L-au scos afară pe brînci, măi fraţilor, din restaurant. Uite unde-am ajuns!

Păi să vezi. Vasili Stepanîci, cum a intrat pe uşă, cum a simţit că ceva nu e-n regulă; prea se uita urît potarul la costumaşul lui. Costumaşul, deh, prăpădit rău; ce vrei, haine de lucru, un fel de salopetă. Dar nu asta importă. Ceea ce l-a supărat din cale-afară pe Vasili Stepanîci a fost felul cum l-au tratat. Să-i dea lacrimile nu alta.

Îi zice portarului:

— Ce te chiorăşti aşa la mine? Nu ţi-o fi plăcînd costumaşul? Te-oi fi obişnuit cu plastroanele?

Portarul îl apucă de cot şi nu-l lasă să intre.

Vasili Stepanîci se smuceşte şi unde ţipă odată :

— A-a ! Nu lăsaţi pe un muncitor să intre în restaurant ? Nu vă place costumul ?

Vezi bine, s-a strîns lumea. Se uită la el. Vasili Stepanîci face gălăgie :

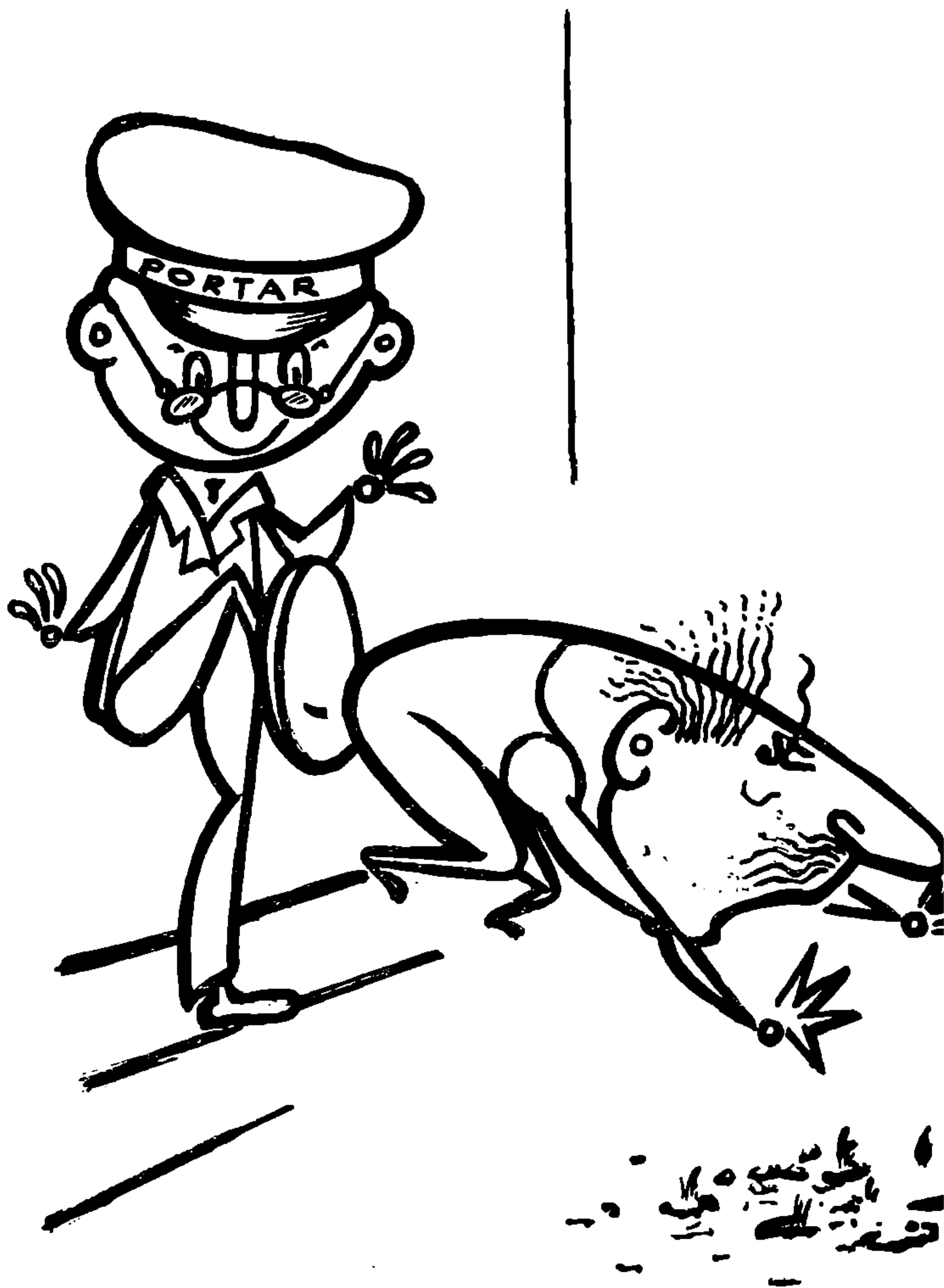
— Da — zice — e adevărat, cetăţeni, n-am plastron la cămaşă şi nu mi se bălăngănesc cravatele la gît... Şi poate că nu m-am mai spălat pe gît de trei luni — zice. Dar poate că eu — zice — muncesc în producţie şi n-am vreme să tot schimb încolo şi-ncoace costumaşele.

În vremea asta au tăbărît şi ospătarii, zor-nevoie să-l scoată afară pe Vasili Stepanîci. Javra aia de portar îi mai dă şi el cîte-un genunchi în fund, ca să nu zăbovească prea mult în uşă.

Vasili Stepanîci Konopatov făcea spume la gură. L-au podidit lacrimile, zău !

— Tovarăşi —zice — fraţilor ! Păi treabă-i asta în construcţia muncitorească-ţărănească ? Adică, dacă omul n-are plastron, nici nu mai capătă demîncare ?...

Ce mai — tărăboi mare. Vezi bine, era încălcată ideologia. Ăi din jur au început să-i îmbrîncească pe ospătari. Unul a pus mîna pe o sticlă, altul pe un scaun.

PORTAR

Patronul țipă ca din gură de șarpe. I-e teamă, firește, să nu i se închidă localul pentru scandal.

În vremea asta, cineva din orchestră a dat fuga după miliție.

Apare și miliția. Și mi-l ia pe Vasili Stepanîci Konopatov și mi-l urcă într-o birjă.

Vasili Stepanîci nu se lasă nici aici.

— Fraților — țipă — ce-i asta ? Păi, dacă și miliția dă mîna cu patronul și azvîrle în stradă un om pe motiv de haine, mai bine — zice — mă duc la burjuii din America decît să îndur una ca asta !

Așa că mi l-au dus pe Vasea Konopatov la miliție și l-au băgat la zdup.

Toată noaptea, bietul de el, n-a închis un ochi. Abia dacă a ațipit și el un cesuleț spre ziuă. Dimineața, ăia îl trezesc și-l duc la șef.

Șeful zice :

— Poți să pleci, tovarășe.

— După ce m-au insultat, acum pot să plec... Nu le-a plăcut costumașul, hai ? Și dacă iau eu o birjă și mă duc la Sovnarkom [1] să mă plîng ?

Șeful miliției zice :

— Nu mai umbla degeaba, tovarășe. La noi așa e regula — zice — persoanele în stare de ebrietate nu sînt admise în restaurante. Și dumneata ai mai și vărsat pe scară.

---

[1] Consiliul Comisarilor Poporului.

— Cum aşa ? întreabă Konopatov. Care va să zică, nu din cauza costumului m-au dat afară ?

Şi atunci parcă i s-a luminat mintea.

— A — zice Vasili Stepanîci — eu credeam că din cauza costumaşului. Dar dacă — zice — din cauză că eram beat, atuncea înţeleg. Sînt de acord. Nu discut.

Şi Vasea Konopatov i-a strîns mîna şefului, şi-a cerut scuze pentru deranj şi a plecat.

SEMNALUL DE ALARMĂ

Chestia e că Volodea Bîkov era cam cu chef. Altfel, vezi bine, nu făcea el așa o pozną. Omul era băut.

Dacă vreți să știți, Volodea Bîkov a băut o sticluță de aia de Erevan, chiar cînd să plece trenul, și pe deasupra i-a mai dat și cu bere. Și de mîncat știți ce-a mîncat ? Un cîrnăcior. Păi asta-i mîncare ?

Așa că a luat-o razna. Cred și eu : amestecul ăsta — otravă curată ! O ia și capul la plimbare, și simți așa în piept idei peste idei, cîte și mai cîte, și-ți mai vine să faci și pe grozavul de față cu onorabilul public.

Așa că Volodea, cum s-a așezat pe locul lui, a și început să se umfle-n pene. Că el, vezi dumneata, e un om căruia îi e îngăduit orice. Și chiar tribunalul, la caz de ceva, îi ține partea. Pentru că — să știe lumea — el are o origine extra. Și bunicu-său a fost văcar, și maică-sa a

fost țărancă...

Și-i turuie gura... De, l-a pălit așa — are el chef să se fălească.

În fața lui Volodea s-a nimerit un cetățean. Unul cu vată în urechi, îmbrăcat curățel, cu fason. Cetățeanul ăsta îi zice :

— Dacă îi tot dai așa cu gura, să știi că la prima haltă te înhață.

Volodea îl repede :

— Dumneata să nu te legi de conștiința mea. Nu poate nimeni să mă înhațe, avînd în vedere originea. Pot eu să fac și alte alea, și tot nu pățesc nimic.

Mă rog, l-a pălit așa lăudăroșenia. Beat, ce să-i faci !

Publicul a început să-și arate nemulțumirea. Unii, mai ai dracului, s-au apucat să-l necăjească. Ba unul, cu o caschetă bleu în cap, ia, un blăstămat, zice :

— Atuncea, simpaticule, ia sparge geamul ăsta, să vedem, te înhață, ori nu pățești nimic ? Sau, mai bine, lasă geamul și oprește trenul. Uite, trage de mînerul ăla... Ăsta e semnalul...

Volodea zice :

— Care mîner ? Exprimă-te mai clar, deșteptule — zice.

— Uite ăsta. E semnalul de alarmă. Trage uite-așa, de la stînga-ncoace...

Publicul și cetățeanul cu vată în urechi au dat să-l oprească pe instigator, zicînd că e destul de rușinos să-i bagi în cap unui om băut idei din astea lucide.

Dar Volodea Bîkov s-a ridicat și a și tras de mîner...

Toți au încremenit. Printre călători s-a așternut tăcerea. Nu se mai auzea decît bocănitul roților și nimic altceva.

Ăla cu chipiu bleu a sărit ca ars :

— Aoleu — zice — ticălosul a oprit trenul !...

Mulți călători au sărit și ei de pe locurile lor. Ăla cu chipiu bleu a dat să iasă pe platformă, ca să nu fie tras la răspundere, dar ceilalți nu l-au lăsat.

Ăla cu vată în urechi zice :

— Asta-i huliganism curat. Trenul o să se oprească... Ceea ce înseamnă uzură în plus pentru materialul rulant. Afară de asta, se produce și o întîrziere.

Volodea Bîkov s-a cam speriat și el :

— Puneți mîna pe ăla cu chipiu bleu — zice. Barem să ne înhațe pe amîndoi.

Trenul însă n-a oprit dintr-o dată.

Călătorii își dau și ei cu părerea :

— Trenul nu poate să se oprească brusc. Măcar că e tren suburban, dar după frînare tot

mai merge vreo douăzeci şi cinci de stînjeni. Ba şi mai mult, dacă-s şinele ude.

Trenul nostru, însă, îşi vede de drum.

Am mai mers o verstă şi nu se vede să fi oprit.

Ăla cu vată în urechi zice :

— Mi se pare mie că semnalul ăsta...

Volodea nu-l lasă să-şi sfîrşească vorba :

— Nu ziceam eu că n-o să păţesc nimic ? Ei, aţi văzut ?

Şi zicînd acestea, s-a aşezat. La prima staţie a ieşit pe platformă, s-a mai răcorit un pic şi acasă a ajuns treaz de-a binelea.

CĂLUȘEII

Eu zic așa, măi fraților, că o să cam trebuiască să mai așteptăm cu gratuitățile. Acum nu se poate.

Să zicem că totul e pe gratis. Or, noi nu cunoaștem nici o măsură. Ne închipuim că dacă e pe gratis, apăi trebuie să luăm totul.

Uite, bunăoară, de Întîi Mai s-au pus în piață călușei. Lumea a dat buzna, vezi bine. S-a nimerit pe-acolo și un flăcău. De la țară, după cum se pare.

— Adică cum — întreabă flăcăul — merge pe degeaba ?

— Pe degeaba !

S-a suit flăcăul ăsta pe un căluț de lemn și atîta s-a învîrtit, pînă i-a venit rău.

L-au dat oamenii jos, l-au întins pe pămînt și și-a venit în fire.

— Mai merge ? zice.

— Mai merge...

— Atuncea — zice — mă mai dau o dată... Dacă-i pe degeaba...

După cinci minute iar l-au dat oamenii jos de pe cal.

Și iar l-au întins pe pămînt.

Vărsa ceva de speriat.

Așa că, măi fraților, o să trebuiască să mai așteptăm.

CHIBRITUL

A venit unul la noi să țină o conferință. De unde e, nu știm : ori de la sindicatul lucrătorilor din ramura prelucrării lemnului, ori de la trustul de chibrituri. Mă rog, nu stă scris pe frunte.

A rostit o cuvîntare lungă, frumoasă. A spus multe lucruri bune, simțite. Cică se îmbunătățește și productivitatea. Și producția crește vîrtos, zice. Și calitatea produselor, zice, devine tot mai bună. Zice că ar cumpăra și el, dar n-are bani.

A spus lucruri încurajatoare. De vreo douăzeci de ori l-a întrerupt asistența și l-a aplaudat. Pentru că la toți le face plăcere cînd crește productivitatea. Vă dați seama !

După aia, conferențiarul a început să dea cifre. Pentru ilustrarea celor spuse.

A dat două cifre și a răgușit.

A luat paharul cu apă, a sorbit o înghițitură și după aia zice :

— Nu ştiu de ce, fraţilor, dar am obosit. Să-mi aprind numai o ţigară şi pe urmă o iau iar cu cifrele.

A scăpărat un chibrit. Dar gămălia chibritului, blăstămata de ea, odată a sfîrîit şi i-a sărit conferenţiarului în ochi.

Omul s-a apucat cu mîna de ochi, a urlat o dată şi a căzut jos. Şi a trîntit de pămînt cutia de chibrituri. De durere, cred.

După aia i-au spălat ochiul şi i l-au legat cu o batistă.

Şi a urcat iar la tribună.

A urcat la tribună şi zice :

— Ce să mai dau cifre şi să mă expun degeaba ? Totul e limpede şi aşa. Consider adunarea închisă.

Oamenii l-au aplaudat, vezi bine, şi s-au dus pe la casele lor, zicîndu-şi că cifrele astea n-au nici un rost, cînd şi aşa se vede totul.

MUIEREA

Judecătorul se uită țintă la acuzați. Sînt doi — soț și soție. Au fost prinși făcînd basamac.

— Ei bine — întreabă judecătorul — va să zică dumneata, acuzat, te consideri nevinovat ?

— Nevinovat — răspunde acuzatul. Toată vina o poartă ea. Ea să răspundă. Eu nu știu nimic...

— Cum vine asta ? întreabă mirat judecătorul. Dumneata stai cu soția în aceeași casă și nu știi nimic ? Nu știi nici măcar cu ce se îndeletnicește soția dumitale ?...

— Nu știu, cetățene judecător... Numai ea singură...

— Ciudat ! zise judecătorul. Acuzată, dumneata ce ai de spus ?

— Așa e, cetățene judecător, așa e... Numai eu sînt vinovată... Pe mine să mă pedepsiți... El n-are nici un amestec...

— Cetăţeană — îi zice judecătorul — dacă vrei să-ţi scoţi basma curată bărbatul, e-n zadar. Tribunalul tot o să se lămurească... Aşa nu faci decît să-ntîrzii procesul... Gîndeşte-te şi dumneata : nu pot să te cred că soţul, care stă în aceeaşi casă, nu ştie nimic... Ce, nu trăieşti cu el ?

Acuzata nu răspunde. Soţul dă bucuros din cap.

— Nu trăiesc cu ea — zice el. Asta e, că nu trăiesc cu ea. Unii îşi închipuie că trăiesc, dar nu-i adevărat... Ea e singură vinovată...

— Adevărat ? o întreabă judecătorul pe acuzată.

— Adevărat... Pedepsiţi-mă numai pe mine, că el n-are nici o vină.

— Care va să zică, nu trăiţi împreună ? zice judecătorul. Ce, nu v-aţi potrivit la caracter ?

Acuzatul încuviinţează cu un semn din cap.

— Nu ne-am potrivit la caracter, cetăţene judecător. Şi apoi... Dînsa e şi mai bătrînă ca mine, şi...

— Adică cum mai bătrînă ? întreabă acuzata. Sîntem de aceeaşi vîrstă, cetăţene judecător... Eu îs mai mare numai cu o lună, atît.

— Adevărat — zice acuzatul — numai cu o lună... Spune adevărul, cetăţene judecător... Dar la o femeie, o lună e ca un an... La patruzeci de ani...

— Nici n-am încă patruzeci. Minte, cetăţene judecător !

— N-ai, e drept, dar la o femeie şi treizeci şi nouă de ani e o vîrstă... Aproape de patruzeci, mai încărunţeşte şi părul, şi afară de asta...

— Ce, afară de asta ? sare indignată acuzata. Hai, spune ! Ia să nu mă faci de rîs în faţa oamenilor ! Ce, afară de asta ?

Judecătorul zîmbeşte.

— Lasă, Marusecika... Zic şi eu aşa. Ziceam că, afară de asta... nu mai e nici pielea cum a fost, la patruzeci de ani ies zbîrcituri... Nu trăiesc cu ea, cetăţene judecător...

— A, aşa ? ţipă acuzata. Nu ţi-o fi plăcînd pielea ? Nu-ţi plac zbîrciturile, javră ce eşti ? Vrei să mă faci de rîs în faţa oamenilor... Minte, cetăţeni judecători ! Trăieşte cu mine, nemernicul ! Trăieşte ! Alambicul el l-a cumpărat... Eu îmi fac sînge rău pentru dînsul, ticălosul, vreau să-l scot basma curată, şi dumnealui ! Mă face de rîs... Să ne pedepsească pe amîndoi...

Acuzata plînge, suflîndu-şi cu zgomot nasul în batistă. Acuzatul se uită buimac la nevastă-sa. Pe urmă, dă a deznădejde din mînă :

— Muierea tot muiere... A dracului... Fie, cetăţene judecător... Sînt vinovat şi eu... Fie... U-u, ticăloasa !

Judecătorul se consultă cu asesorii...

AVIATORUL

...Măi frate, m-am speriat al naibii. Am înlemnit, zău așa ! Ba încă și aparatul s-a aplecat într-o parte și s-a răsturnat. Hait, s-a zis cu mine ! M-am apucat cu mîna de ramă și am sărit afară...

Mă uit în jos : cad de zbîrnîi ! Ehei, îmi zic, ce bine e să cazi cu parașuta... Așa, fără parașută, zău dacă nu te bagă-n boală... Și cum zic, cad la pămînt și mai că-mi vine să plîng — și de mine mi-e milă, da' și de aparat, mă gîndesc că se face praf... Și deodată — zdup de pămînt... Hait, îmi zic, bucură-te, Născătoare de Dumnezeu, c-am rămas făr-un picior...

— Și aeroplanul ? S-a făcut praf ?

— Care aeroplan ?

— Aparatul ăla... Nu ziceai c-ai căzut din aparat ?

— Da' de unde ! Am căzut de la etaj. Aparatul a căzut de pe poliță, în bucătărie... Cum a dat buzna miliția în casă, ne-am speriat grozav. Am vrut să ascundem alambicul pe poliță... Și alambicul a căzut. Ce mai, gălăgie mare ! De frică, ne-am repezit la fereastră... Și am sărit jos... Juma' de picior lipsă...

O MICĂ GREȘEALĂ

Ce zi e azi ? Miercuri, nu ? Păi da, miercuri. Asta a fost luni. Luni, la noi, oamenii mai că au crăpat de rîs. Pentru că a fost ceva tare caraghios. A fost o mică greșeală.

Chestia e că la noi la fabrică toți oamenii știu carte. Scoală-l pe oricare în puterea nopții și pune-l să se iscălească ; se iscălește.

Ăia trei însărcinați cu alfabetizarea erau dați dracului. În trei luni au lichidat tot analfabetismul. Desigur, mai rămăseseră analfabeți, dar numai cei tari de cap. O încurcau cu numele. Cum e, bunăoară, Gusev. Ăsta ba îl punea pe „sî“ aiurea, ba trăgea coada iscăliturii la început ori la mijloc, ba uita să pună „gî“-ul. Ăilalți se descurcau ei.

Ei bine, la acest nivel închipuiți-vă ce se întîmplă.

Chestia a observat-o cu totul întîmplător casierul, Eremei Mironovici. Sîmbătă, să zicem, e zi de plată, iar luni, casierul verifică statele, ca să vadă dacă nu s-a făcut vreo greşeală. Şi, tot ţăcănind aşa la abac, deodată vede pe stat o cruciuliţă.

„Cum vine asta ? îşi zice casierul. Adică de ce cruciuliţă ?"

De unde, mă rog, cruciuliţa asta, dacă analfabetismul a fost lichidat complet şi toată lumea ştie să se iscălească ?

Se uită casierul şi vede că cruciuliţa asta e pusă în dreptul numelui lui Hlebnikov.

Casierul raportează contabilului. Contabilul raportează secretarului. Secretarul — mai departe.

Prin secţii, oamenii au început să-i vorbească de rău pe ăia cu alfabetizarea. Să le fie de cap, dacă în atîta vreme n-au fost în stare să lichideze analfabetismul !

Preşedintele Comitetului de întreprindere dă fuga la casierie şi cere statul de plată. Ăia cu alfabetizarea s-au înfăţişat şi ei la casierie. Tovarăşii se uită şi văd că într-adevăr în dreptul numelui lui Hlebnikov e pusă o cruciuliţă.

— Care Hlebnikov ? întreabă unul. De ce Hlebnikov ăsta n-a fost lichidat ? De ce, mă rog,

toţi ştiu carte şi sînt oameni culţi, şi numai Hlebnikov ăsta zace în beznă şi neştiinţă ? Cum se poate una ca asta ? Ce-au făcut ăia cu alfabetizarea, au gîndit cu capul, ori cu ce ?

Ăia cu alfabetizarea stau şi ei aici, şi ridică neputincios din umeri.

L-au chemat pe Hlebnikov. Hlebnikov e strungar calificat. Vine cam în silă.

— Carte ştii ? îl întreabă tovarăşii.

— Ştiu — zice.

— Ştii să te iscăleşti ?

— Ştiu — zice. Trei luni la rînd m-au lichidat — zice.

Preşedintele Comitetului de întreprindere dă din mîini. Ăia cu alfabetizarea ridică din umeri. Casierul întinde statul de plată.

I-au dat statul lui Hlebnikov şi-l întreabă :

— Cine a pus cruciuliţa asta ?

S-a uitat Hlebnikov ce s-a uitat şi zice :

— Da, scrisul e al meu. Eu am pus cruciuliţa. Eram beat-turtă. Nu puteam să-mi scriu numele.

Măi, ce rîs a fost !

Tovarăşii s-au repezit care mai de care să-i strîngă mîna lui Hlebnikov.

— Ne-ai luat o piatră de pe inimă — a zis nu știu care. Credeam, Hlebnikov, că și pînă acuma dumneata orbecăiești prin întuneric și zaci în neștiință...

La a doua chenzină, cu toate că știe carte, Hlebnikov, beat fiind, a pus iar o cruciuliță. Dar acuma nu s-a mai mirat nimeni. Pentru că s-au obișnuit. Era dovedit că omul știe carte.

PESTE O SUTĂ DE ANI

Stimate cititorule, nu știu ce fel de ziare au să apară peste o sută de ani.

Poate că nici n-au să apară ziare. Poate că fiecare cetățean va avea prins deasupra patului un mic aparat de radio, prin intermediul căruia va afla ultimele știri politice senzaționale.

Dar poate că va mai exista și ziarul. Desigur, o să fie altfel decît cel de-acum. O să fie, mă gîndesc, tipărit pe carton Bristol, cu marginile aurite, în 24 de pagini.

Un singur lucru însă se va menține : rubrica de reclamații.

Se zice că nimic nu e veșnic sub soare. Minciună ! Rubrica reclamații va exista în vecii vecilor.

După modesta noastră părere, în anul 2025 rubrica asta va arăta cam așa :

Aero-destrăbălare

Stimate tovarăşe redactor-şef, ieri, întorcîndu-mă de la serviciu cu aeroplanul instituţiei, iată ce tablou mi se înfăţişează în aer. Pe dedesubtul elicei trece un balon cu două locuri, în care zboară, rezemat în coate, responsabilul radio-bucătăriei nr.10, împreună cu casiera sa, Esipova.

Neputînd desluşi, din pricina zgomotului, ce vorbeau, am trecut pe alături.

Ar fi de dorit ca redacţia să întrebe pe ce bani zboară cu balonul responsabilul radio-bucătăriei, care a pierdut simţul măsurii ?

Iar casierei s-ar fi cuvenit de mult să i se dea peste bot, ca să nu mai consume benzina cu amorurile ei.

Şi cînd te uiţi la ea din aeroplan, scoate limba la oamenii muncii.

C e a n k o v
Salariat la radio-bucătăria nr. 10

Indolenţă

Cetăţene redactor-şef, e timpul, în sfîrşit, să se facă ordine cu cenuşa.

Ducînd-o pe bunică-mea răposată la crematoriu şi cerîndu-i responsabilului să-i incinereze într-un ritm susţinut rămăşiţele pămînteşti, mă prezint a doua zi după rezultat.

Aici constat că mi-au încurcat cenuşa, dîndu-mi în loc de cenuşa ei, cenuşa altei cetăţence.

La întrebarea unde e cenuşa bătrînei, responsabilul mi-a răspuns impertinent că n-are nici o importanţă a cui e cenuşa şi că el nu e dispus să-şi piardă vremea cu cenuşa.

La afirmaţia că bătrîna aceasta a fost martoră a Revoluţiei şi că era o bătrînă de seamă, responsabilul a sfeclit-o şi s-a rugat să nu aduc cazul la cunoştinţa centrului, propunîndu-mi, afară de asta, să iau în plus cîtă cenuşă poftesc.

La întrebarea cum pot eu să ştiu care cenuşă e şi a cui e, responsabilul a spus că el nu e la curent cu această chestiune şi că la următoarele mele rude o să le marcheze special.

Stimate tovarăşe redactor-şef, ar fi timpul să se pună problema bunei organizări a acestei chestiuni în paginile organului dumneavoastră.

Cu salutări, L u ş k i n

Frînează ştiinţa

Stimate tovarăşe redactor-şef şi dragi tovarăşi zeţari,

Observînd de la geam prin telescop planeta Marte şi alte planete în scopuri ştiinţifice, am constatat o oarecare întunecare a reflectorului.

Urcîndu-mă imediat pe pervaz ca să văd ce s-a întîmplat şi ca să-mi dau seama de ce s-a

produs această întunecare, şi dacă nu cumva vreo planetă s-a interpus în faţa telescopului, am văzut că, ceva mai la o parte, cineva a scos un fluierat puternic şi am surprins o siluetă dispărînd după colţul unui zgîrie-nori cu patru etaje.

La o examinare mai atentă, am constatat că individul necunoscut a şterpelit lentila prin care te uiţi la luminile cereşti.

Declarînd la miliţie dispariţia lentilei, rog afară de asta stimatul organ de presă să mai scuture persoanele care frînează ştiinţa şi-ţi fură de sub nas lentilele ştiinţifice.

N i k. K u ş a k o v

Poveste veche

Fiind slab de constituţie, eu urc în fiecare zi cu balonul pentru a face băi de soare.

Ieri, urcînd pe bolta cerului, am observat că pe fosta săgeată a Fortăreţei Sf. Petru şi Pavel atîrnă nu ştiu ce.

Apropiindu-mă, am constatat că atîrnă o mică fostă coroană.

Păi, pînă cînd, cetăţene redactor-şef şi zeţari ?

Oare custodele fortăreţei mai visează la o reîntoarcere a regimului ţarist ?

E g o r B a b i c e v

MĂCEŞI ŞI TRANDAFIRI

Soneria de la scară a zbîrnîit prelung.

M-am repezit să deschid uşa.

Am deschis-o. În antreu a dat buzna un om. Părea buimac. Gura o ţinea căscată, mustăţile le avea pleoştite, privirea îi rătăcea bezmetică, pe bărbie i se prelingea o dîră de salivă.

— Contorul ?! a hîrîit omul cu un glas feroce. Repede ! Unde e ?

Speriat, am rămas perplex şi am arătat cu degetul în tavan.

Omul a sărit pe măsuţă, călcînd în picioare o superbă pălărie de damă, şi s-a apucat de contor.

— Tovarăşe — l-am întrebat speriat — cine eşti dumneata ? Controlor ?

— Controlor — mi-a răspuns el cu un glas răguşit. Facem imediat o verificare şi fugim mai departe...

Apoi controlorul a sărit jos, s-a lovit la picior de colţul lăzii şi s-a repezit la ieşire.

— Tovarăşe... măi frăţioare — am zis eu — stai şi te odihneşte un pic... Arăţi rău de tot...

Controlorul se opri, îşi mai trase răsuflarea şi zise :

— Uf... Zău aşa... Ziua de azi m-a dat gata... Oricum, o sută de apartamente... Mai înainte controlam şaizeci, acum trebuie să controlăm optzeci... Dacă faci mai multe, norocul tău, acum se dau prime... Fac şi eu azi pînă la o sută cincizeci, şi-mi ajunge... Mie nu-mi trebuie mult. Eu nu sînt lacom.

— Şi reuşeşti ? l-am întrebat prudent, îndreptînd pălăria strivită.

— Reuşim — răspunse controlorul. Numai că lumea încă nu s-a obişnuit cu ridicarea productivităţii. O sperie viteza... Adineauri, cînd am intrat la şapte, au crezut că au dat hoţii. Au început să ţipe. La nouă am spart o măsuţă, alte ţipete, alte nemulţumiri. În casa vecină, din greşeală, am smuls contorul din perete, chiriaşul, gata să sară la bătaie. Nu-i place, vezi dumneata, să vadă contorul bălăbănindu-se aiurea. Cică nu e estetic... Ah, cetăţene, lumea încă nu s-a obişnuit, da' de loc ! Numai aici, la dumneavoastră, e mai liniştit, civilizat... Şi pălăria, mai ţine ?... Oi fi turtit-o ?

— Ai turtit-o — am zis eu delicat, potrivind penele rupte de la pălărie.

— Ce ţi-e şi cu moda asta feminină ! zise cam vag controlorul şi clătină din cap cu un aer de repros.

La uşă, după un moment de ezitare, adăugă :

— Mai mare necazul cu ridicarea productivităţii. Tu te zbaţi, te forţezi, pui suflet, şi lumea, necivilizată, se supără din cauza vitezei... Uf !... Am fugit... La revedere...

Controlorul se smulse din loc, se plesni cu palma peste genunchi, scoase un chiuit şi dintr-un salt se repezi pe scară.

Productivitatea creştea.

UN PARAZIT

1

E unul — Vasea Kucikin. Trăieşte şi el pe lumea asta. Scriitor. Băiat destul de talentat, nimic de zis. Ţîşneşte talentul din el, nu alta. Se pricepe chiar să scrie romane.

Odată, aşa, într-o doară, Kucikin ăsta a scris un roman. Vezi bine, a luat ceva parale. S-a pus pe trai.

Şi-a cumpărat un paltonaş cu guler de blană şi un pat de fier.

Şade tolănit în pat şi se înveleşte cu paltonaşul. Om bogat, ce mai !

2

„Ehe, Kucikin ăsta al nostru scoate bani din piatră-seacă, pezevenghiul ! şi-a zis administratorul. Scrie romane, nemernicul ! Îşi cumpără

paltoane cu guler de blană ! Ia să-i majorăm noi chiria, parazitul ! Ce atîtea fasoane ?“

Şi i-a majorat-o.

3

„Ei, drăcia dracului, văd că ăştia majorează chiriile la oameni ! şi-a zis Vasea Kucikin. O să trebuiască să-i dau bătaie. Altfel nu-i chip.“

Şi s-a pus, drăguţul de Vasea Kucikin, pe muncă. Şi-a stors el ceva creierii şi a scris două romane dintr-o dată. Şi le-a vîndut. Şi s-a îmbogăţit. Şade tolănit în pat şi se înveleşte cu paltonaşul.

4

„Oho — şi-a zis inspectorul financiar — parazitul ăsta de Kucikin scoate cîte două romane deodată ! O să trebuiască să-l impunem, nemernicul.“

Şi l-a impus. Ba i-a trimis, foarte amabil, şi o înştiinţare de plată : aveţi de plată, stimabile, atît şi atît.

5

„E de rău — şi-a zis Vasea, uitîndu-se amărît la înştiinţare. De unde bani ? O să trebuiască să-i dau bătaie. Se vede treaba că lucrez prea puţin. Nu-mi ajung banii. Poate să mai reduc din orele de somn ?“

Şi i-a dat bătaie. Şi-a mai stors creierii şi a scris dintr-o dată trei romane şi un scenariu. A cam gîfîit el, dar a făcut treabă bună. Şi le-a vîndut.

6

„Măi, că bine o mai duc unii ! şi-a zis administratorul lui Vasea. Scriu cîte trei romane, diavolii ! Cît priveşte însă reparaţiile, apăi vor să se facă pe socoteala statului. Ia, mă rog, să-l punem noi pe Kucikin, fir-ar el al dracului, de-acu'nainte să-şi facă singur reparaţiile ! Ajunge !“

7

„Chiar aşa — şi-a zis inspectorul financiar, examinînd conturile lui Vasea. Unii o duc împă-

rătește. Pun osînză pe ei. O să trebuiască să-i mai strîngem în chingi."

8

„Doamne — și-a zis Vasea Kucikin, apucîndu-se cu mîinile de cap — ce-i asta ? O să trebuiască să-i mai dau bătaie."

Și i-a dat bătaie. Și-a mai stors creierii, și a scris patru romane și o tragedie. Și le-a vîndut.

9

„Auzi dumneata, Kucikin, și-au zis neamurile, cine și-ar fi închipuit ? Doi bani nu dai pe el, și ian te uită cum s-a ridicat, nemernicul ! Scrie tragedii. Cică face bani grei. Ia să-i facem noi o vizită, să dea și el ceva la neamuri !"

10

„Uf — și-a zis Vasea Kucikin — nu-mi ajung banii, și pace ! O să trebuiască să-i mai dau bătaie. Păcat numai că dovleacul nu mai funcționează cum trebuie."

Totuși, i-a dat bătaie.

11

„Oho ! și-a zis inspectorul financiar, examinînd respectuos cifrele lui Vasea. Adună banii cu lopata ! O să trebuiască..."

12

Fraților ! Dragi tovarăși ! Mint ! Nu există nici un Kucikin ! Ceea ce am scris, despre mine am scris. Și a ieșit, după cum vedeți, un fel de confesiune.

Desigur, confesiunea asta n-are, ca la alți scriitori, nici trăiri mărețe, nici patos revoluționar, ci numai, ca să zic așa, un meschin calcul comercial. Dar ce poți să-i faci ? Se vede că, cu firea noastră meschină, nu e chip să ne ridicăm mai presus de proza vieții !

DICTAFONUL

Deştepţi oameni americanii ăştia ! Ce de-a descoperiri, ce de-a invenţii au mai făcut şi ei ! Forţa aburilor, lamele de ras „Gilette“, rotaţia pămîntului în jurul axei sale — toate astea au fost descoperite şi inventate de americani şi în parte de englezi.

Şi acum, poftim — altă binefacere pe capul omenirii : americanii au dăruit lumii o maşină specială, numită dictafon.

Mă rog, se prea poate ca maşina asta să fi fost inventată ceva mai înainte, dar nouă acuma ne-au trimis-o.

Cînd ni s-a adus maşina asta, a fost o zi solemnă, o zi mare.

O mulţime de oameni s-au strîns să vadă noutatea.

Onorabilul Konstantin Ivanovici Dereveaşkin a scos husa de pe maşină şi a şters-o cu o cîrpă, cu mişcări pline de evlavie. În clipa aceea ne-am

convins cu ochii noştri ce mare geniu a inventat noua maşină. Într-adevăr, ochilor noştri li s-au înfăţişat o mulţime de şurubele, axuri şi tot felul de drăcovenii. De-a mirare, zău, cum poate maşina asta, aşa de gingaşă şi de plăpîndă la vedere, să funcţioneze potrivit destinaţiei !

Ah, America, America, ce ţară minunată !

După ce maşina a fost examinată, onorabilul tovarăş Dereveaşkin, aducînd laude americanilor, a rostit cîteva cuvinte introductive despre foloasele invenţiilor geniale. După care s-a trecut la probele practice.

— Cine dintre dumneavoastră — a zis Konstantin Ivanovici — doreşte să spună cîteva cuvinte în acest aparat genial ?

S-a oferit onorabilul tovarăş Ţîkin Vasili. Unul slăbănog şi deşirat, categoria a şasea de salarizare, plus ore suplimentare.

— Permiteţi-mi — zice — s-o încerc eu.

I s-a permis.

Ţîkin s-a apropiat de maşină oarecum tulburat, s-a gîndit mult cam ce să spună, şi cum nu i-a venit nimic în minte, a dat o dată din mînă şi s-a retras, regretînd sincer lipsa lui de cultură.

Pe urmă s-a apropiat altul. Ăsta, fără să stea prea mult pe gînduri, a strigat în pîlnie :

— Fă, proasto !

Îndată a fost ridicat capacul, s-a scos cilindrul, s-a pus unde trebuie şi, ce credeţi ? cilindrul a reprodus întocmai, în auzul tuturor celor prezenţi, cele de mai sus.

Atuncea oamenii, încîntaţi, s-au îmbulzit dinaintea pîlniei, încercînd care mai de care să spună o frază sau o lozincă. Maşina, ascultătoare, înregistra totul cu exactitate.

Apoi Vasili Ţîkin, ăla de e categoria a şasea de salarizare, plus ore suplimentare, a propus ca cineva din asistenţă să tragă o înjurătură în pîlnie.

Onorabilul Konstantin Ivanovici Dereveaşkin mai întîi a interzis categoric să se înjure în pîlnie şi chiar a bătut o dată din picior, dar pe urmă, găsind ideea ispititoare, a cerut să fie chemat din casa vecină un fost marinar din flota Mării Negre, un zurbagiu tare scîrnav la gură.

Marinarul nu s-a lăsat mult aşteptat.

— Unde să înjur ? întreabă. În care gaură ?

I s-a arătat unde, vezi bine. Măi, şi cînd i-a tras ăsta una, pînă şi onorabilul Dereveaşkin a dat din mîini, chipurile : grozav ! În chestiile astea, tot noi sîntem mai tari ca America !

Apoi, după ce marinarul a fost cu chiu cu vai îndepărtat, s-a pus cilindrul unde trebuie. Şi, într-adevăr, maşina a reprodus întocmai înregistrarea.

Atunci s-au îmbulzit iarăşi toţi în jurul aparatului, încercînd să înjure în pîlnie în toate chipurile şi dialectele. Pe urmă s-au pornit să stîrnească tot felul de sunete: băteau din palme, tropoteau din picioare, plesneau din limbă. Maşina funcţiona ireproşabil.

Aşa s-au convins cu toţii ce mare şi ce genială era invenţia cu pricina.

Păcat numai că maşina asta s-a dovedit a fi oarecum plăpîndă şi nerezistentă la sunetele violente. Aşa, bunăoară, Konstantin Ivanovici a tras cu pistolul, desigur, nu în pîlnie, ci pe-alături, aşa, ca să imortalizeze pe cilindru împuşcătura, şi ce credeţi? ei bine, maşina a cedat, s-a defectat.

Dinspre partea asta, laurii inventatorilor şi speculanţilor americani pălesc oarecum şi-şi pierd din valoare.

Altfel, meritele lor faţă de omenire sînt totuşi mari şi remarcabile.

MAMA ŞI FIUL

Convorbirea asta am consemnat-o întocmai. Să mă scuipe cititorul în ochi dacă exagerez cîtuşi de puţin. Nu exagerez de loc. Totul s-a petrecut exact aşa.

Convorbirea a avut loc la închisoare. La vorbitor. O mamă a venit să-şi vadă fiul.

Întîlnirea a fost emoţionantă. Mama plîngea cu lacrimi de bucurie. Fiul smiorcăia şi el pe nas.

După primele lacrimi şi primele sărutări fierbinţi, mama şi fiul se aşezară unul lîngă altul pe o bancă.

— Aşa — zise fiul. Care va să zică, ai venit !

— Am venit, Vasenka — zise mama.

— Aşa — repetă fiul.

După care, se uită curios la peretele cenuşiu al încăperii, pe urmă la uşă, pe urmă la sobă şi, în sfîrşit, îşi mută privirea la sandalele din picioare.

— Aşa — mai zise o dată fiul şi suspină adînc.

Mama suspină şi ea, frămîntînd între degete franjurile şalului, şi aruncă o privire în jur.

— Aşa — zise fiul, şi-şi suflă zgomotos nasul. După asta, au rămas amîndoi tăcuţi vreo trei minute.

În cele din urmă, fiul zise :

— Acuma, mamă, s-a redus mult durata convorbirilor. Cică se dau numai douăzeci de minute.

— E puţin, Vasenka — zise mama cu părere de rău.

— Cam puţin — întări fiul.

— Eu, Vasenka, aşa zic că pentru noi douăzeci de minute e chiar prea puţin. Nici n-ai cînd să schimbi o vorbă... După care clătină din cap şi adăugă : Apăi, eu am să mă duc, Vasenka.

— Du-te, mamă !

Amîndoi se ridicară dintr-o mişcare, scoaseră un suspin şi se sărutară.

Fiul zise :

— Aşa. Bun. Să mai vii, mamă... Ce voiam să-ţi spun? Da. Plita din bucătărie tot mai scoate fum ?

— Plita ? Scoate, Vasenka. Scoate fum. Mai adineauri a umplut toată casa de fum...

— Aşa... Ei, hai, du-te, mamă !

Mama şi fiul se uitară cu drag unul la altul şi se despărţiră.

CALITATEA PRODUCŢIEI

Am eu nişte cunoscuţi, familia Gusev. La cunoscuţii ăştia ai mei a stat un neamţ din Berlin. A stat într-o cameră cu chirie. Aproape două luni.

Gusevii erau tare mîndri de chiriaşul ăsta şi lăudau faţă de toţi cunoscuţii lor costumele străinului, lucruşoarele lui străine, de o calitate extra.

La plecare, neamţul a lăsat gazdelor sale o mulţime de lucruri. O grămadă de bunătăţi străine. Tot felul de flaconaşe, gulerașe, cutiuţe. Afară de asta, două perechi de chiloţi. Şi un pulover aproape fără nici o ruptură. Şi o groază de mărunţişuri pentru uzul domnilor, şi pentru uzul doamnelor.

Toate astea fuseseră îngrămădite într-un ungher, lîngă spălător.

Gazda, madam Guseva, femeie cinstită, nimic de zis, i-a adus aminte neamţului, cînd să plece :

bitte-schön, nu cumva, aşa, în pripă, aţi uitat marfa asta străină ?

Neamţul a clătinat din cap, vrînd să zică : bitte-schön, luaţi-le dumneavoastră, mai încape vorbă ? Că mie nu-mi pare rău.

Vezi bine, gazdele au şi pus mîna pe toată marfa. Gusev a făcut chiar o listă a obiectelor. Şi, bunînţeles, şi-a şi pus puloverul pe el, şi a luat şi chiloţii.

După aia, două săptămîni a umblat cu chiloţii ăştia şi-i arăta la toţi, mîndru nevoie-mare, lăudînd cum nu se mai poate calitatea produselor nemţeşti.

Lucrurile, măcar că erau uzate şi, ca să zic aşa, abia se mai ţineau, erau, nici vorbă, marfă străină veritabilă, mai mare dragul să te uiţi la ea.

Printre ele era ceva aşa, ca un fel de bidonaş, în fine, o cutie puţin turtită, cu nişte praf în ea. Un praf roz, fin. Şi cu un miros destul de simpatic — miros de colonie sau de trandafiri.

După primele zile de bucurie, Gusevii au început să-şi dea cu presupusul ce fel de praf o mai fi şi ăsta. L-au tot dus la nas, l-au mestecat în dinţi, l-au pus şi pe foc, dar pas de ghiceşte !

Umblau cu el prin toată casa, l-au arătat la mai toţi vecinii, dar tot degeaba.

Mulţi spuneau că ar fi pudră, unii au zis că e talc nemţesc din ăla fin pentru pruncii nemţilor.

Gusev zice :

— Eu n-am ce face cu talc nemţesc din ăla fin. Prunci n-am. Hai să-i zicem că e pudră. Să mă dau cu ea pe faţă cînd mă bărbieresc. Să trăim şi noi civilizat măcar o dată în viaţă.

A început să se bărbierească şi să se pudreze. De cîte ori se bărbierea, îi luceau obrajii îmbujoraţi şi răspîndea un miros minunat.

Ăi din jur, fireşte, îl pizmuiau. Şi dă-i cu întrebările.

Ei bine, Gusev a ştiut să ţină partea producţiei nemţeşti. A tot lăudat şi el cum a putut marfa străină.

— Cîţi ani — zice — mi-am pocit faţa cu porcăriile astea ale noastre, dar în sfîrşit am găsit ce-mi trebuia. Cînd s-o termina pudra asta — zice — nici nu ştiu, zău, ce-am să mă fac. O să trebuiască să mai comand o cutie. Grozavă marfă ! Simt o curată desfătare.

După o lună, cînd pudra era pe sfîrşite, a venit în vizită la Gusev un cunoscut de-al său, un intelectual. Seara, la ceai, musafirul a citit eticheta de pe cutie.

Era un praf nemţesc contra puricilor.

Desigur, cineva mai puţin optimist ar fi rămas tare mîhnit aflînd una ca asta. Ba poate chiar unuia mai puţin optimist, bănuitor peste măsură, i s-ar fi spuzit pielea de bubuliţe şi de coşuri. Dar Gusev nu era din ăştia.

— Asta zic şi eu, halal producţie ! a exclamat Gusev. Marfă pe cinste ! Bună la toate : te şi pudrezi, omori şi puricii ! Dar la noi ?

Şi Gusev a mai lăudat o dată marfa nemţească :

— De-aia mă uit eu : de-o lună de cînd mă dau cu pudră, un purice nu m-a pişcat. Pe nevastă-mea, madam Guseva, o pişcă. Băieţii se scarpină şi ei de nu mai pot. Ninka, căţeaua, toată ziua cată purici. Numai eu n-am habar. Insecte, insecte, dar simt, ale naibii, marfa. Aşa mai zic şi eu...

Acuma praful lui Gusev s-a isprăvit. Cred că iar îl pişcă puricii. Ştiu, ai naibii, pe cine să pişte.

SCRISOAREA

La Leningrad trăiau doi soţi.

Soţul era salariat cu muncă de răspundere la o întreprindere comunală. Era un om încă destul de tînăr, voinic, dezgheţat şi, în general, ştiţi, energic, devotat cauzei socialismului şi aşa mai departe.

Şi cu toate că era un om simplu, de la ţară, şi n-a făcut la vremea sa nici un fel de studii superioare, cît a stat la oraş a învăţat şi el multe şi a citit mult, şi putea ţine cuvîntări în faţa oricărui auditoriu. Ba chiar era în stare să angajeze discuţii cu oameni de ştiinţă de diverse specialităţi, de la fiziologi pînă la electricieni inclusiv.

Nevastă-sa însă, Pelaghia, era neştiutoare de carte. Şi cu toate că venise de la ţară o dată cu dînsul, n-a învăţat nimic, a rămas analfabetă şi nici măcar nu ştia să se iscălească.

Văzîndu-se în situația asta, soțul Pelaghiei era tare mîhnit, suferea și nu știa cum să iasă din bucluc. Mai ales că era și el ocupat pînă peste cap și n-avea timp liber ca să-și mai instruiască soția. Îi zicea :

— Ar trebui, Pelagheiușka, să înveți să citești, ori măcar să te iscălești. Țara noastră — zice — se ridică încetul cu încetul din bezna de veacuri și din starea de înapoiere. De jur împrejur, noi lichidăm dobitocia și neștiința de carte. Și cînd colo, soția directorului unei fabrici de pîine nu știe nici să citească, nici să scrie. Din pricina asta eu sufăr peste poate.

La care Pelaghia, dînd a lehamite din mînă, răspundea așa :

— Ah — zice — Ivan Nikolaevici, nu te mai gîndi și dumneata la una ca asta. Tot degeaba ! Dacă n-am făcut-o la vremea mea, acuma anii trec și tinerețea mi se duce, și degetele nu mi se îndoaie ca să țină plaivazul. La ce bun să învăț buchile ? Mai bine să facă treaba asta pionierii, că eu oi apuca și așa bătrînețile.

Soțul Pelaghiei, vezi bine, suspină mîhnit și zice :

— Of, of, Pelaghia Maxikovna...

Odată însă, Ivan Nikolaevici a venit acasă cu un abecedar.

— Uite, Polia — zice — cel mai nou abecedar, întocmit după ultimele date ale științei. Am să te ajut eu — zice.

Pelaghia a zîmbit, a luat abecedarul în mînă, l-a sucit pe o parte și pe alta, și l-a ascuns în comodă ; să stea acolo, poate le-o prinde bine la urmași.

Într-o bună zi, Pelaghia s-a apucat să-i cîrpească haina lui Ivan Nikolaevici ; se rosese la cot.

S-a așezat Pelaghia la masă, a luat acul și cînd bagă mîna pe sub haină, simte un fîșîit.

„Or fi bani ?“ și-a zis.

Cînd se uită, era o scrisoare. Un plic curățel, cu niște litere subțirele pe el, și cu hîrtia mirosind a parfum ori a odicolon. Pelaghia a simțit o înțepătură în inimă.

„Oare să mintă Ivan Nikolaevici ? Oare să primească el scrisori de amor de la cucoane și să-și bată joc de mine, ca o proastă ce sînt ?“

S-a uitat Pelaghia la plic, a scos scrisoarea, a despăturit-o, dar pas de citește, dacă nu știi carte.

Pentru întîia oară în viață i-a părut rău Pelaghiei că nu știe să citească.

„Măcar că nu e pentru mine, dar eu trebuie să știu ce scrie aici. Poate că asta o să-mi schimbe

viața, și ar fi mai bine să mă întorc la țară, la munca cîmpului."

Au podidit-o lacrimile. Și-a adus aminte că de la o vreme Ivan Nikolaevici parcă s-a schimbat într-adevăr: are grijă de mustăcioară, se spală pe mîini mai des și și-a luat șapcă nouă.

Șade Pelaghia, se uită la scrisoare și varsă șiroaie de lacrimi. Scrisoarea însă nu poate s-o citească. Iar s-o arate cuiva, se rușinează.

Pe urmă Pelaghia a ascuns scrisoarea în comodă, a cîrpit haina și a rămas în așteptarea lui Ivan Nikolaevici. Iar cînd a venit el, Pelaghia s-a făcut că nu știe nimic. Ba, dimpotrivă, a vorbit cu bărbatul ei foarte liniștită și chiar i-a dat de înțeles că n-ar avea nimic împotrivă să învețe și ea carte, că i s-a urît să fie atîta de neștiutoare. Ivan Nikolaevici s-a bucurat mult.

— Foarte bine — a zis. Am să te ajut eu.

— Ei, hai, ajută-mă! s-a rugat de el Pelaghia.

Și s-a uitat țintă la mustăcioara lui Ivan NiKolaevici, bine potrivită.

Vreme de două luni, Pelaghia a învățat zi de zi să citească. Silabisea cuvintele cu răbdare, scria literele pe hîrtie și învăța fraze întregi. Și în fiecare seară scotea din comodă scrisoarea tăinuită și încerca să-i pătrundă înțelesul.

Treaba asta nu era însă de loc ușoară.

Abia în cea de-a treia lună și-a dus Pelaghia la bun sfîrșit învățătura.

Dimineața, cînd Ivan Nikolaevici era plecat la serviciu, Pelaghia a scos din comodă scrisoarea și s-a apucat s-o citească.

Deslușea anevoie scrisul mărunt. Numai mirosul abia simțit de parfum, răspîndit de hîrtie, îi dădea ghes.

Scrisoarea îi era adresată lui Ivan Nikolaevici.

Pelaghia citi :

„Stimate tovarășe Kucikin,

Îți trimit abecedarul promis. Cred că soția dumitale va reuși să învețe carte în două-trei luni. Promite-mi, dragul meu, că ai s-o silești să facă lucrul acesta. Lămurește-o cît de rău e să fii o femeie analfabetă.

Acum, la aniversarea din acest an a Revoluției, noi lichidăm analfabetismul în toată republica prin toate mijloacele, dar de cei din familie, nu știu de ce, uităm.

Promite-mi, Ivan Nikolaevici, că ai să faci asta.

Cu salutări comuniste,

Maria Blonhina".

Pelaghia a citit de două ori scrisoarea, și simțind parcă o nouă supărare, a izbucnit în plîns.

Dar pe urmă, gîndindu-se la Ivan Nikolaevici şi zicîndu-şi că în căsnicia lor totul e în regulă, s-a liniştit şi a ascuns în comodă abecedarul şi scrisoarea buclucaşă.

Astfel, Pelaghia a învăţat într-un răstimp scurt să citească şi să scrie.

Acesta a fost un caz uimitor din istoria lichidării analfabetismului la noi în Uniune.

1928

LA POST

Grea meserie au și medicii ăștia. Vezi că azi pacientul e cam mitocan. Nu se jenează de loc. Cum nu pricepe ceva, sare la bătaie sau îl omoară pe medic cu ce-i vine la îndemînă.

Or, medicul poate e un intelectual și poate nu-i place să fie omorît. De-aia poate e și nervos.

Oricum, la noi, la consultații, nu e obiceiul să fie omorîți medicii. La noi stă neschimbat la post, poate chiar de cînd a început revoluția, același medic. N-a fost omorît niciodată.

Felcerul, e adevărat, a încasat-o o dată la mutră, dar de medic nu s-a atins nimeni.

Dar că o dată medicul nostru a tras o spaimă zdravănă, apăi nu-i nici un bai. A fost ceva cu totul întîmplător. Afară de asta, medicul nostru e un intelectual destul de sperios. Abia îl scormonește un pic pe pacient cu stetoscopul, că se și ferește, fugind la vreo patruzeci de pași. Și

spune ce are de spus de acolo. E un intelectual destul de prevăzător.

Cînd a venit Grigori Ivanovici Vereovkin, medicul era de-acuma destul de nervos.

Grigori Ivanovici a venit la consultaţie într-o chestiune urgentă. Avea nevoie neapărat de un concediu. Îl chema taică-su la el la ţară.

Aşa că a venit, s-a dezbrăcat şi stă dinaintea medicului aşa cum l-a făcut mama. Şi îşi zice : „Bine-ar fi să-l păcălesc pe intelectualul ăsta cu vreo două săptămîni !" Medicul, vezi bine, i-a pus stetoscopul pe burtă şi s-a ascuns după dulăpior. Şi de-acolo bălmăjeşte :

— Nu suferi de nici o boală obiectivă. Îmbracă-te !

Grigori Ivanovici s-a indispus. Zice pe un ton convingător :

— Ascultă-mă bine, nenişorule. Nu mă gîdila aşa, degeaba, cu tubuleţul ăla. Că de gîdilat pot să mă gîdil eu şi singur.

Medicul s-a indispus şi el, vezi bine, şi iar l-a ascultat. După aia s-a dus după dulăpior şi zice :

— Pe crucea mea că n-ai nimic ! Îmbracă-te.

Grigori Ivanovici a început să se îmbrace.

Acuma să vezi, Grigori Ivanovici, drăguţul de el, nici gînd n-avea, bunăoară, să-l omoare pe medic ori să-i ardă una felcerului. Era numai necăjit că s-a dus dracului concediul. Şi cum era

necăjit, a și scuipat în lături, ba a vîrît și mîna în buzunar, cu gînd să-și șteargă lacrimile sau nasul cu batista, ca să se liniștească de-a binelea.

Dar cum a băgat mîna în buzunar, cum au început ăia să țipe.

Medicul țipă că-l omoară. Felcerul dă din mîini după ajutor.

S-au strîns oamenii, l-au înhățat pe Grigori Ivanovici Vereovkin și-l țin bine.

Vereovkin zice :

— Ce, măi fraților, ați căpiat ?

Dar felcerul de colo :

— A băgat mîna în buzunar, poate voia să ne miruiască pe amîndoi medicii !

L-au căutat pe Grigori Ivanovici prin buzunare, dar afară de mahorcă, n-au găsit nimic.

Cît privește cele spuse de Grigori Ivanovici că voia să-și sufle nasul, mințea, pentru că nici batistă nu s-a găsit la el.

A vîrît și el, așa, mîna în buzunar și atunci ăia au țipat.

Dar au țipat degeaba. La noi nu se obișnuiește să fie omorîți medicii. Las' să trăiască. Ce, ne pare rău ?

AMBALAJ SLAB

Azi nu se mai ia şperţ. Înainte, da : nu puteai face un pas fără să dai ori să iei.

Acuma, firea oamenilor s-a schimbat mult înspre bine.

Într-adevăr, şperţ nu se mai ia.

Zilele astea am expediat nişte lăzi de la gara de mărfuri.

Stăm noi în gară şi ni se înfăţişează următorul tablou rafaelian :

O gheretă. La uşa ei, vezi bine, coadă. Şi un cîntar decimal. Cantaragiul — lîngă el. E un slujbaş cît se poate de prezentabil. Îi turuie gura turnînd la cifre. Notează mereu în condică, pune greutăţile pe cîntar, lipeşte etichete pe lăzi şi dă tot soiul de explicaţii.

Numai îl auzi zicînd cu vocea lui simpatică :

— Patruzeci. O sută douăzeci. Cincizeci. Dă-o jos. Ia-o. Dă-te la o parte... Nu pune aici, tontule ! Pune dincoace.

Ce tablou plăcut de muncă intensă !

Numai că, la un moment dat, băgăm de seamă că, deşi lucrează aşa de frumos, cantaragiul prea se ţine de litera legii. Prea apără cu foc interesele cetăţenilor şi ale statului. Dacă nu chiar la fiecare, dar la a doua, la a treia persoană refuză să primească coletul. Cum e ambalajul ceva mai slab, nu primeşte. Deşi se pare că o face cu toată părerea de rău.

Ăia cu ambalajul slab, vezi bine, se vaietă şi se milogesc.

Cantaragiul zice :

— În loc să vă văicăriţi, mai bine întăriţi-vă ambalajele. E pe-aicea unul cu nişte cuie. Duceţi-vă la el. Bate colea două cuie şi leagă lada cu o sîrmă. După aia veniţi înapoi ; vă primesc fără rînd.

Adevărat, în dosul gheretei stă un om. Omul ţine în mînă un ciocan şi nişte cuie. Munceşte de se speteşte, întărind ambalajele clienţilor. Ăia refuzaţi se uită la el rugători şi-i oferă prietenia şi banii lor.

Dar iată că-i vine rîndul unui cetăţean. Unul blond, cu ochelari. Nu e un intelectual, e numai miop. Sau poate că are conjunctivită şi şi-a pus ochelari ca să nu se vadă. Ori poate că face serviciu la o fabrică de produse optice şi ăia de-acolo le dau ochelari pe gratis la salariaţi.

Uite-l că-şi pune lăzile, şase de toate, pe decimal.

Cantaragiul cercetează atent cele şase lăzi şi zice :

— Ambalajul e slab. Nu merge. Dă-le jos.

La auzul acestor vorbe, ochelaristul se amărăşte rău de tot. Dar înainte de a se amărî, sare cu gura la cantaragiu :

— Ce vrei de la mine ? Astea nu-s lăzile mele — zice. Sînt lăzile statului, de la fabrica de produse optice. Ce să fac eu acuma cu ele ? Unde găsesc o căruţă ? De unde să iau o sută de ruble ca să le duc înapoi ?

Cantaragiul zice :

— Eu de unde să ştiu ? Şi-i face semn cu mîna să se dea la o parte.

Ălălalt, miop cum e, şi pentru că i s-au aburit şi lentilele ochelarilor, interpretează gestul într-alt fel. Se face roşu la faţă, aducîndu-şi aminte de ceva de mult uitat. Apoi se scotoceşte prin buzunare şi scoate vreo cinci ruble, tot în hîrtii de cîte-o rublă. Şi dă să-i dea banii cantaragiului.

La vederea banilor, cantaragiul se face stacojiu la faţă.

— Asta ce mai e ? ţipă. Nu cumva vrei să-mi dai şperţ, bou cu ochelari ce eşti !

Ochelaristul înţelege pe loc, vezi bine, în ce bucluc s-a băgat.

— Nu — zice — am scos banii numai așa. Voiam să mi-i ții dumneata pînă dau jos lăzile de pe cîntar.

S-a fîstîcit cu totul, vorbește aiurea, își cere mii de scuze și chiar pare dispus să accepte o morală zdravănă.

Cantaragiul zice :

— Rușine ! Aici nu se ia șperț. Dă jos lăzile de pe cîntar, că m-apucă dracii cînd le văd. Dar avînd în vedere că sînt lăzile statului, du-te la omul de colo să-ți întărească ambalajul. Cît privește banii, mulțumește cerului că n-am eu timp să mă ocup de dumneata.

Dar cantaragiul nu se oprește aici. Mai cheamă un funcționar și-i zice :

— Știi, adineauri a vrut unul să mă mituiască. Auzi, absurditate ! Îmi pare rău că n-am primit și n-am luat banii așa, de formă ; acuma e greu s-o dovedesc.

Celălalt funcționar răspunde :

— Da, păcat ! Trebuia făcut caz. Să nu-și închipuie unii că la noi se mai umblă cu chestii din astea.

Ochelaristul, muiat rău de tot, se foiește cu lăzile lui. Bătute în cuie, puse la punct, sînt aduse iar tîrîș la cîntar.

Atunci mie începe să mi se pară că și ambalajul meu e slab.

Fără a mai aştepta să-mi vină rîndul la cîntar, mă duc la omul acela şi-l rog, pentru orice eventualitate, să-mi bată în cuie ambalajul cam dubios. Pentru treaba asta omul îmi cere opt ruble.

— Ce, aţi căpiat cu toţii ? zic eu. Opt ruble pentru trei cuie ? !

Omul îmi zice pe un ton confidenţial :

— Ai şi dumneata dreptate. Eu ţi le-aş bate şi pentru o hîrtie de trei ruble, dar gîndeşte-te că trebuie să împart şi eu banii cu căpcăunul ăla de colo.

Acuma încep eu să pricep cum devine cazul.

— Adicătelea — zic eu — împarţi cu cantaragiul ?

Omul pare puţin jenat că l-a luat gura pe dinainte, se apucă să-mi îndruge cîte şi mai cîte, că leafa-i mică, că scumpetea-i mare, îmi face o reducere serioasă şi se apucă de lucru.

Iată că-mi vine şi mie rîndul.

Pun lada pe cîntar şi admir ambalajul bine prins în cuie.

Cantaragiul zice :

— Cam slab ambalajul. Nu merge.

— Da' de unde ! zic. Adineauri mi l-a bătut în cuie omul acela cu cleştele.

— Ah, pardon ! zice cantaragiul. Scuzele mele. Acuma ambalajul dumitale e bun, dar era

slab de tot. Eu observ dintr-o ochire. S-avem pardon !

Primește lada și-i face scrisoarea de trăsură.

Iau foaia și citesc : „ambalaj slab".

— Ce-i asta, tîlharilor ? zic. Păi, cu eticheta asta, îmi golesc hoții lada pe drum. Și nici n-am să pot cere despăgubiri, dacă scrie așa. Acuma — zic — văd eu ce șmecherii învîrtiți voi aici.

Cantaragiul zice :

— S-avem pardon. Scuzele mele.

Și șterge mențiunea asta, după care plec și eu acasă. Pe drum mă gîndesc la complexa construcție spirituală a concetățenilor mei, la restructurarea caracterelor, la șmecheriile la care recurg stimații mei concetățeni cedîndu-și în silă pozițiile vechi.

De-așa treabă, chiar s-avem pardon !

1930

CUTREMURUL

În timpul faimosului cutremur de pămînt din Crimeea locuia la Ialta un oarecare Snopkov.

Cizmar de meserie. Ţinea colo un atelier. Vorba vine atelier : era o gheretă, o coşmelie cu pereţii de zid.

Lucra cu un tovarăş. Nici unul nu era din partea locului. Făceau reparaţii la încălţăminte, atît pentru localnici, cît şi pentru cetăţenii veniţi la băi.

O duceau binişor. Iarna, e drept, cam strîngeau cureaua, dar vara aveau de lucru berechet. Cîteodată nici să dea ceva de duşcă n-aveau timp. Adicătelea, cred că pentru treaba asta tot găseau ei vreme. Alta ca alta...

Aşa şi acum. Taman, care va să zică, în ajunul cutremurului, şi anume, dacă nu mă-nşel, în ziua de vineri, unsprezece septembrie, cizmarul Ivan Iakovlevici Snopkov, fără a mai aştepta sîmbăta,

a consumat o sticluță și jumătate de votcă rusească.

Mai ales că isprăvise toate comenzile. Și mai ales că avea puse deoparte două sticluțe. Așa că ce să mai aștepte ? Le-a băut. Mai ales că nici nu știa c-o să fie cutremur de pămînt.

Așa că a băut omul o sticluță și jumătate de votcă, și a luat-o spre casă, pe două cărări, vezi bine, cîntînd și el, ia colo, ca omul cu chef.

S-a întors așadar acasă, s-a culcat în curte și a adormit, fără să mai aștepte cutremurul.

Avea el obiceiul ăsta cînd era beat, să se culce în curte. Nu-i plăcea să doarmă beat sub un acoperiș. Nu se simțea la largul lui cu tavanul deasupra capului. Se înăbușea. Îl lua așa cu leșin. Din care pricină întotdeauna poftea să stea la aer.

Așa și acum. La unsprezece septembrie, taman cu puțin înainte de cutremur, Ivan Iakovlevici Snopkov a dat-o vîrtos cu votca, s-a amețit zdravăn și a adormit în curte, sub chiparos.

Și în timp ce dumnealui doarme și visează cîte și mai cîte, paralel cu asta se produce faimosul cutremur de pămînt din Crimeea. Căsuțele se clatină, pămîntul hăuie și se cutremură, dar Snopkov doarme dus și habar n-are de nimic.

Cît despre prietenul lui, ăla de la prima zguduitură a rupt-o la fugă și s-a adăpostit în gră-

dina publică, de teamă să nu-l omoare vreo cărămidă.

Abia dimineața, devreme de tot, pe la ceasul șase, a făcut ochi și Snopkov al nostru. S-a trezit Snopkov sub chiparos și nu-și mai recunoștea curtea. Mai ales că ghereta lor era la pămînt. Nu se dărîmase ea chiar de tot, dar îi căzuse un perete, și gardul se lăsase și el într-o rînă. Numai chiparosul rămăsese așa cum era, cît despre rest, Doamne-Doamne !

Snopkov se frecă la ochi și-și zise :

„Unde-oi fi, măiculiță ? Am mai dat eu pe undeva ieri, beat cum eram ? Ce prăpăd și-n gospodăria asta ! Nu-mi dau seama a cui o fi. Nu — se gîndește Snopkov — nu e bine să mă îmbăt în halul ăsta. Alcoolul e o băutură prea vătămătoare, din pricina lui se duce dracului memoria".

Și odată se simți tare necăjit și amărît.

„Ie-te — își zise — pe unde-am ajuns ! Bine barem că m-am culcat într-o curte și nu în stradă, că mă călca o mașină, ori mă sfîrteca un cîine. Trebuie s-o mai slăbesc cu băutura — își zise — ori să mă las de tot."

Gîndurile astea îl mîhniră și mai rău, și de mîhnit ce era, scoase din buzunar jumătatea de sticluță care-i mai rămăsese și o goli pe dată.

Snopkov goli sticluța și se ameți iar. Mai ales

că nu mai mîncase nimic de mult și mai ales că-i era capul slăbit de amețeala de mai înainte.

Așa amețit, Snopkov se ridică în picioare și o porni pe stradă.

Merge el pe stradă și, beat cum e, nu recunoaște cu nici un chip strada. Mai ales că, după cutremur, lumea a dat toată năvală pe străzi. Nu mai stă nimeni acasă. Și toți — ciudat — mai mult goi decît îmbrăcați, cu plăpumi și saltele în brațe.

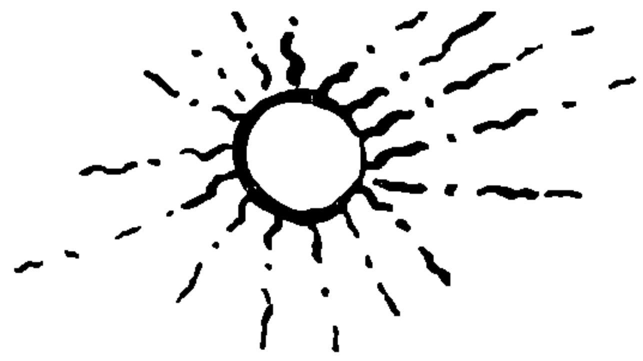
Merge așa Snopkov pe stradă și se îngrozește. „Doamne — își zice — fir-ar ea a dracului de treabă, unde naiba mă aflu ? Ori oi fi venit la Batum cu vaporul ? Ori poate am ajuns tocmai în Turcia ? Io-te cum umblă toți dezbrăcați, parc-ar fi la tropice !"

Și cum merge așa beat, mai-mai că plînge.

A ieșit pe o șosea și și-a văzut de drum, fără a recunoaște locurile.

A mers el ce-a mers și, de oboseală, ca și de tăria alcoolului, a căzut în șanțul șoselei și a adormit buștean.

Cînd se trezește, vede că s-a lăsat seara. Deasupra capului sclipesc stelele. Și e răcoare. Asta pentru că șade lungit la marginea șoselei fără haine și fără încălțări. Numai în izmene.

Şi cum şade aşa prădat de toate lucruşoarele, îşi zice : „Doamne, fir-ar ea a dracului de treabă, ce-i cu mine în halul ăsta ?"

De rîndul acesta Snopkov s-a speriat de-a binelea, a sărit în picioare, aşa desculţ cum era, şi a luat-o înainte pe şosea.

Înfierbîntat, a mers poate vreo zece verste şi s-a aşezat pe un bolovan.

S-a aşezat pe un bolovan, amărît ca vai de lume. Unde se află nu ştie şi nu-şi poate aduna cu nici un chip gîndurile. Îl ia cu frig şi-l trec toţi fiorii. Şi i s-a făcut o foame...

Abia spre ziuă a aflat Ivan Iakovlevici Snopkov cum stau lucrurile. De la un trecător.

Trecătorul îl întreabă :

— Ce-i cu dumneata, de umbli în izmene ?

— Zău dacă ştiu ceva ! zice Snopkov. Spune-mi, rogu-te, unde mă aflu ?

Au intrat în vorbă. Trecătorul zice :

— Pînă la Ialta să tot fie vreo treizeci de verste. Ian te uită tocmai unde ai ajuns !

În fine, trecătorul i-a spus de cutremur, l-a informat unde şi ce distrugeri s-au făcut.

Snopkov s-a întristat rău de tot aflînd de cutremur şi a pornit-o zorit spre Ialta.

A străbătut toată Ialta aşa, numai în izmene. De altminteri, lucrul ăsta n-a mirat pe nimeni,

din motiv de cutremur. Ba poate că și fără cutremur tot nu s-ar fi mirat.

După aceea, Snopkov și-a inventariat paguba: a fost prădat în lege. Hoții i-au luat șaizeci de ruble bani gheață, haina, pantalonii și sandalele aproape noi. Așa că paguba se ridica la vreo sută de ruble, fără a mai pune la socoteală ghereta avariată.

Acum I. I. Snopkov se pregătește să plece la Harkov. Vrea să facă o cură de dezalcoolizare. Că așa nu iese, zău, la nici o socoteală.

Ce vrea să spună autorul cu această schiță? Cu această schiță autorul se ridică energic împotriva beției. Săgețile acestei schițe satirice sînt îndreptate împotriva beției și a alcoolului.

Autorul vrea să spună să oamenii care obișnuiesc să bea pot lăsa să le scape și alte lucruri mai gingașe decît un cutremur.

Sau, așa cum spune un afiș: „Nu bea! La beție ai putea să-ți îmbrățișezi dușmanul de clasă!“

Și încă foarte lesne, tovarăși.

1930

DĂDACA

Zilele astea, la noi la Leningrad s-a petrecut ceva de-a dreptul revoltător.

Soții Farforov aveau o dădacă. Au luat-o pentru copil. Singuri nu puteau să-i poarte de grijă copilului și să-i asigure mîngîierea cuvenită, pentru că amîndoi erau în producție.

Serioga Farforov avea serviciu. Și ea era în slujbă. El cîștiga destul de frumos. Și ea avea o leafă bunișoară.

Ei bine, în situația asta li se naște un copil. Care va să zică, li s-a născut un copilaș și, vezi bine, au trebuit să ia o dădacă. Altfel, desigur, n-ar fi luat.

Mai ales că nici nu erau obișnuiți să țină dădacă. Boieria asta n-o înțelegeau ei.

Dar, așa cum stăteau lucrurile, le convenea mai mult să țină o dădacă decît să-și lase madam Farforova slujba și să iasă din producție.

Așa că au angajat o dădacă.

Era nu prea bătrînă, dar nici chiar tînără. Pe scurt, o femeie trecută de ani și cu o înfățișare destul de pocită.

Dar dincolo de înfățișarea asta slută, soții Farforov au descoperit curînd o inimă bună. Și nici prin cap nu le-ar fi trecut ce viperă au încălzit la sînul lor.

Vezi bine, înadins au angajat ei o femeie urîtă, ca să n-aibă și ea fericirea ei, ci numai să poarte de grijă plodului.

Au angajat-o pe bază de recomandație. Acolo li s-a spus că e o bătrînă urîtă și care nu bea, și că-i plac copiii de nici nu-i mai lasă din brațe. Și măcar că e bătrînă, dar e o bătrînă care e demnă pe deplin să intre în societatea nouă, nedivizată în clase.

Așa li s-a spus. Dar ei încă nu-și făcuseră o părere.

Ei bine, o angajează ei pe dădaca asta și văd că într-adevăr e aur, nu dădacă. Unde mai pui că a îndrăgit numaidecît copilul. Umblă mereu cu el, nu-l mai lasă din brațe, îl plimbă pînă la căderea nopții.

Farforovii, oameni cu vederi înaintate, n-aveau nimic împotrivă. Își dădeau seama că aerul și plimbarea întăresc organismul plodului. Așa că

şi-au zis : „Mă rog, n-are decît să se plimbe. Mai ales că aşa o să-i vedem mai rar mutra".

Acuma, să vezi ce se întîmplă :

Dimineaţa, părinţii se duc la slujbă. Dădaca ia pruncul şi o sticluţă cu lapte, şi iese la plimbare pe străzile Leningradului.

Numai că odată se întîmplă să treacă pe stradă cineva din comitetul de locatari, unul Taplin.

Merge omul pe stradă, se gîndeşte poate la ale sale şi, deodată, ce-i văd ochii ? În colţ stă o cetăţeancă destul de jerpelită. Cu un copil în braţe. Şi aşa, cu copilul în braţe, cere de pomană.

Semion Mihailovici Taplin n-avea de gînd să-i dea nimic, s-a uitat şi el aşa. Se vede că persoana i se pare cunoscută : păi sigur — dădaca cu copilul soţilor Farforov !

S. M. Taplin din comitetul de locatari nu i-a zis nimic şi nici nu i-a dat ceva, ci numai s-a întors şi a luat-o înapoi spre casă.

Numai el ştie cîte a îndurat pînă seara, dar seara i-a spus lui Farforov în persoană :

— Sînt peste măsură de mirat, stimate tovarăşe, dar — zice — ori dumneavoastră nu-i daţi simbrie slujnicei, ori eu nu pot pricepe ce-i cu ea. Te previn însă că dacă dumneata o trimiţi înadins să cerşească cu copilul în braţe, în-

seamnă — zice — că ești o pătură străină în casa noastră proletară.

La care Farforov zice :

— Pardon, despre ce e vorba ?

Atuncea persoana din comitetul de locatari îi spune ce-a văzut și cît l-a afectat vederea unui asemenea spectacol.

Apoi urmează tot felul de scene, cu țipete și cu lacrimi. Și totul se lămurește.

După aia, Farforov o cheamă pe dădacă și-i spune așa :

— Păi se poate una ca asta ? Ce, ți-ai ieșit din minți ? Ori nu mai știi pe ce lume trăiești ?

Dădaca zice :

— Nu-i nici un bai dacă stau și eu așa, ori dacă oamenii milostivi îmi vîră singuri bani în mînă. Nu pot, zău, să înțeleg de ce vă supărați. Copilul n-are nimic de suferit. Ba poate că-l și distrează să vadă atîția oameni foindu-se prin fața lui.

— Da — zice Farforov — dar eu nu vreau să sădesc în copilul meu astfel de concepții de la o vîrstă fragedă. Eu unul nu-ți permit să procedezi în felul acesta. Cu atît mai mult cu cît noi te plătim bine, ai de toate, ești sătulă și încălțată.

La care dădaca zice :

— Da, dar aş vrea să mai cîştig şi eu ceva în plus.

Madam Farforova intervine, strîngîndu-şi copilul la piept.

— Pe noi purtarea asta ne jigneşte în cel mai înalt grad. De aceea noi te dăm afară din slujbă.

— Iar eu — zice Taplin — ca membru în comitetul de locatari, spun că aveţi perfectă dreptate s-o daţi afară pe dădaca asta ticăloasă, întrucît nu dumneavoastră, ci ea e o pătură străină în casa noastră proletară.

Bătrîna zice :

— Aş, că m-am şi speriat ! Acuma nu prea se găsesc dădace, aşa că mă angajez imediat la altcineva. Cu plodul vostru abia dacă ciupeam şi eu vreo trei ruble, şi pentru asta — atîta scandal ! Uite că plec singură, pentru că sînteţi nişte ticăloşi fără suflet, nu stăpîni adevăraţi !

La auzul acestor cuvinte, Farforov, furios, a ţipat la ea şi chiar era gata să-i zgîlţîie puţin bătrîneţele, dar Taplin nu l-a lăsat, ba chiar a rostit în legătură cu asta o scurtă cuvîntare. Taplin le-a vorbit aşa soţilor Farforov :

— Uitaţi-vă la dădaca asta a dumneavoastră. Ea e adînc împlîntată cu toate rădăcinile în trecutul îndepărtat, în care făceau casă bună stăpînii cu robii. Ea s-a obişnuit cu viaţa aceea şi

nu vede nimica de ruşine în calicie şi în cerşeală. Tocmai de aceea s-a şi pretat la o asemenea ticăloşie, care a stîrnit revolta dumneavoastră. Totuşi, să n-o atingeţi fiziceşte, ci numai s-o daţi afară din slujbă.

Soţii Farforov aşa au şi făcut — au izgonit-o în chip ruşinos pe dădacă.

Dădaca a plecat şi n-a luat nici o recomandaţie, şi nu se ştie unde s-a angajat. Probabil însă că iar îngrijeşte de vreun prunc, şi cu ajutorul lui cîştigă destul de frumuşel.

1931

UN FURT

De furat se mai fură. Dar mai puţin.

Unii s-au dat pe brazdă şi nu mai fură. Alţii, ca să zic aşa, socot că nu prea au ce alege din sortimente. Alţii, văzînd că nu mai există mari bogătaşi şi milionari, s-au reprofilat şi fură de la stat.

Dar, bineînţeles, nu mai fură aşa cum se fura înainte.

Acuma numai un prost mai fură fără a ţine seama de condiţiile actuale.

Mulţi înţeleg foarte bine acest lucru şi îşi însuşesc curentele cele mai noi.

Aşa, bunăoară, la noi la cooperativă s-a comis nu de mult un furt. Ei bine, în spatele acestui furt cel puţin se vede o gîndire filozofică.

Iată cum s-au petrecut lucrurile.

Mă rog, o cooperativă, adică un magazin distribuitor de larg consum, ca să zic aşa.

Marfă multă, firește. În geam — rațe de export. Somon, nu știu de ce. Hălci de carne de porc, pardon. Brînză. Adică de-ale mîncării. Dintre lucruri, iarăși multe, de toate. Ciorapi de damă. Piepțeni. Și așa mai departe.

Și toate astea azvîrlite cu nemiluita, stînd în vitrină într-o lumină foarte avantajoasă.

Firește, era natural să atragă atenția cuiva.

Pe scurt, cineva a intrat noaptea în magazin, pe ușa din dos, și și-a făcut de cap.

Și cînd te gîndești că paznicul dormea la poartă și n-a observat nimic.

— Am visat eu ceva noaptea asta — zice el — dar n-am auzit nimic din lumea viselor.

De altfel, paznicul s-a speriat grozav cînd furtul a fost descoperit. Alerga încoace și încolo prin magazin, se agăța de toți milogindu-se să nu-l dea de sminteală, și așa mai departe.

Responsabilul zice :

— Dumneata ce vrei ? Vezi bine, pentru că ai dormit, n-o să te laude nimeni, dar mă îndoiesc că ai putea fi tras la răspundere. Așa că nu-ți fie teamă. Nu te mai foi pe-aici și nu mai enerva salariații cu văicărelile dumitale. Mai bine du-te acasă și fă-ți somnul.

Dar paznicul nu pleacă. Rămîne și se necăjește tot mai rău.

Ceea ce îl necăjeşte mai rău e că s-a furat aşa de mult.

— Uite, asta nu pot eu să înţeleg — zice. Am somnul uşor şi dorm întotdeauna cu picioarele întinse în lungul porţii. Nu e cu putinţă să fi trecut peste mine doi saci de zahăr. Chestia asta mi se pare tare ciudată.

Responsabilul îi zice :

— Dormeai dus, nemernicule ! Te ia groaza cît au cărat hoţii !

— Nu se poate să fi cărat chiar aşa de mult — zice paznicul. M-aş fi trezit.

Responsabilul zice :

— Facem noi acuşi un proces-verbal şi vedem noi cine-mi eşti, vedem noi cît ai păgubit statul.

Şi s-au apucat să întocmească un proces-verbal, de faţă fiind şi organele miliţiei. Au început să-i toarne cu cifrele. Mă rog — socoteli, evaluări şi aşa mai departe.

Bietul paznic îşi plesneşte mereu palmele, gata-gata să izbucnească în plîns : vezi bine, suferă grozav în demnitatea lui de cetăţean, regretă paguba suferită de stat şi nu-şi poate ierta că l-a prins somnul.

Responsabilul zice :

— Scrie : „Zece puduri de zahăr. Ţigări, o sută şaizeci de pachete. Ciorapi de damă, două duzini. Opt colaci de salam..."

La fiecare cifră, paznicul sare în sus.

Hop şi casiera.

— Treceţi acolo că s-au furat din casa de bani bonuri pentru treizeci şi două de ruble, trei creioane chimice şi o foarfecă.

La auzul acestor cuvinte, paznicul s-a lăsat pe vine de cîteva ori, icnind din greu, peste măsură de mîhnit de pagubele astea aşa de mari.

Responsabilul îi spune organului de miliţie :

— Ia-l de-aici pe paznic ! Nu ne lasă să lucrăm cu tînguielile lui.

Miliţianul zice :

— Ascultă, nene, du-te acasă ! Te chemăm noi cînd o fi nevoie.

În vremea asta, contabilul strigă din odaia din fund :

— Mie mi-a dispărut din cui fularul de mătase. Vă rog să notaţi. Am să cer despăgubiri.

Paznicul sare ca ars :

— Ai, nemernicul ! Nu i-am luat nici un fular. Care opt colaci de salam ? S-au luat numai doi !

În magazin s-a făcut tăcere.

Paznicul zice :

— Fie ! Mărturisesc că am furat. Dar sînt totuşi întrucîtva om cinstit şi cînd văd cum întocmiţi procesul ăsta verbal, simt că mă apucă toate pandaliile. Nu îngădui să fiu încărcat cu ce n-am luat.

Miliţianul zice :

— Adică cum vine asta ? Care va să zică, nene, înseamnă că dumneata te-ai introdus în magazin !

— Eu m-am introdus. Dar n-am pus mîna pe bonuri, nici pe foarfecă, nici pe fularul ăla nenorocit. Eu — zice — dacă vreţi să ştiţi, am luat o jumătate de sac de zahăr, o duzină de ciorapi de damă şi doi colaci de salam. Şi n-am să permit — zice — aşa o escrocherie în numele meu. Eu stau de strajă intereselor statului şi, ca om sovietic, mă revoltă ceea ce se petrece aici, să fiu încărcat cu atîta neruşinare !

Responsabilul zice :

— Desigur, s-ar putea să greşim. Dar o să verificăm. Eu sînt bucuros dacă s-a furat mai puţin. Punem noi imediat totul pe cîntar.

— Pardon — zice casiera — am găsit bonurile. Erau îndesate într-un colţ. Bonurile nu s-au furat. Dar foarfeca lipseşte.

— U-u, acuşi o scuip între ochii ăia neobrăzaţi ! sare paznicul. Nu i-am luat nici o foar-

fecă. Ia caută mai bine, paţachină! Că acuşi te azvîrl de nu te vezi...

— Ah, uite că s-a găsit şi foarfeca! A căzut în dosul casei şi stă acolo — zise casiera.

— S-a găsit şi fularul — zice şi contabilul. Era în buzunarul de la piept.

Responsabilul zice:

— Uite ce, facem alt proces-verbal. Din zahăr nu lipseşte, într-adevăr, decît o jumătate de sac.

— Numără salamurile! se răsteşte paznicul. Ori nu ştiu ce fac! La urma urmei, am şi un martor, pe tanti Niuşa.

Marfa a fost repede inventariată. S-a constatat că s-a furat exact ce declarase paznicul.

Hoţul a fost dus la secţie, cu cătuşe la mîini.

Au arestat-o şi pe tanti Niuşa. Toată marfa era ascunsă la ea.

Aşa că, după cum vedeţi, cu furtul ăsta s-a făcut din ţînţar armăsar.

1933

SUFERINȚELE TÎNĂRULUI WERTHER

Mergeam o dată cu bicicleta.

Pe bulevardul Kamenoostrovski. Cotesc pe o alee laterală, paralelă cu bulevardul, și-mi văd de drum.

Natura mi se înfățișează în veșmîntul ei de toamnă. Iarba a îngălbenit. Florile din rond s-au ofilit. Pe alee s-a așternut un covor de frunze veștede. Deasupră-mi, cerul și-a pierdut culoarea.

Ciripit de păsărele. O cioară scormonește într-o movilă de gunoi. În fața unei porți, un cățeluș cu părul sur latră de zor.

Privesc tabloul acesta autumnal și deodată mi se înmoaie inima, și n-aș vrea să mă gîndesc la lucruri neplăcute. Mintea mea zugrăvește o viață minunată. Oameni amabili, înțelegători. Respectul persoanei. Maniere civilizate. Iubire de aproapele. Fără ocări și mitocănii.

Năpădit de aceste gînduri, mi-a venit deodată așa să-i îmbrățișez pe toți, să le spun ceva bun. Îmi venea să strig : „Fraților, ce-a fost mai greu a trecut. Mai e puțin și ne așteaptă o viață de conte".

Deodată, aud un țignal.

„Un contravenient — îmi zic. O fi trecut cineva strada pe unde nu e voie. Cred că în viitor o să dispară și asta. În viitor n-o să mai auzim așa de des țignalele astea asurzitoare, care amintesc de contravenții și de amenzi."

Undeva, aproape, aud iar țignalul, prelung, însoțit de strigăte și ocări.

„Cred că au să dispară și strigătele astea grosolane. Poate or mai striga unii, dar fără să înjure așa urît."

Aud pe cineva fugind în urma mea. Omul strigă cu o voce răgușită :

— De ce fugi, fir-ai tu să fii ! Oprește imediat !

„Urmăresc pe cineva" — îmi zic și continui să pedalez agale, dar destul de stăruitor.

— Leoșka — aud — ia-o la stînga. Nu-l scăpa din ochi !

În stînga mea văd alergînd un băietan. Agită un băț și amenință cu pumnul.

Întorc capul. Pe alee aleargă un paznic venerabil, cu părul alb. Urlă în gura mare :

— Pune mîna pe el ! Leoşka, nu-l scăpa din ochi !

Leoşka mă ia drept ţintă şi îşi repede băţul în roata bicicletei mele.

Atunci încep să-mi dau seama că chestiunea mă priveşte. Sar jos de pe bicicletă şi rămîn în aşteptare.

Iată că m-a ajuns paznicul. Din pieptul lui iese un hîrîit. Răsuflă zgomotos.

— Pune mîna pe el ! ţipă paznicul.

— Fraţilor — zic eu — ce, aţi căpiat ? Ce, v-aţi ieşit din minţi laolaltă cu prostul ăsta bătrîn ?

Paznicul zice :

— Cînd ţi-oi arde una peste bot, ai să ştii cum să mai insulţi cetăţenii în exerciţiul funcţiunii... Ţineţi-l bine... Nu-i daţi drumul... Obrăznicătura !

Se strînge lume. Cineva întreabă :

— Ce-a făcut ?

Paznicul zice :

— Am cincizeci şi trei de ani, şi nemernicul ăsta m-a băgat în boală. Merge pe unde nu e voie... Merge pe o alee unde circulaţia bicicletelor e interzisă... Şi doar e pus un aviz. Ei nu, dumnealui o ia pe-aici, ca un zănatic... Fluier după el. Dumnealui dă din picioare. Chipurile,

nu pricepe. Parc-a picat din lună... Noroc de ajutorul meu că l-a oprit.

Leoşka îşi face loc prin mulţime, mă apucă strîns de încheietura braţului şi zice :

— Voiam să-i rup mîna, nemernicul, ca să nu mai meargă pe bicicletă.

— Fraţilor — zic eu — nu ştiam că pe-aici nu e voie. Eu nu voiam să fug.

Paznicul exclamă gîfîind :

— Cică nu voia să fugă ! Auzi obrăznicie ! La miliţie cu el ! Ţine-l bine ! De-alde ăştia îmi scapă întotdeauna.

Zic :

— Fraţilor, plătesc amendă. Nu mă pun contra. Dar nu-mi mai răsuciţi aşa mîinile !

Cineva intervine :

— Legitimează-l şi ia-i amenda. Ce să-l mai duci degeaba la miliţie ?

Paznicul şi cîţiva voluntari au însă chef să mă care la miliţie. Dar sub presiunea celorlalţi martori, paznicul, înjurînd de mama-focului, ia amenda şi-mi dă drumul cu vădită părere de rău.

Merg clătinîndu-mă, cu bicicleta de ghidon. Îmi vîjîie capul şi înaintea ochilor îm răsar cerculeţe şi puncte. Aiurez, cu sufletul răvăşit.

Înfierbîntat cum sînt, zic : „Doamne-Dumnezeule !“, îmi masez brațele și lansez în spațiu un „pfui !“

Ies pe chei și încalec iar.

— Ei, haide-haide... — zic. Și ce dacă mi-au răsucit mîinile ! Iaca na, contele...

Merg încet pe chei. Încep să uit scena aceea violentă. Închipuirea îmi zugrăvește priveliști superbe din viitorul apropiat.

Iată-mă, bunăoară, călare pe bicicletă. Cotesc pe aleea cu bucluc. Aud pe cineva rîzînd. Mă uit, și văd că vine spre mine un paznic, cu pălărie de fetru și pantaloni de postav. Ține în mînă o floricică — o nu-mă-uita sau o lalea de toamnă. Sucește floarea în mînă și zice cu un surîs pe buze :

— Unde te bagi, amice ? Vezi c-ai luat-o razna ! Gură-cască ce ești ! Ia, înapoi, că te amendez și nu-ți dau floarea asta.

Și-mi întinde floricica, rîzînd discret. Schimbăm o privire galeșă și ne despărțim.

Scena asta înduioșătoare îmi alină suferințele. Pedalez de zor și-mi zic : „Nu-i nimic. Las' că nu mă prăpădesc eu dintr-atît. Sînt tînăr. Sînt dispus să aștept“.

Bucuria şi iubirea de oameni îmi umplu iar inima. Iar aş vrea să spun ceva bun, ori să strig : „Tovarăşi, noi construim o viaţă nouă, noi am învins, am trecut peste greutăţi colosale ; hai, fir-ar ea a dracului de treabă, să ne respectăm unii pe alţii !"

1933

FEERIE ACVATICĂ

Un cineast din Moscova a sosit la Leningrad în interes de serviciu.

Omul a tras la hotelul „Europa".

Cameră splendidă. Confort. Două paturi. Baie. Covoare. Tablouri pe pereţi. Toate astea, ca să zic aşa, îl predispuneau pe oaspete, făcîndu-l să dorească societatea oamenilor şi să-şi petreacă timpul în chip plăcut.

Pe scurt, au început să-l viziteze prietenii.

Şi aşa cum se întîmplă întotdeauna, unii din amicii lui făceau cu acest prilej baie. Pentru că mulţi n-au baie acasă. Şi nu la toţi le place să meargă la baia publică, după cum unii uită pur şi simplu de această îndeletnicire periodică. Or, ocazia era cum nu se poate mai binevenită : treci pe la un amic, mai stai de vorbă, mai filozofezi un pic, şi faci şi-o baie. Unde mai pui că e şi apă caldă, cearşaf de la stat şi aşa mai departe.

De aceea multora le place să aibă prieteni veniţi de aiurea.

Ca să nu lungesc vorba, după vreo cinci zile, şirul ăsta de amici l-a cam obosit pe moscovitul nostru.

Totuşi, omul s-a ţinut tare pînă-n ultima clipă cînd, în sfîrşit, s-a produs catastrofa.

Ei bine, într-o seară i-au venit în vizită vreo şase cunoscuţi.

Din vorbă-n vorbă pînă la urmă musafirii ăştia au format o adevărată coadă la baie.

Trei din ei s-au îmbăiat repede şi, după ce au luat un ceai, au plecat.

A patra la rînd venea o doamnă în vîrstă. O rudă de-a gazdei. Cucoana asta a zăbovit în baie peste măsură de mult. Ba chiar, pare-se, şi-a mai spălat şi cîte ceva din trusou.

A stat aşa de mult în baie, că moscovitul şi cei care urmau la rînd şi-au pierdut răbdarea — să-i apuce damblaua, nu alta. Cum a intrat, o oră şi un sfert n-a mai ieşit de acolo.

Cum însă ea îi era mătuşă moscovitului nostru, acesta nu le-a îngăduit amicilor săi nici un fel de excese la adresa ei.

Pe scurt, cînd a ieşit cucoana din baie, era trecut mult de miezul nopţii.

Unul din amici n-a mai aşteptat şi a plecat. Celălalt însă, surprinzător de perseverent şi

obraznic, a stăruit totuşi să se îmbăieze, ca să fie curat, cine ştie de ce, a doua zi.

Aşa că a stat pînă a ieşit cucoana. Omul a spălat baia. A dat drumul la apă caldă. Şi s-a culcat pe canapea, aşteptînd să se umple cada.

Dar vezi că, din pricina oboselii, a adormit. Pe deasupra, moscovitul a aţipit şi el pe sofa.

După ce s-a umplut cada, apa s-a scurs afară şi în scurt timp a inundat camera, ba chiar s-a prelins şi la etajul de jos. Cum însă acolo se afla un salon şi era gol, catastrofa n-a fost observată imediat.

Pe scurt, amicii noştri s-au trezit din pricina căldurii şi a aburilor. Moscovitul, aşa cum spunea mai tîrziu, visase că era la Gagrî [1].

Dar cînd s-a trezit, a văzut că toată camera se umpluse de apă şi în apă pluteau pantofi, ziare şi alte obiecte de lemn.

Apa fiind fierbinte, fireşte, oamenii n-au putut pune capăt de îndată inundaţiei, pentru că n-aveau curaj să se repeadă pînă la baie, ca să închidă robinetul. Cocoţaţi unul pe canapea, celălalt pe sofa, nu riscau să-şi vîre picioarele în apa din care ieşeau aburi.

Pe urmă însă, deplasînd mereu scaunele şi sărind de pe unul pe altul, amicul moscovitului,

---

[1] Staţiune balneo-climaterică în Caucaz.

speriat, nu glumă, a ajuns în baie şi a închis robinetul.

Abia a închis robinetul şi apa a început să se scurgă nu ştiu unde, că în cameră a dat buzna directorul hotelului.

După ce a examinat camera de baie şi etajul de jos, directorul a început să se sfătuiască cu inginerul care-l însoţea.

Amicii noştri s-au angajat şi ei într-o discuţie dificilă : cine e vinovat şi cine trebuie să plătească pagubele ?

Prietenul moscovitului, sufocat de spaimă, a zis că el ar putea acoperi vreo patruzeci de ruble, dar că tot ce depăşeşte această sumă trebuie să plătească titularul camerei, care a îngăduit cu prea multă uşurinţă unor persoane străine să facă baie la el.

Între ăştia doi s-a încins o discuţie care putea să aibă un sfîrşit trist, dacă nu era prin preajmă administraţia.

Moscovitul îl întrebă cu un tremur în glas pe director :

— Mă rog, la ce sumă s-ar putea să se ridice pagubele ?

La care directorul răspunse în doi peri :

— Vedeţi dumneavoastră, jos, în salon, apa a muiat unele elemente ornamentale : o figură

antică mai mare și trei heruvimi, ceea ce va spori mult cheltuielile.

Auzind de elemente ornamentale și de heruvimi, amicul moscovitului a început să tremure de-a binelea.

Uitîndu-se la director cu un aer nostalgic, moscovitul îngăimă :

— Și la ce sumă se ridică deteriorările suferite de heruvimii ăștia ?

Inginerul zise :

— Noi așa socotim că reparațiile astea au să necesite vreo șapte-opt miișoare.

Suma asta l-a dat gata pe moscovit. Omul s-a culcat pe sofa, buimac. Amicul lui s-a înfățișat atunci într-o lumină cu totul nefavorabilă. A procedat ca un nemernic, încercînd să fugă, să se facă nevăzut. A fost însă reținut de brațul slab, dar onest al moscovitului.

Abia mișcîndu-și limba, moscovitul se rugă de director :

— Vreo două miișoare n-ar fi suficient ? La urma urmei, nu mi-i mai puneți la socoteală pe heruvimii ăia. Trăim într-o epocă în care heruvimii n-au loc în saloane.

Directorul zise :

— N-are nici un rost să vă impacientați și să vă tocmiți. Am impresia că noi nu v-am cerut nici un fel de despăgubiri.

Auzind una ca asta, amicul moscovitului a închis ochii, gîndind că visează.

— Noi nu vă aducem nici o vină — urmă directorul. În cazul de față, e o lipsă tehnică a noastră. Am calculat defectuos modalitățile de scurgere a apei, ceea ce e o carență tehnică a noastră.

Inginerul se grăbi să dea explicații științifice. Zise, arătînd spre camera de baie :

— Vedeți, aici, în partea de sus a căzii, e o gaură, prin care apa trebuie să se scurgă pe măsură ce se umple cada. Un calcul științific corect nu permite apei să debordeze din cadă. Or, noi am dovedit o oarecare carență și, după cum vedeți, gaura nu a putut absorbi tot lichidul. Așa că vă cerem scuze pentru deranj. În viitor nu se va mai repeta. Defecțiunea va fi remediată. Astea sînt defecțiuni tehnice care nu-și au locul în epoca noastră glorioasă.

Auzindu-l vorbind așa, amicul moscovitului dădu să cadă în genunchi, ca să mulțumească administrației și soartei, dar celălalt nu-l lăsă să facă una ca asta.

Moscovitul îi zise directorului :

— Desigur, nici nu se putea altfel. Dar spuneți-mi, cine mă va despăgubi pe mine ? Mi s-au stricat papucii și mi s-a muiat valiza, și poate că datorită acestei carențe tehnice a dum-

neavoastră, s-or fi deteriorat ceva din lucrurile din valiză.

Directorul zise :

— Făceţi o cerere şi vă vom despăgubi.

A doua zi, omul din Moscova a primit patruzeci şi şase de ruble pentru valiza deteriorată.

Amicul moscovitului a vrut să profite şi el de ocazie, ca să ciupească ceva bani pe seama tehnicii moderne, dar figura nu i-a reuşit, pentru că el nu era în drept să se afle noaptea în camera altcuiva. Iată din ce pricină amicul moscovitului a suportat singur cheltuielile necesitate de călcarea costumului feştelit.

În acest costum, proaspăt călcat la croitor, s-a înfăţişat din nou a doua zi la hotel şi a făcut baie, deşi moscovitul s-a arătat foarte nemulţumit, ba chiar s-a şi supărat.

1935

NORII

Mă urc dăunăzi în tramvai. Rămîn, firește, pe platforma din spate, pentru că nu-mi place să călătoresc în vagon.

Stau, care va să zică, pe platformă și admir panorama.

Traversăm podul Troițki. În jur — o frumusețe ! Fortăreața Sfinții Petru și Pavel, cu săgeata ei de aur. Neva, cu apele ei maiestuoase. Și soarele în asfințit. Ce mai — o priveliște divină !

Și cum stau așa, pe platformă, gust din plin fiece nuanță, fiece freamăt, fiece clipă.

Îmi vin în minte gînduri înălțătoare. În cap mi se îmbulzesc o sumedenie de fraze umanitariste. Tot felul de poezii îmi revin în memorie. Bunăoară, ceva din Pușkin : „Tată, haide că s-a prins în năvod un leș de om..."

Şi deodată taxatoarea îmi destramă reveria înălţătoare, pentru că se ia la harţă cu un călător.

Aşa că mă văd silit să cobor, cum se zice, din tăriile cerului în lumea asta pămîntească, cu interesele ei înguste şi patimile ei meschine.

Taxatoarea, o făptură tînără şi drăguţă, îi zice călătorului, cu venin în glas :

— Ce crezi, că am să te duc pe gratis ? Ori plăteşti, ori cobori din vagonul meu.

Cuvintele acestea le adresează unui om modest îmbrăcat. Omul stă cu o mutră acră şi — ce mai la deal, la vale — nu plăteşte. Zăboveşte cu plata. Aci se scotoceşte prin buzunare şi nu găseşte nimic, aci zice umblînd cu fofîrlica :

— Aşa taxatoare drăguţă, cu nişte buzişoare aşa de drăgălaşe, şi se necăjeşte aşa de rău ! Păi asta te sluţeşte, zău... N-am bani, poftim... Cobor îndată, numai să mai merg o staţie...

— N-ai să mergi nici o staţie pe gratis — zice taxatoarea. Dacă n-ai bani, de ce te-ai mai urcat în tramvai ? Auzi obrăznicie ! Uite, asta nu pot eu să înţeleg.

Călătorul cu pricina zice :

— Păi, să merg pe jos ? Poate că am bătături la picioare ! Ce oameni nesimţitori în ziua de azi ! Nu vor de loc să fie înţelegători. Numai

bani să le dai, bani şi iar bani. Zău dacă mai e chip de trăit! Tot să dai, să dai, să dai...

Inima mi se umple de un adînc simţămînt de omenie. Mi se face milă de omul care n-are nici măcar cîţiva bănuţi ca să meargă cu tramvaiul.

Scot nişte bani şi-i zic taxatoarei :

— Uite, pentru amărîtul ăla. Plătesc eu pentru el.

Taxatoarea zice :

— Nu permit să plătească altcineva.

— Cum adică, nu permiţi ? zic. Asta-i bună !

— Uite-aşa — zice — nu permit. Dacă n-are bani, să meargă pe jos. În sectorul meu de muncă, eu nu permit să se încurajeze apucăturile împotriva cărora luptăm noi. Dacă omul n-are bani, înseamnă că nu merită să aibă.

— Mă ierţi — zic — dar asta-i lipsă de omenie. Se cuvine să fim înţelegători cînd omul e la nevoie şi nu viceversa. Trebuie să avem milă de om şi să-l ajutăm atunci cînd e la ananghie, şi nu cînd o duce bine. Şi apoi, poate că mi-e rudă, şi eu vreau să-l ajut dintr-un simţămînt de rudenie.

— Vezi că acuşi trimit eu ruda asta a dumitale acolo unde îi e locul — zice taxatoarea şi aplecîndu-se în afară, fluieră din ţignal.

Călătorul, amărît, zice cu un oftat :

— Ce zgripţuroaică mi s-a nimerit de rîndul ăsta ! Ia lasă ţignalul ăla şi vezi-ţi de treabă : îţi plătesc îndată !

Şi zicînd acestea, scoate din buzunar un carnet, din carnet — o hîrtie de treizeci de ruble, şi zice iarăşi cu un suspin :

— E-o hîrtie mai mare, şi de-aia nu voiam s-o schimb în tramvai. Dat fiind însă că individa asta şi-a ieşit din minţi şi nu lasă călătorii să se ajute între ei, poftim, dacă bineînţeles are să-mi dea rest, ceea ce mă îndoiesc.

Taxatoarea zice :

— Ce-mi vii mie cu bani din ăştia mari ? N-am să-ţi dau restul. Are cineva să schimbe ?

Eram gata să schimb eu hîrtia, dar surprinzînd privirea aprigă a călătorului cu pricina, m-am abţinut.

— Ai văzut ? zice el. De-aia n-am scos hîrtia, fiindcă ştiam că tot degeaba o scot şi că nu pot s-o schimb în tramvai.

— Ce chin şi cu omul ăsta ! zice taxatoarea. Acuşi opresc tramvaiul şi-l dau jos ! Îmi face greutăţi în muncă.

Şi dă să tragă de clopot.

Călătorul suspină iar şi zice :

— Taxatoarea asta e ceva de speriat! E pentru prima oară cînd văd o asemenea comportare. Lasă clopotul, că plătesc. Ce răutate, dom'le!...

Omul se scotocește prin buzunar și scoate o monedă.

Taxatoarea zice:

— De ce n-ai dat banii mai înainte, trîntorule? Voiai să mergi pe gratis, ai?

— Dac-oi da la toți, rămîn lefter — zice călătorul. Ia-ți banii și tacă-ți cloanța... Pentru o nimica toată faci atîta tărăboi... Uf!

— O fi o nimica — zice taxatoarea adresîndu-se celorlalți călători, dar cu nimicurile astea ei împiedică bunul mers al aparatului de stat. Din cauza lui mi-au scăpat o mulțime de călători fără bilet.

După două stații, călătorul cel zurbagiu cu suflet hain s-a dat jos. Coborînd, i-a mai tras și o înjurătură.

La auzul căreia, taxatoarea a zis:

— Mai sînt oameni din ăștia ticăloși!

Unul din călători a observat:

— Da, mai sînt oameni meschini și nemernici. Dacă n-ar fi ei, tare bine și senin ar fi!

Auzindu-l vorbind aşa, mi-am adus aminte de nişte versuri care se potriveau tocmai bine :

Cu cît e cerul mai senin, cu-atît
Ne par mai sluţi, mai scîrnavi norii
Care plutesc pe-ntinsul de azur...

Dar iată că am pătruns pe nu ştiu ce pod şi eu m-am lăsat iar furat de frumuseţile naturii, uitînd de meschinăriile vieţii.

1936

LEGĂTURI PERICULOASE

Femeia modernă nu poate suferi diminutivele. Nu-i place cînd i se spune „guriță“, „mînuşițe“ sau „picioruşe“.

Se supără. Ba chiar din pricina asta se poate produce şi o ruptură. Aşa cred, cel puțin.

O persoană mi-a spus-o :

— Pe naiba, picioruşe ! Eu — zice — port sandale numărul patruzeci şi unu şi dumneata îi dai mereu cu prostiile astea ! Dumneata — zice — mă nenoroceşti cu sentimentalismul ăsta idiot.

Ca să fiu sincer, auzind una ca asta, am rămas perplex.

Persoana în cauză zice :

— Pe vremuri, da, cucoanelor alintate sau, bunăoară, conteselor le plăcea să audă dulcegării din astea în budoarele lor. Eu însă — zice — nu dau doi bani pe bărbați ca dumneata.

— Iaca na ! — îi răspund. Adicătelea, ce vrei să spui ?

Ce să spună, că de-atunci nu mi-a mai telefonat şi cînd am întîlnit-o odată, nici nu mi-a răspuns la salut.

Asta aşa e : femeilor tinere din zilele noastre le plac actele de curaj, eroice. Am băgat de seamă că lor le place ceea ce e ieşit din comun. Lor le place ca bărbatul să fie neapărat aviator sau măcar mecanic de bord. Atunci îmbobocesc de nici nu le mai recunoşti.

Aş vrea să le întreb : Mă rog, ce, toţi oamenii trebuie să fie aviatori sau mecanici de bord ?

Desigur, nu zic ba, meseria de mecanic de bord e pînă la un anumit punct interesantă şi ea provoacă tot felul de emoţii în rîndul spectatorilor. Dar, pe de altă parte, vezi bine, e cu neputinţă ca toţi, fără excepţie, să zboare în tăriile cerului.

Unii ocupă posturi pămînteşti mai modeste, în birouri şi aşa mai departe.

Nu ştiu de ce, femeilor le mai plac şi operatorii de film. Chiar, zău, greu de spus de ce. Învîrteşte manivela şi se crede Napoleon !

De asemenea, cîştigă dragostea femeilor cei veniţi din Arctica. Mde, cîmpuri de gheaţă, zăpadă, aurora boreală... Mare lucru !

Ca să nu lungesc vorba, eu unul m-am însurat de patru ori şi nu ştiu cum am tot dat greş. Primele două soţii s-au îndrăgostit de nişte mecanici de bord. A treia s-a încurcat cu un operator

de film. Mă rog, se întîmplă. Dar cea de-a patra căsnicie m-a dat pur şi simplu gata. Şi eu, care am păţit-o, trebuie să-i previn pe alţi bărbaţi, ca să se ferească de căsătorii de felul acesta.

Cunoşteam o persoană. Am hotărît să ne căsătorim. Dar eu am prevenit-o cinstit :

— Ai în vedere — zic — că eu nu plutesc în înaltul cerului şi mă îndoiesc — zic — că pentru plăcerea dumitale am să sar vreodată cu paraşuta de pe acoperiş. Aşa că, dacă te pasionează vreo profesie cerească din astea, eu unul, ca să zic aşa, nu mai am ce discuta. Şi în cazul ăsta, haidem să închidem problema căsătoriei.

La care ea zice :

— Profesia n-are nici o importanţă. Aviatorii mă lasă rece. Singurul lucru care importă pentru mine e ca această căsătorie să fie pînă la un anumit grad liberă. Nu-mi place ca personalitatea să fie îngrădită. Eu — zice — înainte de asta am fost căsătorită timp de şapte ani şi bărbatu-meu nu mă lăsa să merg cu cineva nici măcar la teatru. Aşa că acum mi-aş dori o căsătorie bazată pe relaţii tovărăşeşti. Dacă, bunăoară, dumneata ai să te îndrăgosteşti de cineva, eu n-am să zic nimic. Şi dacă eu am să întîlnesc pe cineva, nici dumneata, cu atît mai mult, n-ai să ridici obiecţii. În felul acesta, cred eu, căsătoria noastră va fi mai trainică, bazată pe înţelegerea

rezonabilă a două inimi care se iubesc. Şi dacă soţul are o profesie neînsemnată, poate că e şi mai bine aşa. Cel puţin o să-şi cunoască locul şi n-o să-mi ceară imposibilul.

— Eu — zic — mă căsătoresc a patra oară şi mi s-a făcut capul calendar de cîte şi mai cîte. Una — zic — mă opreşte să folosesc diminutivele. Alta — zic — se încurcă cu un operator de film. Acum mai vii şi dumneata cu altă trăsnaie. Dar — zic — întrucît mi te-ai cuibărit în suflet, să fie precum vrei.

Aşa că ne căsătorim şi rămînem fiecare în locuinţa lui. Şi totul merge bine, în bună pace şi înţelegere. Dar după o săptămînă, ea se îndrăgosteşte, tam-nisam, de un cunoscut de-al ei abia sosit din Arctica.

Îmi zice, potrivit convenţiei :

— Dacă vrei, divorţăm. Dar dacă mai nutreşti faţă de mine vreun sentiment, hai să respectăm condiţiile stabilite. Cu atît mai mult cu cît cunoscutul acesta al meu pleacă în curînd într-o expediţie şi atunci noi doi o să ne înţelegem iar de minune.

Şi stau aşa, ca prostul, şi aştept plecarea ăluia. Aştept o lună, aştept două. În sfîrşit, vecina mea de cameră îmi zice :

— Degeaba o mai aştepţi. Ai pierdut partida : nu se mai întoarce ea la dumneata.

Dar mai trece o lună, și într-o bună zi nevastă-mea se întoarce și-mi spune cam așa :

— L-am pus pe liber, mai ales că a plecat din nou în Nord.

— Dar acum — zic eu — s-au ivit unele impedimente din partea mea ; eu — zic — m-am îndrăgostit de vecină. Dar dacă dumneata mai nutrești vreun sentiment față de mine — zic — sînt dispus să mă despart de ea.

Așa că m-am despărțit de vecina mea. Și cînd abia m-am despărțit, ce văd ? După o lună de viață tihnită, nevastă-mea s-a îndrăgostit din nou. S-a îndrăgostit de amicul și tovarășul de drum al omului care a plecat în Arctica. Ăla a plecat, dar exploratorul ăsta, nu știu de ce, a rămas. Și ea s-a îndrăgostit de el. Și s-a încurcat cu dînsul.

Așa cum ne-am înțeles, aștept eu cîteva luni, și într-o bună zi aflu că ea va avea un copil cu el.

Îi zic :

— Interesantă și căsnicia asta a noastră ! Exploratorii ăștia — zic — mecanicii de bord și operatorii de film m-au nenorocit.

— Dacă vrei — zice ea — mai așteaptă pînă s-o sătura de mine sau pînă o mai crește copilul. Dacă nu, cum vrei. De altfel — zice — mi s-a urît să te tot văd văicărindu-te, veșnic nemulțu-

mit. Eu — zice — nu depind de mine. Inima e cea care îmi spune pe care bărbaţi moderni să-i iubesc, şi pe care să-i detest. Dumneata — zice — n-ai nici măcar insigna GTO[1]. Barem să fi urmat şi dumneata — zice — aşa, de ochii lumii, cursurile de apărare sanitară. Nu zic să fii ţintaş de elită sau să pleci undeva, în Nord. Nu profesiile astea — zice — te omoară, dar ai, pur şi simplu, o fire neinteresantă, în contratimp cu epoca. Azi nu mai există bogătaşi, nu-i chip să-ţi ascunzi nimicnicia cu capitalul, aşa că se cere să-ţi îmbunătăţeşti personalitatea pentru a binemerita dragostea femeilor.

— Una — zic eu — îmi interzice diminutivele, alta îmi aduce plocon copii, ba îmi mai face şi morală...

Deodată, ea deschide uşa în camera alăturată şi strigă, folosind un diminutiv :

— Vanicika, individul ăsta iar a venit să facă scandal ! Şi măcar că mi-e bărbat, dă-l afară. Simt — zice — că din cauza lui mă apucă istericalele.

Şi îndată intră în cameră amicul ăluia care a plecat în Arctica. O huidumă de om, călit de aerul Nordului. Şi, pe deasupra, paraşutist, cu insignă.

[1] Insigna „Gata pentru muncă şi apărare".

— Care-i baiul, tinere ? zice.

I-am spus şi eu la revedere şi am plecat, punîndu-mi în gînd să descriu toată chestia asta, pentru ca alţi bărbaţi nezburători să se ferească de a se pune într-o situaţie din asta, ca să zic aşa, delicată.

Eu, unul, sînt contra căsătoriilor ăstora libere. Eu sînt pentru o alianţă mai trainică, întemeiată pe simţăminte reciproce. Dar de unde să iau eu simţămintele astea, dacă nici măcar n-am văzut vreodată o paraşută ? Şi mai la nord de Ligov n-am locuit niciodată !

Zău dacă nu trebuie să devii erou, ca să te poţi măsura cu restul populaţiei !

1936

LUMINILE ORAȘULUI

Unui locatar din casa noastră comunală i-a venit taică-su de la țară.

Desigur, omul a venit dat fiind că fiu-său era bolnav. Altfel poate că n-ar fi văzut Leningradul pînă la sfîrșitul zilelor sale. Cum însă fiu-su a căzut bolnav, omul a venit.

Fiu-su era chiriaș la noi. Făcea serviciu la un restaurant, unde era ospătar și era bine văzut.

De prea multă rîvnă, poate, înfierbîntat după munca lui de noapte, odată a ieșit fuga în stradă ca să se ducă acasă și a răcit în postul său culinar, ca să zic așa. Mai întîi s-a învîrtit de-un guturai, și șapte zile a strănutat. Pe urmă răceala a trecut la piept și temperatura s-a ridicat brusc pînă la patruzeci de grade peste zero.

Pe deasupra, dorind să-și petreacă în chip civilizat timpul în ziua de odihnă, s-a dus la Pavlovsk să viziteze palatele de acolo și s-a cam forțat, ajutînd-o pe nevastă-sa să urce în vagon.

Aşa că toate astea luate la un loc au făcut ca omul să se îmbolnăvească în floarea vîrstei.

Şi fiind de felul lui bănuitor, bietul nostru ospătar era încredinţat că n-o să se mai facă bine şi că n-o să mai revină, cum se zice, la îndeplinirea îndatoririlor sale.

Aşa stînd lucrurile, l-a poftit pe taică-su să vină la Leningrad, ca să-i dea iertăciunea cea de pe urmă.

Nu c-ar fi ţinut el cine ştie ce la părintele său, şi acum, la capătul vieţii, ar fi vrut cu orice preţ să-l vadă ; dimpotrivă, vreme de patruzeci de ani nu s-a interesat de el, existenţa lui lăsîndu-l cu totul indiferent. Dar nevastă-sa, văzînd că soţul ei are o temperatură aşa de mare, mai degrabă din amor propriu — ca să fie aşa ca la toţi oamenii — i-a trimis lui tata-socru' o telegramă : „Vino la Leningrad, fiul dumitale e bolnav".

Şi atunci cînd fiul acesta a început să se însănătoşească, la Leningrad a sosit, spre surprinderea tuturor, de undeva, de foarte departe, taică-su în opinci, cu un sac în spinare şi cu un toiag în mînă. E drept, după cum s-a văzut mai tîrziu, bătrînul avea în sac o pereche de ciubote pe care, însă, nu le purta din principiu, zicînd că „cel bogat face cum vrea, cel sărac face cum poate".

Fireşte, toată lumea, printre care şi fiu-său, îşi închipuiau că o să vină un moşneag cuminte, poate evlavios, de vreo şaptezeci de ani, care o să spună lucruri cuminţi şi o să se sperie de toate. Dar a ieşit, cum se zice, taman pe dos.

Moşneagul era al naibii de arţăgos, scandalagiu, mitocan şi mincinos. Pe deasupra, nu c-ar fi fost un contrarevoluţionar, dar era tare rămas în urmă din punct de vedere politic.

Moşneagul s-a şi luat la harţă cu portarul, în curte, şi l-a tras de urechi pe un băietan venit în vizită la unchi-su care stătea aici de doisprezece ani.

Pe urmă, la comitetul de locatari a avut o discuţie cu preşedintele, încît acesta s-a şi mirat ce concepţii mai au unii despre vremea noastră şi chiar voia să înştiinţeze autorităţile de la domiciliul moşneagului.

Colac peste pupăză, moşneagul l-a vîrît de-a binelea în sperieţi pe fecioru-su, informîndu-se, netam-nesam la biroul spaţiului locativ dacă nu poate căpăta o locuinţă ca să rămînă pentru totdeauna la Leningrad.

Desigur, moşneagul era poate de felul său un om bun la suflet, dar chiar din prima zi de la venirea lui toţi locatarii s-au dovedit a nu fi la înălţime în ce priveşte comportarea civilizată.

Au început toți să-l ia peste picior, făceau glume pe socoteala lui, tratîndu-l ca pe un prostănac, își rîdeau de apucăturile lui provinciale, de la țară. Și fiecare căuta să-i spună te miri ce aiureli, așa cum, bunăoară, îi spunea portarul de fiecare dată cînd îl vedea, subțiindu-și glasul : „Din ce colhoz ai venit, tinere ?"

De altminteri, și fecioru-su, ospătarul, nu se lăsa nici el mai prejos și uneori, abia stăpînindu-și rîsul, îi spunea bătrînului, stînd înadins cu nasul în ziar :

— Azi, taică, să nu ieși în stradă, că se face razie, îi caută pe ăia cărunți și roșcovani.

Desigur, toate astea se spuneau cu destulă afecțiune și fără răutate, totuși se vede treaba că nu prea îi făceau plăcere bătrînului, care a trăit șaptezeci și doi de ani și era de bună seamă mai înțelept decît toți ăștia luați la un loc. Ei, însă, îl socoteau un prostănac, un țărănoi, și de-aia îl tratau așa.

Ceea ce, firește, avea un efect negativ asupra comportării sale.

Așa că atîtea zile cît a stat el aici, tot atîtea scandaluri au fost, cu țipete, mitocănii și așa mai departe.

Pe deasupra, în cea de-a şaptea zi a şederii sale, moşneagul s-a îmbătat într-o berărie şi s-a apucat să facă tărăboi. Au vrut chiar să-l ducă la miliţie. Dar moşneagul a şters-o şi a pornit haihui pe străzi.

Merge el aşa pe stradă şi cîntă. Bătrînel, cu părul alb, îmbrăcat ca la ţară, cît se poate de simplu. Şi tot mergînd aşa, vede deodată că s-a rătăcit.

Vezi bine, era cu neputinţă să se rătăcească. Mai ales că ştia strada. Dar, beat cum era, s-a speriat şi chiar s-a trezit.

Atunci l-a întrebat pe un trecător pe unde trebuie s-o ia. Trecătorul nu ştia, aşa că l-a sfătuit să se adreseze organelor de miliţie.

Fireşte, moşneagul nostru s-a sfiit să se ducă la miliţianul din post şi, tulburat cum era, a mai mers vreo două-trei cvartale.

Dar pe urmă s-a dus la un miliţian, cam cu teamă, gîndindu-se că miliţianul o să fluiere din ţignal şi o să ţipe la el.

Dar miliţianul, conform instrucţiunilor regulamentului de ordine interioară, l-a salutat, ducînd mîna înmănuşată în alb la chipiu.

Gata de scandal şi neobişnuit cu una ca asta, bătrînul, surprins, s-a cam fîstîcit şi a bălmăjit

ceva aiurea. Milițianul, întrebîndu-l ce stradă caută, i-a arătat pe unde s-o ia și, salutîndu-l din nou, și-a văzut de-ale sale.

Dar acest mic gest de respect și politețe, cuvenit pe vremuri generalilor și baronilor, a făcut o impresie extraordinară asupra moșneagului nostru. Bătrînul a început chiar să tremure atunci cînd milițianul l-a salutat pentru a doua oară, dovedindu-i astfel că nu era nici o greșeală la mijloc și că așa se cuvenea să fie.

Și atunci bătrînul, așa cum s-a aflat mai tîrziu, s-a dus și la alt milițian și din nou a fost salutat, ceea ce i-a pătruns și mai adînc în sufletul netrebnic.

Desigur, nu știu dacă așa ceva poate să aibă o înrîurire imediată asupra caracterului, dar toată lumea a băgat de seamă că bătrînul s-a întors acasă peste măsură de grav și, trecînd pe lîngă portar, nu s-a luat la harță cu el, ca de obicei, ci l-a salutat fără a scoate o vorbă și și-a văzut de drum.

Nu știu dacă un lucru atît de mărunt, un fleac ca acesta a putut să joace vreun rol în schimbarea caracterului său, dar toată lumea a băgat de seamă că s-a întîmplat ceva cu moș Gavrilov, ceva cu totul aparte.

Unii l-au văzut cum s-a apropiat de vreo două ori de milițianul din colț și a stat frumos de vorbă cu el.

Și mulți, cu un fel de a gîndi cam simplu, văzînd schimbarea asta, au pus-o pe seama spaimei pe care a tras-o bătrînul cînd a vrut să-l ducă la miliție. Dar unii au înțeles schimbarea într-alt fel.

Așa că un intelectual de la noi din casă, unul care suferă de diabet, a zis așa despre întîmplarea asta :

— Eu am susținut întotdeauna punctul de vedere după care respectul față de om, laudele și stima dau rezultate excepționale. De pe urma acestor lucruri unele caractere îmbobocesc literalmente ca trandafirul în zori de zi.

Cei mai mulți n-au fost de acord cu el, ba chiar la noi în apartament s-a încins o discuție care n-a dus la nimic.

După vreo trei zile, moș Gavrilov i-a spus lui fiu-su că el pleacă la țară, chemat de treburi urgente.

Unii dintre locatari, vrînd s-o dreagă față de moșneag pentru glumele lor proaste, s-au dus să-l conducă la gară.

Iar atunci cînd a pornit trenul, bătrînul, stînd pe platformă, i-a salutat cu mîna la tîm-

plă pe toţi cei veniţi să-l conducă. Şi toţi au rîs, şi a rîs şi moşneagul, şi a plecat la el la ţară.

Iar acolo, acum e, de bună seamă, mai amabil în raporturile sale cu oamenii. Ceea ce îi va face viaţa şi mai luminoasă, şi mai plăcută.

1936

ATERIZARE FORŢATĂ

Unii oameni nu ştiu să se odihnească.

Îşi petrec tot concediul amărîţi ca vai de lume ; ca şi cînd le-ar fi teamă, bunăoară, ca în lipsa lor doica să nu scape cumva copilul din braţe.

Alţii, odată sosiţi în staţiune, umblă două săptămîni năuci : nu se pot obişnui cu natura sau cu căminul unde sînt cazaţi.

Alţii nu pot sta fără lucru. Cum rămîn fără treabă, parcă le fuge pămîntul de sub picioare : slăbesc, încep să tuşească şi dau în melancolie.

Alţii se tem de vreun cutremur.

Alţii au presentimentul că în timpul concediului cineva îi „lucrează“ la serviciu.

De-aia multora nu le place să se urnească şi preferă să se odihnească pe loc.

Dar nu numai această categorie de oameni, ci dacă te uiţi mai bine la toţi, vezi că cei mai mulţi nu ştiu să se odihnească.

De curînd am poposit pe litoralul Mării Negre.

De la Sevastopol am luat autobuzul spre Ialta.

Drumul pe-acolo, după cum se ştie, e superb. Unii novici, cînd îl străbat pentru prima oară, nu mai contenesc cu exclamaţiile. Într-adevăr, în jur e o splendoare. Dedesubt se întinde Marea Neagră. În stînga se înalţă munţii. Din tăriile albastre dogoreşte soarele Sudului. Natura e oarecum sălbatică, dar în acelaşi timp e aşa că te face să-ţi doreşti să rămîi aici pentru totdeauna.

Care va să zică, străbatem noi drumul acesta splendid cu autobuzul. Şi deodată plesneşte un cauciuc.

Şi dă-i cu văicărelile ! Pasagerii au coborît : drăcuie, scrîşnesc din dinţi, tabără pe şofer, ocărîndu-l pentru că a plecat cu un cauciuc nenorocit.

Mai rău ca toţi s-a indispus o cucoană. Să se ia la bătaie cu şoferul, nu alta.

Ţipă la el :

— Am să te reclam — zice. Noi mergem la odihnă, şi fiecare oră contează, iar dumneata ne faci să aşteptăm aşa, aiurea. Se vede treaba — zice — că dai cauciucurile bune pe băutură, şi pe noi ne duci cu nişte cauciucuri vechi. Încă

bine — zice — că nu ne-ai răsturnat de la înălţimea asta cu cauciucul dumitale nenorocit. Bun concediu aş fi avut!

Şoferul îi zice:

— Ştii ceva: slăbeşte-mă! Altfel fac prost reparaţia şi iar rămînem în pană. Dacă vrei să ştii, cauciucul era destul de bun cînd am plecat. Dar v-aţi îmbulzit atîţia în maşină, cu saci şi cu boccele, că, la dracu', ar putea să plesnească şi un cauciuc nou-nouţ... Dă-te la o parte, că-mi stai în lumină.

Cuvintele acestea au dat-o gata pe cucoană. A început chiar să se bîlbîie. Vezi însă că i-au luat partea alţi călători şi s-au apucat să-l mustre pe şofer.

Deodată, unul, destul de dolofan, zice:

— Ascultaţi aici: mă uit la dumneavoastră şi, ca cetăţean sovietic sută la sută ce sînt, vă compătimesc din suflet. Dar şi mai mult mă miră persoana asta gălăgioasă.

Cucoana era gata să sară la el, dar omul i-a spus aşa:

— Ascultă, cucoană, uite, dumneata mergi la odihnă. Eu aşa zic: că vrei să-ţi mai calmezi nervii şi să adaugi vreo două kilograme la greutate. Păi, odihneşte-te de pe-acum... Poftim, am avut, ca să zic aşa, o aterizare forţată. Profită şi dumneata de moment. De jur împrejur e o

frumusețe. Te afli în sînul naturii. Uite, colo pe munte, ce-a fost aia ? O vulpe ? Și chiar dacă, bunăoară, n-a fost vulpe, ci numai un cîine, și tot e interesant. Fă și dumneata o plimbare pînă acolo. Retrage-te un pic în singurătate, dat fiind că, după cum se pare, ai sistemul nervos zdruncinat și ești mereu gata să sari la bătaie. Toate astea au să-ți prindă bine. Or, noi ce vedem ? Dumneata, pardon de expresie, țipi, îți faci sînge rău, și din pricina asta cred că ai pierdut un kilogram, după ce că ești așa de prăpădită.

Șoferul intervine :

— Dînsa a pierdut un kilogram, dar pe mine m-a făcut să pierd vreo trei. Păi, treabă-i asta ?

Pasagerul cel dolofan zice :

— Mă uit la ceilalți călători. Toți se arată nemulțumiți că de ce ne-am oprit. Sînt zoriți, vezi dumneata, de parcă a luat foc mai știu eu ce. Și printre ei sînt, de bună seamă, unii ofticoși, alții bolnavi de nervi, alții poate au suferit o operație. Și la toți le-ar prinde bine să stea un pic întinși sub razele tămăduitoare ale soarelui, să se plimbe cu folos, să culeagă floricele, ori să stea așa pe un bolovan și să admire natura sălbatică... Păi uitați-vă la mine ! Ce, eu îl înjur pe șofer sau mi-e necaz că a plesnit cauciucul ? Dimpotrivă, chestia asta mă amuză. Și sînt tare bucuros că pot să stau și eu de vorbă, o oră-

două, cu natura. Eu așa înțeleg odihna. Și așa trebuie să facă toți.

Cucoana stătea ca pe jar : tare ar fi vrut să se ia la harță cu pasagerul ăsta dolofan și blînd. Dar auzindu-l spunînd asemenea vorbe cuminți, s-a retras și s-a apucat să culeagă păpădii, ca să și le pună, cînd va ajunge la destinație, pe noptieră.

Ceilalți călători s-au retras și ei. Unii au luat-o spre munte. Alții s-au așezat la marginea șoselei, admirînd priveliștea. O domnișoară s-a apucat să scrie o scrisoare.

În jur s-au înstăpînit liniștea și pacea.

Eu m-am apropiat de pasagerul cel dolofan.

— Dă-mi voie să-ți strîng mîna — zic. Dintre noi toți, dumneata ești cel mai înțelept. Dumneata — zic — privești problemele legate de odihnă ca un filozof. Mi-ar face plăcere să ne cunoaștem mai de aproape.

Am stat de vorbă amîndoi într-un chip plăcut. Dorind să mă împrietenesc și mai mult cu el, l-am întrebat unde merge la odihnă.

Omul îmi zice :

— Păi, eu nu sînt vilegiaturist. Eu lucrez aici, pe litoral. Și închipuie-ți dumneata, pe căldura asta, merg să iau parte la lucrările nu știu cărei comisii de inventariere sau cam așa ceva, luale-ar naiba să le ia !

— De-aia — zic eu — nu ești de loc grăbit !

Omul zice, după o clipă de codeală :

— Ba nu, sînt grăbit, dar avînd în vedere că s-a produs o aterizare forțată, de ce să nu stau și eu un pic în sînul naturii ? Aia de-acolo mă așteaptă ei. Ce să-i faci dacă am rămas în pană !

— De-aia — zic eu — faci dumneata agitație pentru odihnă și-i dai cu filozofia asta.

Omul zice :

— Nu, agitația asta o fac din toată inima, pentru că, mărturisesc, chestia m-a bucurat. Gîndește-te, cum ajung, dă-i cu cifre, totaluri, cheltuieli, să-ți vină rău, nu alta. Pe cînd aici e atîta frumusețe ! Simfonia asta a Sudului...

În momentul acela șoferul a terminat reparația și a claxonat. Pasagerii s-au repezit la mașină și curînd am pornit mai departe, spre Ialta, această perlă a Crimeei.

1937

TREI INIMI

Îngăduiţi-mi să vă relatez următoarea întîmplare din cale-afară de amuzantă.

Un inginer din Leningrad îşi iubea nespus de mult soţia. Adică, la drept vorbind, persoana ei îl cam lăsa rece, dar atunci cînd ea l-a părăsit, inginerul a căzut pradă unei iubiri înflăcărate. Uneori aşa se întîmplă cu bărbaţii.

Ea, însă, nu prea ţinea la el. Aşa că, aflîndu-se astă-vară în sud, într-o staţiune de pe litoralul Mării Negre, s-a lăsat cu prea multă uşurinţă antrenată într-o aventură cu un pictor.

Aflînd întîmplător de toate astea, soţul s-a făcut foc. Şi atunci cînd ea s-a întors acasă, în loc să se despartă sau să se împace, el a început să-i facă scene de gelozie, ofensînd-o zilnic cu tot felul de observaţii grosolane şi muşcătoare pe seama flirturilor din staţiunile de odihnă şi aşa mai departe.

Ea nu avea serviciu, cu toate acestea s-a hotărît să-l părăsească.

Așa că într-o bună zi, cînd soțul s-a dus la slujbă, ea, voind să evite explicațiile de prisos și scenele dramatice, și-a luat valiza cu hainele și s-a dus la o prietenă, cu gînd să stea la ea pînă și-o găsi un serviciu și o cameră.

În aceeași zi s-a întîlnit cu pictorul ei și i-a spus în ce situație se află.

Dar maestrul penelului, aflînd că ea și-a părăsit soțul, a tratat-o cît se poate de rece, ca să nu zic mai mult. Ba chiar a avut neobrăzarea să spună că în sud omul e stăpînit de unele sentimente, iar în nord de altele, și că într-o stațiune balneară totul e de cinci ori mai interesant decît în împrejurări normale.

Nu s-au certat, dar s-au despărțit cu o răceală cum nici că se mai poate.

Între timp, soțul, aflînd că ea a plecat de-acasă cu valiza, s-a întristat amarnic. Abia acum a înțeles el cît de mult o iubea.

A dat pe la toate rudele ei și pe la toate casele unde credea că s-ar putea să se afle ea, dar n-a găsit-o nicăieri.

Din desperare, soțul a căzut în melancolie și voia chiar să se spînzure, ceea ce i-a și adus la cunoștință, într-o discuție particulară, chiriașului principal.

Preşedintele comitetului de locatari, îngrijorat de soarta acestui chiriaş, s-a grăbit să-i facă o vizită, ca să-l împiedice de a face pasul fatal.

Preşedintele i-a zis aşa :

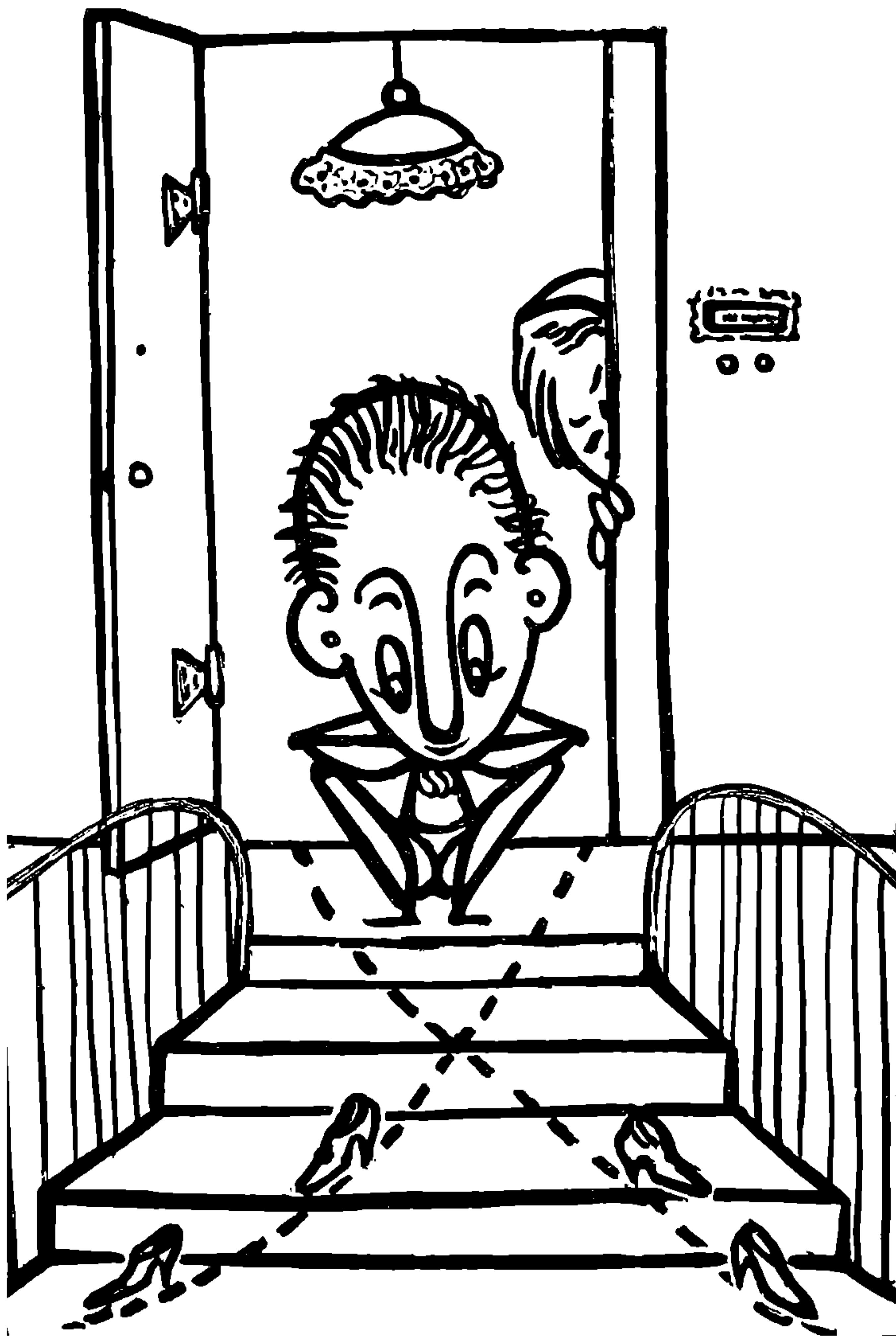
— În întrecerea pentru cele mai bune locuinţe, casa noastră se situează pe primul loc în raion. Ne-ar părea tare rău dacă din partea dumitale s-ar întîmpla ceva acum. Şi dacă ai cît de cît simţ obştesc, cred că ai putea să renunţi la ceea ce ţi-ai pus în gînd.

Văzînd că apelul civic nu l-a afectat cîtuşi de puţin pe inginer, preşedintele i-a spus :

— Dumneata trăieşti închistat în lumea dumitale spirituală şi de aceea suferi cumplit. Ca să te mai reeduce cineva, trebuie să aibă mare răbdare. Dacă vrei, am să mă ocup eu de dumneata. Dar pînă atunci îţi dau un sfat : dă un anunţ la ziar (mă rog, cum se scrie în cazuri din astea) : te iubesc şi nu te pot uita, revino, sînt al tău, eşti a mea, şi aşa mai departe. Ea o să citească anunţul şi o să vină neapărat, pentru că inima femeii nu poate rămîne insensibilă la glasul presei.

Acest sfat a găsit cel mai viu răsunet în sufletul sfîşiat al inginerului, care a dat într-adevăr un astfel de anunţ, printre cupoane de stofe şi biciclete : „Marusia, revino, te-am iertat“.

La această frază clasică a mai adăugat cîteva rînduri despre suferinţele sale, dar aceste rîn-

duri au fost şterse la biroul de publicitate, pentru că, ştiţi, ieşea ceva din cale-afară de plîngăreţ şi distona cu stilul general al anunţurilor.

Pentru acest anunţ inginerul a plătit treizeci şi cinci de ruble. Dar după ce-a dat banii, a observat data şi s-a îngrozit constatînd că anunţul lui va apărea abia peste cincisprezece zile.

Mînios, a încercat să explice că el nu vinde o bicicletă şi că nu poate să aştepte aşa de mult. Din respect pentru durerea lui, cei de la biroul de publicitate i-au mai redus patru zile, urmînd ca anunţul să apară la 1 august.

Dar a doua zi după ce a fost depus anunţul, soţia lui s-a prezentat la comitetul de locatari pentru a-şi face mutaţia de ieşire. Acolo a avut el fericirea s-o vadă şi să aibă cu ea o explicaţie.

I-a spus aşa, de faţă cu administraţia :

— Timp de şapte ani m-am ţinut tare şi n-am vrut în ruptul capului s-o primesc pe stimata dumitale mamă în camera de trecere, dar dacă te întorci la mine, cred c-am s-o primesc.

Ea a promis că se întoarce, dar voia ca soţul să-l primească în spaţiu şi pe fratele ei. El însă n-a cedat şi s-a declarat gata s-o primească numai pe mama, care, după numai cîteva ore, s-a şi mutat în casă.

Două sau trei zile totul a mers foarte bine. Pe urmă însă, soţia a făcut imprudenţa să se întîlnească cu portretistul ei.

Acesta, aflînd că s-a întors la soţ, s-a arătat din cale-afară de tandru şi i-a spus că sentimentele lui s-au aprins din nou ca acolo, în sud, şi că acum va suferi iarăşi din pricină că ea se află tot timpul cu soţul ei şi nu cu dînsul.

Toată seara au petrecut-o împreună şi au fost foarte fericiţi şi mulţumiţi.

Soţul, neliniştit de întîrzierea ei, a ieşit la poartă ca să precipite evenimentele. Aici, la poartă, l-a văzut pentru prima oară pe pictor, care venea cu nevastă-sa de braţ.

Şi au reînceput dramele familiale, încă şi mai cumplite, şi mai gălăgioase ca înainte, pentru că mama ei, măcar că avea şaizeci şi cinci de ani, lua acum parte activă la ele.

Atunci tînăra femeie a plecat iar de la bărbatu-su şi, aflîndu-se sub impresia declaraţiilor înflăcărate ce i le făcuse pictorul, s-a înfăţişat la el, ca să rămînă, dac-o vrea, la dînsul.

Dar portretistul nu s-a arătat cine ştie ce încîntat, spunînd că el e un om nestatornic, că azi i se pare una, iar mîine — alta, şi că una e dragostea, şi altceva căsătoria, şi că el ar vrea să chibzuiască cel puţin o jumătate de an asupra acestui pas mai înainte de a lua vreo hotărîre.

Atunci ea s-a certat cu pictorul și s-a dus la prietena ei, care i-a și găsit în scurtă vreme un serviciu la spitalul de psihiatrie.

Între timp, soțul ei, după ce a suferit cîteva zile, s-a consolat în chip surprinzător, întîlnind din întîmplare o prietenă din copilărie.

Și mai înainte se iscase un oarecare simțămînt între ei doi, dar acum, fiind singur, bărbatul a simțit o mare simpatie față de dînsa și i-a propus să se mute la el.

Ea era bucuroasă, pentru că venise abia de curînd de la Rostov și încă nu-și făcuse rost de locuință.

Ce mai la deal, la vale, exact după unsprezece zile a apărut anunțul fatidic.

Soțul, uitînd de anunț, a trecut cu vederea ziua aceasta. Dar soția lui, stînd și măcinîndu-și aleanul la prietena ei, a dat taman bine de acest apel, care a surprins-o și a bucurat-o grozav.

„Totuși mă iubește mult — și-a zis ea. În fiecare din aceste rînduri deslușesc suferința lui cumplită. Am să mă întorc la dînsul, pentru că pictorul e un neobrăzat, și eu însămi sînt de vină că am privit cu atîta ușurință un flirt de la băi."

Nu-i vom plictisi pe cititori cu alte descrieri. Vom spune numai că apariția soției cu ziarul în mînă a fost ceva ca explozia unei bombe.

Soțul, bîiguind nu știu ce și tot alergînd de la o femeie la alta, n-a putut să dea nici o explicație cît de cît satisfăcătoare.

Soția i-a zis cu dispreț în glas că dacă nu era anunțul, ea n-ar fi trecut pragul acestui sălaș mic-burghez. Prietena din Rostov a izbucnit în plîns și a zis că ea nu e cîtuși de puțin dispusă să-i lipească la loc, cu prezența ei, inima zdrobită și că dacă el a dat la ziar un anunț atît de patetic, dîndu-și în vileag simțămintele în fața întregii lumi, era de așteptat ca anunțul să-și facă în vreun fel efectul.

Așa că amîndouă femeile, sărutîndu-se ca două bune prietene, l-au părăsit pe inginer, cu gînd să nu se mai întoarcă la el niciodată.

Aflînd de la inginer că iar e bucluc în casă, președintele comitetului de locatari i-a spus :

— Casa noastră excelează în toate privințele. A ieșit pe primul loc în întrecere. Reparațiile s-au făcut la timp. În rîndurile locatarilor domnește o unanimitate deplină în toate problemele de bază. Și numai dumneata ne tulburi viața noastră tihnită cu tot soiul de nimicuri. Du-te acasă și fă ce știi. Ca să te mai reeduce cineva, trebuie mai întîi să-și iasă din minți.

Rămas cu mama-soacră, inginerul a căzut pradă desperării și nu se știe cum s-ar fi sfîrșit toată tărășenia asta, dacă seara nu s-ar fi întors

la el prietena din Rostov, arătînd în felul acesta că inima ei nu se împietrise chiar aşa ca aceea a soţiei.

E adevărat că a doua zi a vrut să se întoarcă şi soţia, dar aflînd de la maică-sa că aia din Rostov i-a luat-o înainte, a rămas la prietena ei.

Curînd după aceea, soţia s-a consacrat cu totul muncii de la spital şi nu de mult s-a căsătorit cu un medic psihiatru de acolo. Şi acum e foarte mulţumită şi fericită.

Pictorul, aflînd de fericirea ei, a felicitat-o din toată inima la început de viaţă nouă şi, suspinînd tandru, i-a cerut permisiunea de a o vizita mai des.

Pe scurt, după atîtea zdruncinături, cele trei inimi s-au liniştit de-a binelea.

Cît despre cea de-a patra inimă, a pictorului, e de presupus că ea nici n-a participat la povestea noastră adevărată despre consecinţele nefaste ale flirturilor de la băi.

Cît priveşte anunţurile, încetineala din acest sector nu corespunde de loc cerinţelor vieţii. În direcţia asta trebuie lucrat cel puţin de şase ori mai repede.

1937

LA COMEMORAREA LUI PUŞKIN

Aş vrea să remarc, cu un simţămînt de mîndrie, că în aceste zile casa noastră nu se tîrăşte în coada evenimentelor.

Întîi şi-ntîi noi am cumpărat cu 6 ruble şi 50 de copeici un volum de opere alese de Puşkin, pentru folosinţa tuturor. În al doilea rînd, în biroul administraţiei a fost pus un bust de ghips al marelui poet, ceea ce, la rîndul său, trebuie să amintească unor răi platnici că n-au achitat chiria.

Afară de asta, la poartă am expus un portret al lui Puşkin cu ghirlande de brad.

Şi, în sfîrşit, adunarea de faţă e ea însăşi grăitoare.

Desigur, poate e puţin, dar administraţia noastră nu se aştepta să se facă atîta tărăboi. Ne gîndeam că, precum se obişnuieşte, o să se scrie în presă ; mă rog, un poet genial, a trăit în epoca

cruntă a țarului Nicolae. Pe urmă se vor citi diferite fragmente literare pe scenă sau se va cînta ceva din „Evgheni Oneghin".

Dar ceea ce se petrece în zilele noastre, ca să fiu sincer, silește administrația să ia aminte și să-și revizuiască poziția în domeniul literaturii beletristice, pentru ca mai tîrziu să nu fim acuzați că subestimăm poezia și așa mai departe.

Barem bine că în privința poeților, știți, casa noastră a fost, cum se zice, miluită de Dumnezeu. Adevărat, avem un chiriaș pe nume Țaplin, care scrie versuri, dar pe lîngă asta el e contabil și pe deasupra e un individ așa de obraznic, că nici nu știu cum să vorbesc despre el la comemorarea lui Pușkin. Alaltăieri, bunăoară, vine la administrație cu tot felul de amenințări și așa mai departe. Eu, zice, te bag în mormînt, lunganule, dacă pînă la comemorarea lui Pușkin nu-mi repari soba. Scoate fum, zice, și din pricina asta eu nu pot să scriu versuri. I-am zis : „Cu toată considerația pe care o am față de poeți, pentru moment nu pot să-ți repar soba, întrucît de cîteva zile sobarul nostru o ține într-un chef". A sărit la mine, zău ; să mă ia la bătaie, nu alta !

Noroc, barem, că efectivul nostru de locatari nu cuprinde cadre din astea scriitoricești, că s-ar lega și ele, vezi bine, de sobă, ca Țaplin ăsta.

Mare lucru să scrie versuri ! S-avem iertare,

dar în cazul ăsta şi băiatul meu, Koliunka, în vîrstă de şapte ani, ar putea avea pretenţii faţă de administraţie, pentru că şi el scrie. Are şi el poezii bunicele :

Noi, copiii mici şi mari, iubim valea, iubim dealul,
Însă nu-i iubim pe cei care nu fac cincinalul.

Puştiul are şapte ani, dar ce bine scrie ! Asta nu înseamnă însă că vreau să-l compar cu Puşkin. Una e Puşkin şi alta e un oarecare Ţaplin, pe care-l bate soba la cap. Nemernicul ! Şi cînd te gîndeşti că m-a luat la goană taman bine cînd venea şi nevastă-mea ! „Am să te bag cu capul în sobă !“ zice. Ce-i asta ? ! Noi îl comemorăm pe Puşkin, şi el mă enervează în halul ăsta...

Puşkin scrie aşa fel, încît fiecare rînd al lui e culmea perfecţiunii. Să fi avut noi un locatar aşa de genial, i-am fi reparat soba încă din toamnă. Dar lui Ţaplin uite că refuz să i-o repar.

Au trecut o sută de ani, şi versurile lui Puşkin te uimesc. Dar, să avem iertare, ce-o să însemne Ţaplin peste o sută de ani ? Auzi, obraznicul !... Sau dacă, bunăoară, ar fi trăit Ţaplin ăsta acum o sută de ani. Îmi închipui ce-ar fi fost de capul lui şi în ce hal ar fi ajuns pînă-n zilele noastre !

Ca să fiu sincer, eu, în locul lui Dantès, l-aş fi ciuruit cu gloanţe pe Ţaplin ăsta. Martorul ar fi spus : „Tragi o singură dată în el“, dar eu aş fi slobozit într-însul toate cinci gloanţele, pentru că nu pot suferi obrăznicăturile.

Poeţii mari şi geniali mor înainte de vreme, pe cînd Ţaplin ăsta n-are nici pe dracu'. O să vedeţi c-o să ne mai facă el multe zile fripte.

Totuşi, eu aşa cred, o să trebuiască să-i reparăm soba, pentru ca peste o sută de ani să nu fim învinuiţi că n-am înţeles poezia.

1937

ÎN PARNAS

Cînd se produce vreun eveniment măreț — bunăoară cucerirea Polului nord, sau un record mondial de planorism, sau, în sfîrșit, o traversare a Atlanticului cu avionul — te simți pe de o parte fericit, dar pe de alta — nefericit, nemernic, mizerabil, ca un boț de lut înmiresmat de vecinătatea unui trandafir.

Pe de o parte ți se umple inima de bucurie că la noi se înfăptuiesc victorii atît de mărețe, asemenea cuceriri de proporții mondiale. Dar, pe de altă parte, ți se strînge inima cînd te gîndești că așa ceva încă nu se întîmplă în Parnasul nostru literar.

Desigur, te doare sufletul cînd te gîndești la toate astea, pentru că ai vrea și tu să faci ceva deosebit, folositor, demn de epoca noastră, așa cum fac adesea aviatorii.

Adică, vorbind la figurat, și la noi, în Parnasul literar, se realizează performanțe din astea.

Poate nu chiar aşa de grozave ca ale ălorlalţi. Ori poate că n-avem noi aparate atît de precise cum au aviatorii. Din care pricină nu se poate vedea cine şi încotro zboară, şi la ce înălţime s-a ridicat.

Pentru că acolo la ei, în avion, totul e consemnat conform datelor ştiinţifice : bunăoară, luarea înălţimii, temperatura, cît carburant s-a consumat, cîţi bani s-au cheltuit şi aşa mai departe.

Aviatorul zboară şi vede îndată cum stă.

Ah, ce păcat că n-avem şi noi astfel de aparate !

Desigur, criticul e şi el, oarecum, un fel de aparat ştiinţific.

Dar una e o maşină fără suflet şi alta e un om cu un suflet sensibil, predispus la răceală, la guturai, la strănuturi, la schimbarea dispoziţiei, şi aşa mai departe.

Să presupunem că cineva dintre noi a ajuns tocmai hăt în nori cu marfa lui literară.

În jur — numai nori literari. Ceaţă. Vînt. Burniţă. Şi deodată, un te-miri-ce spectator, uitîndu-se cu binoclul, exclamă :

— Ian te uită unde s-a căţărat ! Nici Balzac n-a zburat pînă acolo !

Altul zice :

— De zburat, zboară el, numai că zboară antiartistic.

Altul zice aşa :

— După părerea mea, nici nu zboară, ci numai atîrnă aşa, suspendat de ceva.

Altul zice şi el :

— Pînă şi Turgheniev zbura mai sus.

Altul :

— Ia trăgeţi-l naibii jos ! Nu face decît să afume cerul cu prezenţa lui.

Auzind astea, aviatorul nostru, tot făcînd lupinguri pe deasupra casei sale, se prăbuşeşte dracului, fără a-şi da seama ce se petrece cu el.

Ei bine, eu aşa zic, că în privinţa asta profesia noastră e prea puţin rentabilă.

Aviatorul, cu inima vitează, se aşază în avionul lui şi zboară ca pasărea. Şi dacă avionul e lucrat bine şi aviatorul mai are pe deasupra şi cele mai bune intenţii şi o inimă bravă, atunci victoria îi surîde aproape întotdeauna.

Printre ai noştri, să zicem că unul mai viteaz se aşază la masă, şi masa e de bună calitate, din mesteacăn de Carelia, şi partea materială e oarecum în ordine, şi are cerneală, şi intenţii bune, dar treaba parcă nu merge.

Şi şade omul nostru pe scaun şi suferă. Iar cititorul, supărat pe bună dreptate, zice :

— Ian uitaţi-vă la el ! Nătărăul ăsta nu se poate sălta mai sus de scaunul pe care stă. Păi nu

ne deschide nici un orizont. Cheltuieşte degeaba cerneala şi banii.

Nu, nu, profesia noastră nu e aşa de interesantă ca alte profesii. Singurul ei avantaj e că o încearcă cine vrei şi cine nu vrei.

La aviatori cică e foarte sever. Acolo, cică, miopii nu sînt primiţi, nici ăia cărora li se face inima cît un purice de frică. Iar ăia care suferă de tuberculoză sau de diabet nici nu sînt lăsaţi pe aerodrom.

La noi, nu de mult, cum vedeau cîte unul că ştie puţin să ţină condeiul în mînă, îl şi purtau pe sus în sunete de fanfară şi-l puneau cu toate onorurile la masă. Scria şi el ceva cu toată tragerea de inimă. Cum putea şi el. Or, de putut nu prea putea. Ba chiar nu putea de loc.

Din pricina asta, cred eu, la noi mulţi oameni de treabă şi-au rupt picioarele căzînd dracului din cer pe pămînt. Şi poate de-aia, cred eu, nu merge treaba bine.

Ori poate or mai fi şi alte cauze.

Poate că criticii, aparatele astea delicate ale noastre, ca să zic aşa, au să-şi spună competenţi cuvîntul, arătîndu-ne de ce s-a lăsat amurgul la noi în Parnas.

1937

UN JOC AMUZANT

Zilele astea am luat masa la restaurant. După aia am aruncat o privire în sala de biliard. Voiam să văd jocul.

Nimic de zis, e un joc interesant. E un joc captivant și care-l sustrage pe om de la mai știu eu ce nenorociri. Unii găsesc chiar că biliardul dezvoltă curajul, capacitatea de a aprecia distanța din ochi și perseverența. Medicii sînt de părere că jocul acesta este extrem de folositor pentru bărbații dezechilibrați.

Nu știu. Nu-mi vine să cred. Cîte unul din ăștia dezechilibrații, jucînd biliard, atîta se îndoapă cu bere, că după joc abia mai nimerește drumul acasă. Așa că mă îndoiesc că treaba asta le-ar prii celor suferinzi de depresiune nervoasă.

Cît despre exersarea ochiului, mde... Unuia de la noi din casă, partenerul, tot țintind bila, era

cît pe ce să-i scoată un ochi cu tacul. Şi măcar că omul n-a chiorît, dar a rămas strîmb. Poftim exersare a ochiului ! Dacă îl mai pocnesc şi-n celălalt ochi, adio cu aprecierea distanţei !

Aşa că în ce priveşte foloasele, astea-s poveşti.

Jocul e totuşi amuzant. Mai ales cînd se joacă „cu miză", e tare interesant să-l urmăreşti.

Desigur, acuma se joacă rar pe bani. În schimb, jucătorii găsesc şi cîte ceva original. Unii îl pun pe cel care a pierdut să treacă pe sub masa de biliard. Alţii îl pun să dea două halbe de bere. Ori îl pun să plătească caniota.

Cînd am intrat de data asta în sala de biliard, am văzut o privelişte foarte hazlie.

Unul care a cîştigat i-a cerut partenerului său, un mustăcios, să treacă pe sub masă cu toate bilele. Îi umpluse buzunarele cu bile, îi pusese cîte una în fiecare mînă, ba îi mai vîrîse una şi sub bărbie. Şi uite-aşa a trecut păgubaşul, tîrîş-grăpiş, pe sub masă, în rîsetele tuturor celor de faţă.

După o nouă partidă, cîştigătorul l-a încărcat iar pe mustăcios cu bile şi în plus i-a poruncit să ia tacul în dinţi.

Ăla, bietul de el, s-a băgat iar pe sub masă în rîsetele homerice ale asistenţei.

Pentru partida următoare nu ştiau ce să mai scornească.

Mustăciosul zice :

— Căutaţi ceva mai uşor, că şi aşa m-aţi dat gata.

Într-adevăr, de istovit ce era, i se pleoştiseră şi mustăţile.

Cîştigătorul zice :

— În schimb, prostule, pedepsindu-te în felul ăsta, am să te învăţ să joci biliard ca lumea.

Cîştigătorul era însoţit de un amic. Amicul ăsta zice :

— Am găsit ! Dacă pierde, facem aşa : trece pe sub masă încărcat de bile şi-i mai legăm şi o ladă de bere de picior.

Cîştigătorul rîde :

— Brava ! Fain !

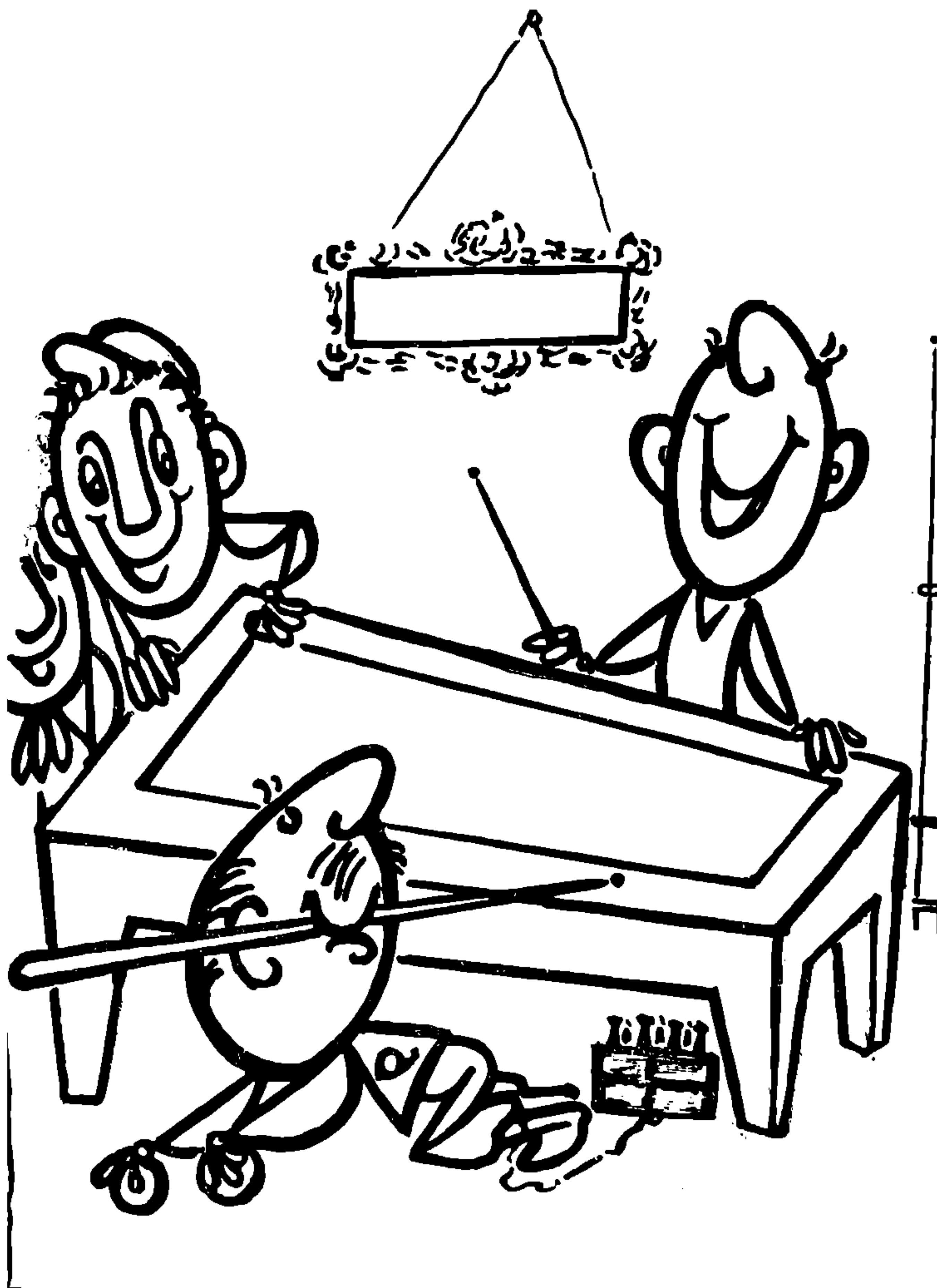
Mustăciosul zice ofensat :

— Dacă lada e plină, nu joc. Mie mi-e greu să mă bag şi cu lada goală !

Ce mai — a pierdut şi de data asta. În rîsetele celor de faţă, l-au încărcat de bile, i-au vîrît tacul în dinţi şi i-au legat o ladă de picior. Pe deasupra, amicul cîştigătorului îl mai împingea pe mustăcios cu tacul, ca să străbată mai repede traseul de sub masă.

Atîta a rîs cîştigătorul, că s-a prăbuşit pe scaun, gîfîind ca vai de el.

Mustăciosul a ieşit de sub masă într-un hal fără de hal. S-a uitat buimac la cei din jur şi un

răstimp a stat neclintit. Pe urmă şi-a deşertat buzunarele de bile şi s-a apucat să-şi dezlege lada de bere de la picior, zicînd că el nu mai joacă.

Cîştigătorul se tăvălea de rîs. Zise :

— Hai, Egorov, scumpule, mai facem o partidă. Am o idee grozavă !

Ălălalt zice :

— Ce idee v-a mai venit ?

Înecîndu-se de rîs, cîştigătorul îl lămureşte :

— Hai să jucăm pe mustăţile tale. De mult mi-e scîrbă mie de mustăţile astea stufoase. Dacă cîştig, ţi le tai. Vrei ?

Mustăciosul zice :

— Nu, pe mustăţi nu joc, ori îmi daţi patruzeci de puncte înainte.

Ce mai vorbă — iar a pierdut. Şi pînă să zică cineva ceva, cîştigătorul a luat un cuţit şi s-a apucat să taie mustaţa partenerului ghinionist.

Ăi din jur se prăpădeau de rîs.

Deodată, unul din cei de faţă vine lîngă cîştigător şi-i zice :

— Îmi închipui că partenerul dumitale e un tont, dacă acceptă astfel de pedepse. Şi dumneata profiţi şi batjocoreşti un om într-un local public.

Prietenul cîştigătorului zice :

— Da' dumneata ce te bagi ? Doar acceptă de bună voie !

Cîştigătorul îi zice partenerului său cu o voce languroasă :

— Egorov, ia vino-ncoa'. Spune asistenţei că ai acceptat de bună voie toate pedepsele.

Cu mîna pe mustaţa ciopîrţită, partenerul zice :

— Sigur că de bună voie, Ivan Borisovici.

Cîştigătorul se adresează celor de faţă :

— E cîte unul care-şi lasă şoferul să aştepte trei ore pe ger. Eu mă port omeneşte. Dînsul e şofer la noi la instituţie şi eu îl protejez întotdeauna. Nu-l privesc de sus, jucăm biliard ca doi prieteni, îl învăţ şi-l mai şi pedepsesc cîte-un pic. Aşa că nu pot să-nţeleg de ce vă legaţi de mine ?

Şoferul întreabă :

— E vreun frizer pe-aici ? Rog să-mi potrivească mustaţa.

Din mulţime iese unul şi, scoţînd o foarfecă din buzunar, zice :

— Sînt bucuros să-ţi potrivesc mustaţa. Dacă doreşti, ţi-o fac à la Charlie Chaplin.

În vreme ce frizerul se moşmondea cu şoferul, eu m-am dus la ăl de-a cîştigat şi i-am zis :

— Nu ştiam că e şoferul dumitale. Credeam că ţi-e prieten. Altfel n-aş fi permis să faci o figură ca asta.

Cîştigătorul, puţin intimidat, zice :

— Da' dumneata cine eşti ?

— Eu am să scriu un articol despre dumneata — zic.

Ălălalt o cam băgă pe mînecă :

— Şi eu n-am să-ţi spun cum mă cheamă !

— Am să descriu numai faptul şi am să adaug că era un bărbat roşcovan, destul de voinic, pe nume Ivan Borisovici. Mă rog, poate că n-ai să păţeşti nimic, dar chiar şi aşa, tot o să te rîcîie la inimă cînd vei vedea cazul încredinţat tiparului.

Auzind de articol, amicul cîştigătorului a şters-o.

Cîştigătorul s-a mai răţoit o vreme, făcînd pe grozavul şi bînd bere, şi ţipînd în gura mare că lui puţin îi pasă.

Cu mustaţa potrivită, şoferul parcă a mai întinerit şi s-a făcut mai frumos. Văzînd una ca asta, mi-am propus să scriu foiletonul mai puţin tăios.

Şi cînd m-am întors acasă, după cum vedeţi, l-am scris. Acuma dumneavoastră îl citiţi şi de bună seamă că vă prinde mirarea că există asemenea jucători înfierbîntaţi şi că se mai întîlnesc astfel de bărbaţi roşcovani şi antipatici.

1938

CANIBALUL

Anul acesta, în casa noastră a avut loc o judecată tovărăşească.

A fost judecat un locatar, pe nume F., pentru săvîrşirea unui act de huliganism.

Trebuie să vă spun că noi locuim într-o casă foarte mare, cu o populaţie de peste o mie de locatari. Casa noastră are gazeta ei de perete — „Ia-l de guler !"

Ei bine, locatarul ăsta, pe nume F., citind odată în gazetă nişte versuri la adresa lui, s-a supărat teribil şi ţipînd „Vă omor pe toţi !", a rupt gazeta.

Afară de asta, l-a tras de păr pe un băieţaş în vîrstă de doisprezece ani, fiul redactorului gazetei. Şi în plus, ţipînd „Am să-ţi sucesc gîtul !", s-a repezit la poetul care a scris versurile, punîndu-l pe fugă.

Faptul e, desigur, reprobabil, nedemn de epoca noastră.

Trebuie spus că mai înainte gazeta noastră nu se bucura de succes în rîndul locatarilor. Lumea nu prea o lua în seamă ; în afară de redactor, nimeni nu se ostenea cu lectura acestui organ.

Mai tîrziu însă s-a hotărît să se ridice nivelul gazetei. În care scop, s-a făcut apel la un poet umorist care locuia în casa vecină.

Poetul a refuzat oferta şi a stăruit mult în refuzul său, dar pe urmă a spus :

— Eu nu alerg după bani. Dar îmi place să lucrez „cu interes". Asta mă stimulează. Daţi-mi măcar zece copeici de vers şi atunci nu numai că am să vă salt gazeta, dar am să fac din ea un cazan în clocot, în care, fără a-mi precupeţi forţele, am să-i fierb pe toţi locatarii, de n-au să mai ştie pe ce lume trăiesc. Garantez succesul : în faţa gazetei o să se adune lumea.

La început poetul umorist a descris starea proastă a scărilor şi lipsurile gropii de lături, dar cînd i s-a majorat onorariul la treizeci de copeici versul, a trecut la oameni, şi într-un răstimp scurt i-a şfichiuit cu versurile lui aproape pe toţi locatarii, inclusiv doamnele şi copiii.

După asta, neîntîmpinînd nici o rezistenţă, i-a luat iar la rînd pe aceiaşi oameni, arătîndu-se de fiecare dată tot mai incisiv.

În sfîrşit, a publicat nişte versuri împotriva locatarului F., care, aşa cum am mai spus, s-a

supărat teribil, a făcut un tărăboi grozav și acum era tras la răspundere.

Gazeta ruptă a fost lipită la loc. Versurile au fost citite în instanță. Iată aceste versuri :

Ticălosului F.

La timp chiria n-o plătește,
Zicînd că n-are para chioară.
Dar umblă țanțoș, șmecherește,
Cu șapca lui de căprioară.
Și acest crai cu negre plete
Se plimbă în taxi cu fete.

El sparge lemne pe parchet
Și-aduce casei vătămare.
Deci să-l izbim pe-acest brunet
Care-și ia nasul la purtare.

Versurile astea, anume, l-au făcut pe locatarul F. să turbeze.

În instanță, locatarul F. zice :

— Poezia asta conține un singur rînd de adevăr, acela în care se spune că eu port șapcă din piele de căprioară. Restul e minciună curată. Chiria o plătesc la zi, și numai o singură lună am întîrziat cu plata, fiind soția mea însărcinată. Cît privește taxiul, am dus-o cu taxiul pe soția

mea la consultație la maternitate. Cît privește acuzația că sparg lemne pe parchet, asta-i scorneală curată. Dușumeaua e într-adevăr ciopîrțită, dar asta e din timpul foametei, cînd locatarul de dinaintea mea spărgea aici lemne. Acum noi avem portar, care poate confirma că el îmi sparge toate lemnele în curte. Toate astea, luate la un loc, m-au făcut să-mi pierd rațiunea și să săvîrșesc acte nedemne de un cetățean sovietic.

Președintele tribunalului tovărășesc zice :

— Urîtă treabă, zău ! Decît să rupi organul de presă, mai bine făceai dacă te adresai redacției, arătînd că ești calomniat. Dar în loc să procedezi așa, dumneata rupi gazeta și tragi de păr pe un băiat de doisprezece ani, cu totul nevinovat, fiul redactorului. Ce lipsă de civilizație ! Mă simt, zău, eu prost în locul dumitale.

— Sînt dispus să roșesc pentru această faptă — zice locatarul F. Dar să vedeți cum a fost. Cînd m-am dus la redactor și l-am rugat să dea o dezmințire, el mi-a spus așa : „Acum văd și eu că poezioara te acuză pe nedrept. Dar încearcă și dumneata să-ți înăbuși cumva ofensa. Eu n-am să public o dezmințire, pentru că asta ar submina prestigiul gazetei. Oamenii au să spună că umblăm cu minciuni și după aia o întoarcem. Dumneata ești persoană particulară, noi sîntem organ obștesc. Noi sîntem mai importanți decît

dumneata. Aşa că înghite ofensa şi nu face tărăboi". Am plecat de la redactor cu mîinile goale, ba încă băiatul lui mi-a strigat din urmă : „Şi acest crai cu negre plete se plimbă în taxi cu fete". Atunci l-am tras şi eu un pic de păr. Pentru care îmi cer mii de scuze.

Preşedintele îi zice redactorului :

— Rău ai făcut, zău, că n-ai dat o dezminţire. Uite în ce hal aţi adus un locatar cu satira asta a voastră ! Uite, şi acum tremură tot.

Redactorul zice :

— Acum văd şi eu că l-am cam lăsat să-şi facă de cap pe canibalul ăsta de umorist. De cînd i-am mărit onorariul, parcă şi-a ieşit din minţi. Ar fi gata să-şi omoare şi fratele. Promit că-i voi reduce onorariul la zece copeici versul, că altfel ne duce de rîpă.

— Nu-i destul să-i reduci onorariul — zice preşedintele. Trebuie să-l dai afară de la gazetă, pentru că la gazetă se cuvine să lucreze numai oameni curaţi cum e cristalul. Acum vedem limpede că un ticălos din ăştia poate nu numai să-i indispună, dar să-i şi învrăjbească pe toţi locatarii, făcîndu-i să nu se poată suferi... Unul ca ăsta e puţin să fie dat afară, el trebuie trimis în judecată, ceea ce am să şi fac neapărat. Cît priveşte pe locatarul F., fapta săvîrşită de el este în cel mai înalt grad greşită. În loc să reclame cazul de

calomnie, el şi-a făcut dreptate singur, pentru care îl mustrăm în public.

Cu aceasta, şedinţa tribunalului a luat sfîrşit.

După două săptămîni a apărut o nouă gazetă, cu dezminţirea cuvenită. Gazeta anunţa totodată că poetul umorist a fost scos din colectivul redacţional.

1938

VALIA

Mai deunăzi mergeam în tramvai şi admiram taxatoarea.

Mă uit la ea : tare drăguţ mai lucrează !

Tot ce face e nespus de bine : uşor, elegant, exact aşa cum trebuie.

Anunţă politicoasă staţiile. E atentă la toate. Discută frumos cu toţi călătorii. Pe cei bătrîni îi ia de braţ. Cu cei tineri face spirite. Zău, mai mare dragul să te uiţi la ea !

Şi drăguţă, foc ! Îmbrăcată curăţel. Ochii — ca două steluţe. Voioasă, glumeaţă, grijulie. Intră în toate amănuntele, totul o interesează.

E cîte o taxatoare care mîrîie cînd o întreabă omul ceva şi se fereşte de călători ca de foc. Pe cînd asta — ceva de-a mirare ! Ce mai : o imagine din viitorul apropiat.

Ei bine, mă uit la ea cum lucrează şi-mi creşte inima.

Văd că şi călătorii sînt toţi nespus de mulţumiţi. Are efect, nici vorbă, felul ăsta frumos de a lucra.

Trebuie să cobor, dar rămîn şi mă uit ca un prost la taxatoare. Şi faţa mi-e toată un zîmbet.

Lîngă mine văd o femeie trecută de ani. Se tot uită şi ea la taxatoare şi o admiră la fel ca şi mine.

Pe urmă, aşa, nitam-nisam, femeia asta îmi spune :

— Dacă nu mă-nşel, şi dumneavoastră sînteţi încîntat de felul cum lucrează taxatoarea asta drăguţă. Închipuiţi-vă, şi eu sînt la fel ca dumneavoastră. Nu vă cunosc, dar aş avea o propunere. Ce-ar fi să recompensăm într-un fel comportarea acestei taxatoare ? Eu aş zice să scriem cîteva cuvinte elogioase în statul ei de serviciu. Să mai zăbovim vreo cinci minute şi să vedem ce se poate face ca să evidenţiem activitatea ei folositoare în ramura transporturilor. Pentru ea va fi o încurajare şi va ţine minte că aşa trebuie să procedeze şi pe viitor.

— Sînt perfect de acord cu dumneavoastră — zic. Şi împărtăşesc întru totul soluţia propusă.

— În ceea ce mă priveşte, eu sînt membră a sovietului raional şi intervenţia mea va fi luată în seamă.

— Perfect — zic. Hai s-o întrebăm pe taxatoare cum e mai bine să procedăm.

— Nu. O întrebăm cum o cheamă sau ce număr are. Și publicăm o notă în presă : iată un caz dintre altele, pentru care adresăm mulțumirile noastre, și așa mai departe.

Femeia se ridică de pe locul ei și vrea s-o întrebe pe taxatoare ceea ce ne interesează pe noi. Dar în clipa asta taxatoarea iese pe platformă și are o discuție cu un călător însoțit de un amic cam băut. Taxatoarea îl sfătuiește pe călătorul ăsta să-l țină bine pe prietenul său, ca să nu-l azvîrle pe caldarîm la vreo cotitură.

După ce dă dispozițiile astea, revine în vagon. Vecina mea, cu vocea puțin gîtuită de emoție, o roagă pe taxatoare să-i spună numele, traseul și numărul de serviciu.

Ei bine, în clipa aia s-a dezlănțuit furtuna.

Taxatoarea cea drăguță s-a schimbat la față. Întîi s-a făcut roșie, pe urmă albă și odată a țipat :

— Da' ce-ți trebuie să știi cum mă cheamă ? Ce te bagi, hoașcă bătrînă, unde nu-ți fierbe oala ? Oi fi vrînd să zici că am procedat greșit dac-am permis unui bețiv să urce în vagon ? Ei află, muma-pădurii, că mai bine nu te lăsam pe dumneata să urci decît să las un om puțin cu chef în stradă, ca să-l calce vreo mașină.

Fîstîcită de-a binelea, tovarăşa de la soviet bolboroseşte :

— Păi noi, să vezi...

— Tovarăşă taxatoare — intervin eu — matale nu ne-ai înţeles...

Taxatoarea zice :

— Şi dumneata ce mai vrei ? Ce te bagi, urîtule ? Uf, blestemaţilor, că nu mai e loc de voi ! Cum e ceva, vă legaţi de om şi-i daţi cu reclamaţiile ! Mereu nemulţumiţi ! Care cum îl vezi, dă să te muşte... Nici nu mai e chip să lucrezi !

Eu şi femeia atîta ne-am fîstîcit, că nici n-am ştiut ce să-i răspundem. Unul din călători îi zice taxatoarei :

— Degeaba te-nfurii dumneata şi-ţi faci sînge rău. N-ai înţeles ce vor dînşii. Dînşii vor, dimpotrivă, să te laude, ca să fii evidenţiată la serviciu.

Taxatoarea zice descumpănită :

— Ah, scuzaţi ! Ştiţi, am ajuns aşa, că fiecare călător mi se pare că-i un tigru. Care mai de care abia aşteaptă să-mi facă o neplăcere.

Femeia de lîngă mine ridică din umeri şi zice :

— Acuma nu mai ştiu ce să fac. Pe de o parte voiam să relev activitatea folositoare din transporturi, dar pe de altă parte dînsa a ţipat la mine şi astfel a arătat că mai are lipsuri.

Femeia s-a dat jos din tramvai nu prea mulţumită. Şi mie îmi era un pic necaz că nu puteam evidenţia în presă, în cuvinte pline de admiraţie, activitatea folositoare a taxatoarei.

Nu-i cunosc numele. Cînd am întrebat-o cum o cheamă, mi-a răspuns cu un zîmbet drăgălaş :

— Mă cheamă Valia. Numele de familie nu vi-l spun : am un soţ gelos.

Aşa că în rîndurile de faţă consemnez activitatea folositoare a unei taxatoare fără a-i mai spune numele de familie.

Te salut, dragă Valia ! Vezi că nu toţi călătorii sînt tigri.

1939

ULTIMA SUPĂRARE

De data asta îngăduiți-ne să vă povestim un episod dramatic din viața morților.

Cazul fiind autentic, nu ne vom permite în relatarea noastră prea multe glume și vorbe de haz, pentru ca nu cumva să-i supărăm pe cei rămași în viață.

Cum însă povestea asta e pînă la un anumit grad comică, și s-ar putea ca hazul să se reverse, vorba ceea, singur, cerem cu anticipație scuze cititorilor pentru lipsa de tact poate involuntară față de vii și de morți.

Desigur, faptul în sine, în sensul lui primar, nu avea nimic comic. Dimpotrivă, a murit un om, un modest salariat, șters ca personalitate.

Și așa cum se întîmplă deseori, după moarte s-au spus pe seama lui tot felul de vorbe mari : a murit la post ; ah, pe cine am pierdut ! Ce om ! Ce păcat, fraților, că a plecat dintre noi !

Vezi bine, cît a trăit nu i-a spus nimeni așa ceva, și omul a plecat pe drumul de unde nu există întoarcere fără măcar să bănuiască ce reprezintă el în fantezia celor din jur.

Desigur, dacă nu murea, nu se știa ce turnură ar fi luat fantezia asta. E de presupus, mai degrabă, că aceeiași oameni l-ar fi luat în răspăr.

Cum însă omul a murit fără murmur, totul a ieșit cum nu se poate mai bine.

Pe de o parte, fraților, e superb să mori, pe de altă parte — mersi frumos, mai bine lipsă. N-avem noi neapărată nevoie de mișcătoarea compasiune a domniilor-voastre.

Pe scurt, la instituția unde a lucrat el s-a ținut o întrunire după orele de serviciu și la această întrunire s-au evocat felurite episoade emoționante din viața răposatului.

Pe urmă a luat cuvîntul directorul în persoană. Orator înnăscut, directorul a vorbit așa de patetic, încît la un moment dat a lăsat să-i scape o lacrimă. Și lăsînd să-i scape o lacrimă, a întrecut orice măsură cu laudele la adresa răposatului.

Ceea ce a dat frîu liber sentimentelor. Vorbitorii următori s-au străduit care mai de care să demonstreze că au pierdut un prieten credincios, un părinte, un frate, un fiu și așa mai departe.

La un moment dat, unul din sală a strigat că s-ar cuveni să i se facă o înmormîntare mai de soi, pentru ca şi alţi salariaţi să-şi dea silinţa de a binemerita una asemănătoare.

Toţi cei prezenţi s-au declarat de acord. La care directorul a făcut cunoscut că cheltuielile de înmormîntare vor fi suportate de instituţie.

Atunci s-a mai ridicat unul şi a zis că asemenea oameni remarcabili se cuvine să fie înmormîntaţi cu muzică, şi nu duşi în tăcere pe străzile pustii.

La auzul acestor cuvinte, se ridică o rudă de-a mortului, nepot bun de-al lui, unul Kolesnikov, şi zice :

— Doamne-Dumnezeule, cîţi ani am trăit cu unchiu-meu în aceeaşi casă ! N-aş zice că ne certam des, totuşi nu prea ne înţelegeam, pentru că eu habar n-aveam ce fel de unchi am. Acum, cînd îmi spuneţi toate astea, fiecare cuvînt îmi picură în inimă ca plumbul topit. Ah, de ce nu i-am asigurat o viaţă omenească unchiului meu ? Acum am să am remuşcări toată viaţa. Nu, n-am să stau pe gînduri şi am să mă duc în strada Zalenin, unde ştiu că se află cea mai bună fanfară, şase suflători şi o tobă. Invităm fanfara asta să-i cînte lui unchiu-meu ceva pe cinste.

Toți i-au dat dreptate. Invită fanfara și cu asta ai să-ți răscumperi în parte comportarea mitocănească față de unchiu-tău.

Pe scurt, după două zile a avut loc înmormîntarea. Erau multe coroane și o mulțime de lume. Muzicanții cîntau într-adevăr binișor, atrăgînd atenția trecătorilor, care tot întrebau : „Pe cine înmormîntează ?"

În timpul procesiunii, nepotul s-a apropiat de director și i-a zis discret :

— Am invitat fanfara, dar ei mi-au pus condiția să fie plătiți îndată după înmormîntare, pentru că după aia pleacă să concerteze la Staraia Russa. Cum facem ca să-i plătim fără prea multă zarvă ?

Directorul zice :

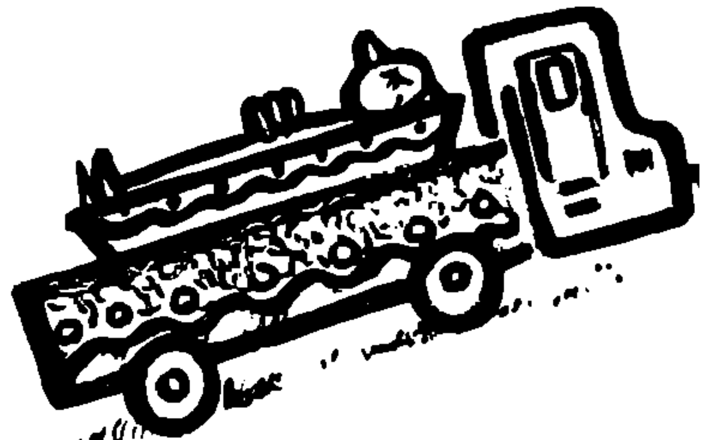
— Păi, fanfara n-o plătești tu ?

Nepotul s-a mirat și chiar s-a speriat.

— Dar chiar dumneavoastră ați spus — zice — că cheltuielile de înmormîntare le suportă instituția. Eu am avut grijă numai să invit fanfara.

Directorul zice :

— Asta așa e, dar fanfara nu e prevăzută în deviz. La urma urmei, a murit o persoană fără importanță, și noi, gata, am și chemat, hodoronc-tronc, fanfara ! Nu, nu pot să fac nimic, că mă ia la trei-păzește sindicatul.

Aia care mergeau împreună cu directorul au zis şi ei :

— În definitiv, instituţia nu poate să plătească pentru fiecare mort. Zi mersi că s-a plătit camionul şi toate mofturile astea. Fanfara plăteşte-o tu, că de-aia ţi-a fost răposatul unchi.

Nepotul sare ca ars :

— Ce, aţi băut gaz ? De unde scot eu două sute de ruble ?

Directorul zice :

— Atunci puneţi mînă de la mînă toate rudele şi descurcă-te cum ştii.

Năucit, nepotul s-a dus fuga la văduvă şi i-a spus ce se petrece.

Văduva s-a pornit şi mai avan pe plîns şi a refuzat să dea un ban.

Kolesnikov a intrat cu coatele în mulţime, a răzbit pînă la fanfară şi le-a spus muzicanţilor să nu mai sufle în tromboanele lor, pentru că s-a ivit o încurcătură şi acuma nu se ştie cine o să plătească.

În rîndurile muzicanţilor, care mergeau aliniaţi, s-a produs o oarecare perturbare. Maimarele lor zice :

— Noi vom cînta pînă la sfîrşit şi banii îi vom cere prin tribunal de la cel care a făcut comanda.

Şi, plesnindu-şi talgerele de alamă, a pus capăt discuţiei.

Atunci Kolesnikov şi-a croit iar drum pînă la director, dar acesta, presimţind o supărare, s-a urcat în maşină şi a plecat pe tăcute.

Foiala asta a stîrnit mirare în rîndurile procesiunii. Plecarea directorului şi văicărelile văduvei au intrigat şi mai mult asistenţa. S-au iscat discuţii şi şuşoteli, cu atît mai mult cu cît cineva a lansat zvonul cum că directorul a fost chemat de urgenţă în chestiunea salariilor.

Aşa că alaiul a ajuns la cimitir în cea mai mare dezordine. Înmormîntarea s-a desfăşurat într-un ritm extrem de rapid şi fără cuvîntări. Şi toţi s-au răzleţit nu prea mulţumiţi. Ba unii îl şi vorbeau de rău pe răposatul, amintindu-şi ba una, ba alta din viaţa lui ticăloasă.

A doua zi, nepotul răposatului a stăruit atîta pe lîngă director, încît acesta i-a promis să discute chestiunea la sindicat. Dar l-a avertizat că e îndoielnic să poată face ceva, pentru că sindicatul are misiunea să poarte de grijă celor vii şi nicidecum să-şi piardă vremea cu morţii.

Oricum, pînă una alta Kolesnikov şi-a vîndut paltonul, ca să scape de muzicanţi, care într-adevăr nu s-ar fi dat în lături de la nimic pentru a-şi căpăta banii.

Nepotul şi-a vîndut paltonul cu 250 de ruble. Aşa că după ce a plătit fanfara, i-au mai rămas 50 de ruble. Din banii ăştia, de trei zile bea. Fapt care ne arată că instituţia respectivă, în frunte cu directorul, nu prea s-a arătat a fi la înălţime.

Aşa băut, nepotul a venit la mine şi mi-a împărtăşit, ştergîndu-şi lacrimile, mica lui supărare, care pentru el cred că era departe de a fi şi ultima.

Pentru unchi, însă, această mică supărare a fost cea de pe urmă. Tot e ceva şi asta.

1939

LA MULȚI ANI!

Îngăduiți-ne, stimați cetățeni, să vă felicităm cu prilejul Anului nou.

Vă dorim numai bine și vă mulțumim din inimă pentru urările pe care ni le adresați în gînd.

Permiteți-ne cu acest prilej să vă relatăm un caz instructiv.

Ne folosim de această istorioară de Anul nou nu fără un gînd ascuns.

Vă relatăm cu acest prilej cazul de față, animați de dorința de a-i preveni pe onorabilii cetățeni ca nu cumva să li se întîmple ceva asemănător în anul care vine.

Pe scurt, la o instituție a apărut pe neașteptate un nou director.

Fostul conducător al instituției a plecat în concediu. Apoi treburile l-au reținut nu se știe unde.

Desigur, în instituţie oamenii au început să-şi dea cu presupusul : unde-o fi, nu cumva a fost retrogradat, ce-i cu el ?

Şi iată că vine un nou şef.

Şi atunci are loc o adunare generală, la care asistenţa dă glas gîndurilor, simţămintelor şi doleanţelor sale.

Unul din funcţionari urcă pe estradă şi spune şi el ceva acolo ; mă rog, spune omul ce are pe suflet şi-şi exprimă speranţele intime.

Luat cu vorba, omul aduce unele învinuiri fostei conduceri : că lucra prost, că n-a ştiut să facă treabă, că a dus totul de rîpă.

Zicînd acestea, vorbitorul îşi pironeşte ochii la faţa noului director, voind să vadă dacă nu cumva a greşit dîndu-şi frîu liber la gură, dacă, vorba ceea, n-a luat-o pe alăturea.

Dar omul vede că directorul dă din cap aprobativ, ca şi cînd ar vrea să spună : „Aşa-aşa, bravo, ai ştiut ce trebuie să spui, nu ca ceilalţi, care au îndrugat verzi şi uscate !"

Văzîndu-şi şeful într-o asemenea dispoziţie, zelosul vorbitor s-a apucat să-şi adîncească şi să-şi dezvolte şi mai mult ideea.

Şi, dezvoltîndu-şi aşa ideea, vede că directorul dă mereu din cap, ca şi cînd ar vrea să zică : „Brava, pezevenghiule, că bine-i zici !"

Şi văzînd atîtea semne pline de tîlc, vorbitorul nostru, mîndru foarte, s-a lăsat purtat pe aripile fanteziei sus de tot, în tăriile cerului, zicînd că asemenea oameni ca fostul director e puţin să fie goniţi, ei trebuiesc băgaţi la puşcărie, şi aşa mai departe.

După aia urcă pe estradă alţi doi vorbitori şi uitîndu-se la director, care dă trist din cap, mai toarnă şi ei gaz peste foc, zicînd că numai noua conducere e capabilă să scoată instituţia din smîrcul în care a zvîrlit-o fostul director.

Atunci urcă pe estradă directorul în persoană şi-şi exprimă indignarea în legătură cu cuvîntările rostite de cei trei antevorbitori. El spune că, dimpotrivă, fostul director s-a arătat a fi la înălţime, că el şi nu altul a scos instituţia pe drumul cel bun şi că în prezent el deţine o funcţie şi mai importantă, şi mai înaltă, în care lucrează cu tot atîta succes.

Auzind acestea, toţi se uită nespus de miraţi la director. Şi toţi văd că directorul dă mereu din cap. Şi atunci încep să-şi dea seama că directorul are un fel de tic nervos.

Cînd e calm, dă din cap rar, dar cu cît se enervează mai mult, cu atît dă mai des din cap.

Doctorul instituţiei, aflat în sală, dă pe şoptite explicaţii ştiinţifice vecinilor săi.

Vecinii transmit diagnosticul medicului celor din jur şi în scurt timp toată sala pricepe ce s-a petrecut.

Cei trei antevorbitori se uită la director tare abătuţi.

Unul dintre ei încearcă să ia cuvîntul, strigînd de pe loc că a fost greşit înţeles.

Dar directorul închide adunarea.

1939

O ÎNTÎMPLARE ÎN MIEZ DE NOAPTE

Mai dăunăzi mergeam noaptea pe stradă. Mă întorceam de la nişte cunoştinţe.

Strada era pustie. Aerul înăbuşitor. Undeva tuna.

Merg eu aşa pe stradă şi-mi scot şapca din cap. Zefirul nopţii îmi adie pe la urechi.

Nu ştiu dumneavoastră, stimaţi cetăţeni, dar mie îmi place să hoinăresc noaptea pe străzi. Te simţi al naibii de liber. Poţi să dai din mîini în voie. Nu te îmbrînceşte nimeni. Nici că-ţi pasă de nimic.

Şi cum spuneam, merg eu aşa pe stradă şi deodată aud un geamăt. Adică nu chiar un geamăt, ci mai degrabă un strigăt înăbuşit sau o voce.

Mă uit în dreapta, mă uit în stînga — nimeni.

Trag cu urechea : iar aud un geamăt.

Şi deodată aud, parcă venind de sub pămînt : „Omule bun !..."

Mă uit pe la ferestre. Poate a izbucnit vreun conflict conjugal ? îmi zic. Cîte nu se pot întîmpla ! Poate că un soţ beat a sărit la nevastă-sa, ori poate, dimpotrivă, îi face ea muzică ?...

Mă uit la toate etajele, dar nu văd nimic.

Şi deodată aud că cineva bate cu degetul în geam.

Mă uit într-acolo şi văd un magazin. Între uşile magazinului, pe un scaun vienez, şade un om tare bătrîn. Păzeşte magazinul, vezi bine.

Mă dau mai aproape şi întreb :

— Ce e, unchiule ?

Paznicul mă întreabă cu un glas înfundat :

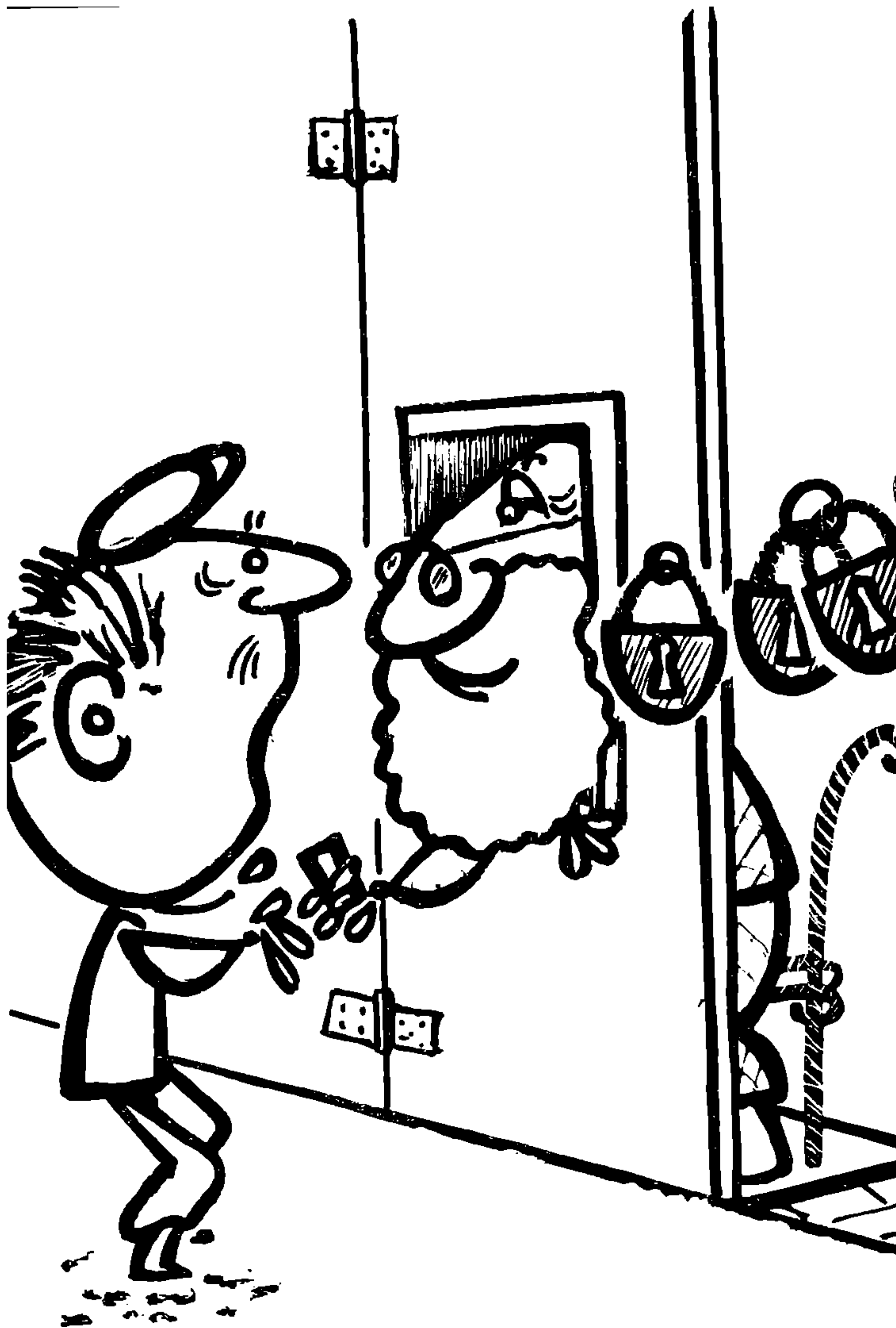
— Ce oră e, drăguţă ?

— Patru — zic.

— Oho — zice el — mai am de stat două ore... N-ai vrea — zice — să-mi aduci un pic de apă ? Vezi că e un robinet la subsol. Adu-mi şi mie o cană cu apă. Mi s-a făcut sete. E o zăpuşeală !

Şi zicînd aşa, îmi întinde prin oberlihtul spart o cană.

I-am împlinit dorinţa. După care l-am întrebat :

— Dumneata, ce, eşti bolnav, de nu poţi să-ţi iei singur apă ?

— Aş lua bucuros — zice paznicul. Aş mai face şi eu un pic de mişcare. Dar nu pot să ies de-acilea, că sînt încuiat dinspre stradă.

— Şi cine te-a încuiat ? întreb. Doar eşti paznic. De ce te încuie ?

— Nu ştiu. Mă încuie întotdeauna. Le e teamă să nu mă depărtez şi să nu aţipesc pe undeva, şi în vremea asta vreun hoţ să golească magazinul. Or, dacă stau între uşi, chiar dacă adorm, hoţul nu poate trece. Dă peste mine şi atunci ţip. La noi aşa e regula : toată noaptea trebuie să stai între uşi.

— Tîmpită regulă ! zic eu. E supărător să stai aşa încuiat.

— Pe mine asta nu mă supără — zice paznicul. Ba chiar îmi convine că mă încuie de hoţi. Că eu mă tem de hoţi ca de foc. Dar cînd sînt încuiat, nu-mi mai e teamă. Stau liniştit.

— Atuncea — zic eu — mai plimbă-te şi dumneata, unchiule, prin magazin, ca să-ţi mai dezmorţeşti picioarele. Că ţi s-o fi şi scîrbit să stai aşa toată noaptea pe scaun, nu ?

— Da' de unde, drăguţă ! zice el. Păi ce, crezi că pot să intru în magazin ? Aş intra eu bucuros, dar uşa ailaltă e încuiată cu două lacăte. Înadins, ca să nu intru eu înăuntru.

— Care va să zică, unchiule — zic eu — dumneata stai şi faci de pază între două uşi încuiate ?

— Chiar aşa — zice paznicul. Da' nu pricep ce te legi de mine ? Mi-ai dat apă şi du-te cu Dumnezeu. Stai aici şi vorbeşti într-aiurea, şi nu mă laşi să dorm...

După care, paznicul şi-a băut apa, s-a şters la gură cu mîneca şi şi-a închis ochii, vrînd să arate în felul acesta că audienţa a luat sfîrşit.

Mi-am văzut de drum. Acum mă uitam curios şi pe la uşile altor magazine. Dar n-am mai văzut paznici de noapte ca ăsta.

Acasă am ajuns tîrziu. M-am zvîrcolit mult în pat. Nu puteam să adorm. Mă gîndeam mereu : oare nu s-ar putea inventa vreun dispozitiv electric care să dea alarma dacă intră cineva în magazin ? Pentru că e nu ştiu cum, urît şi întristător, să bagi un om viu între două uşi încuiate. Oricum, omul e culmea creaţiunii. Şi e nu ştiu cum, bizar, să-l bagi într-o cuşcă în chip de capcană...

Pe urmă m-am gîndit că astfel de dispozitive electrice s-au şi inventat, probabil. Bunăoară, pui piciorul în prag şi deodată se stîrneşte o hărmălaie cumplită. Dar se vede treaba că, deocamdată, invenţia asta nu e încă pusă în aplicare, sau poate costă prea scump, sau poate

— ştiu eu? — or fi cine ştie ce dificultăţi tehnice, de vreme ce se mai angajează pentru treaba asta forţa vie.

Pe urmă gîndurile mi s-au învălmăşit şi am adormit. Şi am visat că vine la mine paznicul ăsta de noapte, mă loveşte cu cana peste umăr şi-mi zice: „Ce te legi de paznici? Trăim şi noi în bună pace. Facem de pază. Şi tu te bagi cu ambiţiile astea ale tale! Ne strici cariera..."

Apoi am visat ceva zglobiu, cu dansuri şi cîntece.

Şi dimineaţă m-am sculat destul de voios.

1940

ALBINE ŞI OAMENI

Într-un colhoz a venit în vizită un ostaş. Oaspetele le-a adus în dar neamurilor un borcănel cu miere.

Atîta le-a plăcut mierea asta la toţi, că acei colhoznici au hotărît să se apuce de albinărit.

Dar prin partea locului nu se îndeletnicea nimeni cu apicultura. Aşa că ei trebuiau să ia totul de la început, să-şi facă stupi şi să aducă albine din pădure, dîndu-le locuinţe noi.

Văzînd că treaba asta e de durată, colhoznicii s-au amărît.

— Asta-i poveste lungă ! Pînă faci una, pînă faci alta, trece vara. Şi nu vedem noi miere pînă la anul. Or, nouă acuma ne trebuie.

Printre colhoznici trăia un om minunat, pe nume Ivan Panfilîci, un bărbat de vreo şaptezeci şi doi de ani. În tinereţe el se îndeletnicise cu albinăritul.

Acest Ivan Panfilîci zice :

— Ca să bem anul acesta ceai cu miere, trebuie să mergem undeva unde se face apicultură şi să cumpărăm de-acolo tot ce ne trebuie.

Colhoznicii se arată de acord :

— Colhozul nostru e milionar, aşa că nu se uită el la nici un fel de cheltuieli. Hai să cumpărăm o prisacă în plină activitate ! Cu albine în stupi. Pentru că dacă aducem albine din pădure, s-ar putea să nu fie prea de soi. S-ar putea să facă cine ştie ce miere păcătoasă, bunăoară miere de tei. Or, noi vrem miere din flori de cîmp.

Aşa că i-au dat bani lui Ivan Panfilîci şi l-au trimis în oraşul Tambov.

Vine el la Tambov şi ăia de-acolo îi zic aşa :

— Ai făcut bine că ai venit la noi. De-aici, de la noi, trei sute s-au strămutat în Extremul Orient. A rămas o stupărie fără stăpîn. Stupăria asta putem să v-o dăm aproape pe degeaba. Întrebarea e numai cum o să transporţi dumneata albinele astea. Marfa e, vorba ceea, livrată cu amănuntul şi mai e şi zburătoare. Poate să se risipească în toate patru părţile. Tare ne e teamă că la destinaţie au să ajungă numai căsuţele albinelor şi larvele.

La care Panfilîci zice :

— Cumva le-oi duce eu. Cunosc albinele. Toată viaţa am avut de-a face cu ele.

Şi iată-l pe Panfilîci aducînd la gară, în două căruţe, şaisprezece stupi.

La gară a făcut rost de un vagon-platformă. Şi-a pus Panfilîci stupii pe platformă şi i-a acoperit cu o prelată.

Nu după mult, mărfarul la care era ataşată platforma noastră a luat-o din loc.

Panfilîci stătea grav pe platformă şi discuta cu albinele :

— Lasă, copilaşi, că ajungem noi ! Aveţi puţintică răbdare şi staţi aşa pe întuneric, că pe urmă vă dau iar drumul să mergeţi la flori. Şi acolo, eu aşa cred, o să ştiţi voi să faceţi treabă bună. Numai să nu vă necăjiţi că vă transport pe întuneric. Înadins v-am acoperit cu prelata, ca să n-o luaţi razna din mersul trenului. Că nu mai ajungeţi voi trenul din urmă !

Şi merge trenul o zi, şi mai merge una.

În cea de-a treia zi, Panfilîci a cam intrat la griji. Trenul mergea încet. Se oprea la fiecare gară. Şi stătea mult. Aşa că nu era chip de ghicit cînd va mai ajunge la destinaţie.

În gara Polia, Panfilîci s-a dat jos de pe platformă şi s-a dus la şeful gării.

— Spune-mi, stimabile — l-a întrebat — stăm mult aici ?

Şeful gării îi răspunde :

— Drept să-ţi spun, nu ştiu. Poate pînă deseară.

— Dacă stăm pînă deseară — zice Panfilîci — atuncea ridic prelata şi le dau drumul la albine pe cîmp. Că li s-a urît de atîta drum. E a treia zi că stau sub prelată. Li s-a făcut şi lor foame. Nu beau, nu mănîncă, nu-şi hrănesc larvele.

Şeful gării zice :

— Fă cum ştii ! Ce mă privesc pe mine călătorii dumitale ? Am eu şi fără asta destulă treabă, ca să mai îmi fac griji şi cu larvele dumitale. Ei, asta-i bună !

Panfilîci se întoarse la platforma lui şi ridică prelata.

Vremea era superbă. Cerul — albastru. Soarele verii dogorea. În jur se întindea cîmpul de flori. Mai încolo dădea în floare un crîng de castani.

A ridicat, deci, Panfilîci prelata de pe platformă. Şi atunci o armată întreagă de albine s-a înălţat în tăriile cerului.

Albinele s-au rotit o vreme, s-au orientat şi au pornit-o spre cîmp, înspre pădure.

Ceilalţi călători au făcut cerc în jurul platformei şi Panfilîci, stînd pe platformă, le-a ţinut o conferinţă despre foloasele albinelor.

Dar în timpul conferinţei şeful gării a ieşit pe peron şi i-a făcut semn mecanicului să pornească.

Văzînd semnalele astea, Panfilîci rămase trăsnit. Îngrijorat de-a binelea, îi zise şefului :

— Stimabile, nu expedia trenul ! Toate albinele mele sînt răspîndite.

Şeful gării zice :

— Fluieră-le şi dumneata, să vină mai repede îndărăt ! Eu nu pot reţine trenul mai mult de trei minute !

— Te implor — zice Panfilîci — întîrzie plecarea trenului pînă la apusul soarelui ! La apusul soarelui albinele au să se întoarcă. Dacă nu se poate altfel, decuplează-mă ! Eu fără albine nu pot să plec. Am aici, la mine, o mie de albine, cincisprezece mii sînt pe cîmp. Gîndeşte-te şi dumneata ! Înţelege-mă şi nu rămîne de piatră la un asemenea necaz !

Şeful gării zice :

— La noi, aici, nu e staţiune balneară pentru albine, la noi aici e cale ferată. Ei şi ce, mă rog, dacă au plecat albinele ? La trenul următor o să mi se spună că au plecat muştele !

Ori că au sărit afară puricii din vagonul capitonat. Ce, pentru asta trebuie să țin trenul în loc ? Da' știi că ai haz !

Și zicînd așa, îi făcu semn mecanicului.

Trenul pornește.

Panfilîci, alb ca varul la față, stă pe platforma lui și își desface brațele a pagubă. Se uită în dreapta, se uită în stînga și tremură tot de supărare.

Trenul își vede de drum.

O parte din albine au reușit totuși să sară din mers în tren. Dar cele mai multe au rămas pe cîmp și în crîng.

Și iată că trenul a dispărut în zare.

Șeful gării s-a întors la el și s-a apucat de lucru.

Scrie ceva într-un registru. Și bea ceai cu lămîie.

Și deodată aude zarvă în gară.

Deschide geamul ca să vadă ce e. Și vede că printre călătorii de pe peron s-a stîrnit o mare foială.

— Ce s-a întîmplat ? întreabă.

— Trei călători au fost înțepați de albine — i se răspunde. Acum albinele se reped și la alții. Sînt așa de multe, că s-a întunecat cerul.

Şi atunci şeful vede că în jurul gării se roteşte un nor de albine.

Vezi bine, albinele îşi căutau platforma. Dar platforma ia-o de unde nu-i ! Platforma s-a dus şi dusă e. De-aia şi albinele au tăbărît pe oameni şi peste tot.

Abia s-a retras şeful de la geam, ca să iasă pe peron, că în încăpere au şi dat năvală o mulţime de albine înfuriate.

Şeful a luat un prosop şi a început să-l fluture, ca să alunge albinele.

Dar gestul acesta, se pare, i-a fost fatal.

Două albine l-au înţepat la gît. Alta — la ureche. Alta — la frunte.

Şeful s-a îmbrobodit cu prosopul şi s-a culcat pe canapea, gemînd ca vai de lume.

Peste puţin, dă buzna ajutorul lui şi zice :

— Afară de dumneavoastră, albinele l-au mai înţepat la obraz şi pe telegrafistul de serviciu. Acum telegrafistul refuză să mai lucreze.

Şeful zice de pe canapea :

— Aoleu, şi ce-i de făcut ?

În vremea asta intră alt impiegat şi-i spune şefului :

— Casiera, soţia dumneavoastră, Klavdia Ivanovna, a fost înţepată în clipa asta la nas Arată într-un hal făr' de hal !

Şeful gării gemu şi mai avan şi zise :

— Trebuie să întoarcem imediat platforma cu nebunul ăla de apicultor.

Şi zicînd acestea, s-a dat jos de pe canapea şi a pus mîna pe telefon. De la gara următoare i s-a răspuns :

— S-a făcut. Decuplăm imediat platforma. Numai că nu avem locomotivă să v-o trimitem.

Şeful strigă în receptor :

— Vă trimitem noi o locomotivă. Decuplaţi platforma imediat. Albinele au şi înţepat-o pe nevastă-mea. Gara mea e pustie. Toţi călătorii s-au ascuns în magazie. Numai singure albinele se rotesc prin aer. Iar eu refuz să ies pe linie, chiar dac-o fi să se întîmple o catastrofă !

Aşa că în scurtă vreme platforma a fost readusă.

Toţi au răsuflat uşuraţi cînd au văzut platforma pe care stătea Panfilîci.

Panfilîci a cerut ca platforma să fie trasă acolo unde a stat mai înainte. Văzînd platforma, albinele au venit îndată într-acolo.

Erau aşa de multe şi erau aşa de zorite să-şi ocupe locurile, încît s-a produs o mare îmbulzeală între albine. Şi s-a stîrnit o larmă şi un bîzîit aşa de cumplit, încît cîinele a început să urle, iar porumbeii şi-au luat zborul din porumbar.

Panfilîci stătea pe platformă și zicea așa :

— Ușurel, copilași, fără grabă ! Avem timp de ajuns. Ocupați-vă locurile conform tichetelor !

După zece minute s-a făcut liniște.

Convingîndu-se că totul e în ordine, Panfilîci s-a dat jos de pe platformă.

Oamenii aflați în gară l-au aplaudat. La care Panfilîci s-a temenit ca un artist și a grăit așa :

— Coborîți-vă gulerele ! Dezveliți-vă fețele ! Și nu mai tremurați, că n-o să vă mai înțepe nimeni.

Și zicînd așa, s-a dus la șeful gării.

Șeful, îmbrobodit cu prosopul, ședea lungit pe canapea, suspinînd și gemînd. Dar la vederea lui Panfilîci a gemut și mai avan.

Panfilîci i-a zis :

— Regret din suflet, stimabile, că albinele mele te-au înțepat. Dar vinovat ești numai dumneata. Pentru că e inadmisibil să privești cu atîta indiferență lucrurile, fie că sînt ele mari sau mici. Albinele nu suportă așa ceva. Pentru una ca asta ele îi înțeapă pe oameni fără nici un fel de discuție.

Șeful a gemut și mai rău, iar Panfilîci a urmat :

— Soarele a apus. Însoțitoarele mele și-au ocupat locurile. Am onoarea să vă salut ! Am plecat.

Şeful gării a dat uşor din cap, chipurile : hai, vedea-v-aş plecaţi odată ! Şi a zis abia auzit :

— Barem ai luat toate albinele ? Vezi să nu laşi cevaşilea pe-aici !

Panfilîci zice :

— Chiar dac-au să rămînă două-trei albine, o să-ţi fie de folos. Cu bîzîitul lor au să-ţi amintească de cele întîmplate.

Acestea fiind zise, Panfilîci a ieşit.

A doua zi, spre seară, bravul nostru Panfilîci a sosit cu marfa lui vie la destinaţie.

Colhoznicii l-au primit cu muzică.

1941

FURCA

Dimineața, pe deasupra vaporului au început să se rotească avioanele inamice.

Primele șase bombe au căzut în apă. A șaptea a nimerit cîrma. Vaporul a luat foc.

Toți călătorii s-au aruncat în apă.

Nu știu la ce m-oi fi gîndit cînd m-am aruncat și eu, pentru că nu știu să înot. Totuși m-am aruncat. Și îndată m-am dus la fund.

N-aș putea spune ce legi chimice sau fizice acționează acolo, fapt e că, deși nu știu să înot, am ieșit iar la suprafață.

Cum am ieșit, m-am și apucat cu o mînă de un fel de furcă ce răsărea din apă.

Mă țin zdravăn de furcă, cu amîndouă mîinile. Binecuvîntez cerul că am scăpat cu viață și că în mare sînt înfipte furci din astea pentru indicarea bancurilor de nisip și așa mai departe.

Şi cum mă ţin eu aşa de furcă, văd că mai vine unul înot spre mine. Civil şi el. Bine îmbrăcat, cu o haină de culoarea nisipului şi cu pantaloni lungi.

I-am arătat cu un semn din cap furca şi s-a apucat şi el de ea.

Stăm aşa şi ne ţinem de furcă. Şi tăcem. Pentru că n-avem ce să ne spunem.

Adică eu tot l-am întrebat unde face serviciu, dar nu mi-a răspuns. A scuipat numai apa din gură şi a ridicat din umeri. Mi-am dat seama cît de lipsită de tact era întrebarea asta pusă în apă.

Şi cu toate că eram tare curios să ştiu dacă se afla pe vapor cu instituţia lui, aşa cum mă aflam şi eu, sau singur, m-am abţinut să-l întreb.

Şi uite-aşa, ne ţinem de furcă şi tăcem mîlc. Tăcem o oră. Nu schimbăm o vorbă trei ore. În cele din urmă interlocutorul meu zice :

— Vine o şalupă...

Într-adevăr, vedem o şalupă de salvare culegînd oamenii care se ţin deasupra apei.

Eu şi cu interlocutorul meu am început să strigăm şi să dăm din mîini, ca să ne observe cei din şalupă. Dar nu ştiu de ce, ăia nu ne observă. Şi nu vin spre noi.

Atunci eu mi-am scos haina şi cămaşa, şi m-am apucat să flutur cămaşa : iacătă-ne, sîntem aici, fiţi amabili şi poftiţi încoace !

Dar şalupa nu se apropie.

Îmi flutur cămaşa cît mă ţin puterile : gîndiţi-vă, sîntem pierduţi, S.O.S...

Pînă la urmă se ridică unul din şalupă şi strigă la noi cu pîlnia la gură :

— Hei, voi ăia de colo, ce, aţi căpiat că v-aţi agăţat de o mină ?

Auzind una ca asta, interlocutorul meu a şi sărit în lături. Şi a pornit-o înot înspre şalupă...

Instinctiv, am dat şi eu drumul la furcă. Dar cum i-am dat drumul din mînă, m-am şi cufundat.

Mă agăţ iar de furcă şi nu-i mai dau drumul.

Ala din şalupă îmi strigă, cu pîlnia la gură :

— Hei, şefule, nu te atinge de mină !

— Fraţilor — ţip eu — fără mină sînt pierdut ! Mă duc la fund ! Gîndiţi-vă ! Aveţi bunătatea şi veniţi încoa' !

Din pîlnie mi se strigă :

— Nu putem să ne apropiem, cap sec ce eşti, că sărim în aer. Vino înot încoace ! Ori, dacă nu, plecăm imediat.

„Cum să mă duc la ei, dacă nu știu să înot ?" îmi zic. Și mă țin de furcă așa că nici cu sila nu m-ar putea smulge.

— Fraților marinari ! strig. Stimați tovarăși din flotă ! Vedeți cum faceți, dar salvați o viață de om !

În vremea asta unul din echipaj îmi aruncă o frînghie. Și iar strigă la mine, și cu pîlnia, și fără pîlnie :

— Nu te mișca, lua-te-ar dracu', că sare mina în aer !

„Mai rău mă enervați cu țipetele voastre — îmi zic. Mai bine nu știam că am de-a face cu o mină, mă mișcam și eu mai în voie. Așa, mă bîțîi, vezi bine, de frică. Și de mină mă tem, dar fără ea mi-e teamă și mai rău !"

În sfîrșit, am apucat frînghia. Cu băgare de seamă, m-am legat cu ea de curea.

— Trageți, fir-ați voi să fiți ! strig la ei. Ajunge să tot țipați la mine...

Au început să tragă. Văd că frînghia nu-mi ajută la nimic. Văd că, împotriva voinței mele, mă duc la fund cu frînghie cu tot. Uite c-am și atins fundul mării cu mîna. Deodată, ăia mă trag în sus.

M-au scos la suprafață. Și dă-i cu sudălmile ! Țipă la mine, fără pîlnie :

— Ce canoneală și cu tine, lua-te-ar dracii... Te agățai de o mină în timp de război... Și pe deasupra, nici să înoți nu știi ! Mai bine săreai în aer cu mină cu tot. O făceai inofensivă și pe ea, și pe tine...

Tac. Nu zic nimic. Ce-aș putea să le răspund celor care m-au salvat ? Mai ales că-mi dau seama ce ageamiu sînt în problemele războiului, ce slab stau cu tehnica, dacă nu știu să deosebesc o furcă de naiba mai știe ce.

M-au ridicat pe bord. Stau întins. Toți au făcut cerc în jurul meu.

Văd că e de față și interlocutorul meu. Mă face și el cu ou și cu oțet : că de ce l-am îndemnat să se agațe de mină, că din partea mea ăsta e huliganism maritim, că pentru una ca asta s-ar cuveni să fiu trimis la munci submarine pe termen de la trei la cinci ani.

Nu i-am răspuns nimic nici lui, pentru că m-am indispus cu totul cînd am băgat de seamă că nu mai aveam cămașa la mine. Haina o aveam, cămașa — nu.

Am vrut să-l rog pe căpitan să dea o raită cu șalupa, ca să căutăm cămașa, dac-o mai fi

deasupra apei. Dar văzîndu-l așa de încruntat, n-am îndrăznit.

Cred că am lăsat cămașa pe mină. Dac-o fi așa, s-a zis cu cămașa mea !

După ce m-am văzut salvat, m-am jurat să învăț arta militară.

Pentru că în chestiunile astea nu se cade să rămîi mai prejos decît alții.

1943

PIOTR IVANÎCI ȘI ALȚII

Un colonel-inginer, ieșind anul acesta la pensie, a hotărît să se însoare.

Da, desigur, era un om trecut de prima tinerețe. Avea șaizeci de ani împliniți. Dar nu arăta de loc bătrîn. Era un bărbat prezentabil, mustind de sănătate, am zice chiar frumos, dacă am socoti corpolența drept frumusețe.

Pensia respectabilă și suma frumușică trecută în carnetul de economii îl puneau într-o situație avantajoasă în armata destrămată rău a pretendenților la însurătoare, al cărei stat-major s-a lăsat aproape în întregime capturat la timp oportun de dușmanul perfid, înveșmîntat în mătăsuri și blănuri.

Dată fiind profesia sa, colonelul nostru a pribegit toată viața din oraș în oraș, fără a zăbovi prea mult nicăieri, din care pricină nici n-a avut

soarta generalilor — nu s-a căsătorit şi nu şi-a întemeiat o familie.

Din aceeaşi pricină nici nu avea un cerc larg de cunoştinţe atunci cînd a ieşit la pensie şi cînd s-a statornicit de-a binelea.

Această din urmă stare de lucruri îngreuia intenţiile pretendentului nostru. În scurt timp, însă, el a găsit nişte ajutoare dezinteresate în persoana cîtorva femei trecute de ani din casa în care locuia. Doamnele acestea în vîrstă s-au declarat gata să-i dea tot concursul în intenţiile lui matrimoniale.

Trebuie menţionat că în toate epocile istorice, nu ştiu de ce, femeile şi-au dat cu cea mai mare tragere de inimă concursul ori de cîte ori se ivea prilejul de a căsători sau de a peţi pe cineva.

Această străveche solidaritate e de-a dreptul mişcătoare şi uimitoare totodată, şi am fi dornici să-i găsim o explicaţie. Dar, vai, nici în ştiinţele sociale şi nici în ştiinţele naturii nu găsim răspuns la întrebare ! Rămîne de presupus că această particularitate se datoreşte impulsurilor nobile de care e animat sufletul femeii, înclinat spre romantism.

Oricum ar fi, intenţia pretendentului nostru a găsit cel mai viu răsunet printre locatarele casei.

Deosebit de activă s-a arătat a fi vecina lui, Anna Ignatievna, care-şi ieşise, ca să zic aşa, din minţi, în dorinţa de a-l însura pe colonelul în retragere.

Vecina a găsit cîteva femei relativ tinere, dornice să se mărite. Numai că nu ştia cum să le prezinte pretendentului. Acesta era sever de felul lui, intransigent şi, mai ales, respingea categoric însuşi principiul peţitului.

Anna Ignatievna s-a oferit să organizeze o serată, la care intenţiona să-şi invite candidatele, dar colonelul a respins categoric proiectul. I-a şi spus-o în faţă :

— O astfel de serată seamănă cu o vedere. E ceva ca peţitul din vremurile trecute, de tristă amintire. Nu, nu, stimată Anna Ignatievna, scuteşte-mă de acţiunile astea prea directe, care au fost supuse unei critici nimicitoare în literatura noastră clasică.

La care vecina a replicat nemulţumită :

— Păi, e chip într-o treabă ca asta fără peţit, Piotr Ivanîci ? Dac-ai fi şi dumneata mai tînăr şi ai merge, să zicem, pe la serate dansante, unde ai apărea cu carnetul de economii în mînă, atunci ar fi altceva. Dar dumneata nu ieşi decît pînă la prăvălie. Şi atunci ce-i de făcut ?

Piotr Ivanîci i-a răspuns cu asprime în glas :

— Da, recunosc că mă aflu într-o situaţie dificilă. Cu toate acestea consider că peţitul ca atare mă umileşte cu trecutul lui mic-burghez. Nu, nu, Anna Ignatievna, mai bine rămîn burlac decît să reînnoiesc ceea ce la timpul său au ridiculizat fără cruţare Ostrovski, Puşkin şi alţii !

Un asemenea afront, cu referiri la literatura clasică, ar fi pus-o în încurcătură pe orice altă femeie. Dar Anna Ignatievna nu era dintre cele ce se lasă uşor impresionate. Fără a ţine prea mult cont de literatură, ea a dat fuga la o prietenă ca să se sfătuiască, şi prietena i-a spus aşa :

— Înţeleg pe deplin sentimentele colonelului-inginer. Desigur, peţitul poate fi şocant pentru un om cultivat. Or, aici este important să mergi în pas cu cerinţele lui înalte. Nu de mult, noi am peţit o pereche prin mijlocirea teatrului. Am luat două bilete. Unul i l-am dat ei, celălalt, lui. Acolo, la teatru, stînd alături, au făcut cunoştinţă şi după aia s-au căsătorit. Şi acum sînt nespus de fericiţi.

Anna Ignatievna n-a întîrziat să-i împărtăşească pretendentului acest proiect. La început, pretendentul a rămas perplex în faţa unei atari inovaţii şi a stat mult în cumpănă. Dar pe urmă s-a declarat de acord.

— Da — i-a zis el vecinei — o astfel de întîlnire civilizată, la teatru, mă satisface. Pun însă o condiție. Am să fac cunoștință cu persoana numai în cazul cînd îmi va plăcea. Așa să facă și ea. Atunci vom fi amîndoi chit din punct de vedere moral.

După care Piotr Ivanovici i-a dat vecinei fără multă vorbă o anumită sumă de bani pentru bilete. Și a rugat-o să se grăbească, cu atît mai mult cu cît în trecut el fusese un mare amator de teatru și acum ardea de dorința de a relua această pasiune în noua ei calitate.

Anna Ignatievna ochise de mult candidata principală, una Olga Feodorovna. Era o femeie drăguță și modestă, de profesie radiolog. Încă înainte de război ea a divorțat de bărbatul ei, un jurist, care bea de stingea. Acum, la treizeci și nouă de ani, suferea sincer că era singură și n-avea cu cine să schimbe o vorbă cînd se întorcea de la serviciu.

Totuși, la propunerea Annei Ignatievna a rămas teribil de descumpănită. La început, chiar a dat din mîini, găsind că e jenant să meargă la teatru cu astfel de intenții. Dar pe urmă a rîs înveselită și a găsit chiar amuzantă o asemenea aventură teatrală.

Pe scurt, biletele au fost cumpărate și înmînate solemn fiecăruia în parte.

A venit și seara mult așteptată. Olga Feodorovna, gătindu-se cu multă grijă, a întîrziat și și-a ocupat locul după ridicarea cortinei.

Pe scenă se juca o piesă din zilele noastre. Dar Olga Feodorovna nu urmărea jocul artiștilor. În primele momente nici nu și-a ridicat ochii din pricina emoției. Dar pe urmă a început să se uite cu coada ochiului la vecinul ei.

Bărbatul i se păru drăguț, simpatic. O surprinse însă faptul că el îi acorda prea puțină atenție. Și atunci și-a dat seama, mîhnită, că nu i-a plăcut. Uitîndu-se la ea, bărbatul s-a încruntat, a tușit și chiar a căscat pe furiș.

Olga Feodorovna s-a simțit atinsă în amorul ei propriu de femeie mai mult ca niciodată. Dar ca să nu-și facă o părere greșită, a început să-și urmărească vecinul cu mai multă atenție. Nu, nu încăpea nici o îndoială : omul era nemulțumit, iritat și regreta, se pare, că a venit la această întîlnire. Acum căsca fără jenă și nici măcar nu-și ducea palma la gură.

Profund jignită, Olga Feodorovna a ieșit glonț, fără a mai aștepta sfîrșitul actului.

Cît îl privește pe Piotr Ivanîci, după terminarea spectacolului, el s-a întors acasă cumplit de

indispus. La toate întrebările vecinei nu dădea nici un răspuns sau îngăima ceva nedesluşit. Se simţea teribil de ofensat de faptul că doamna dăduse bir cu fugiţii, manifestînd astfel o atitudine mai mult decît negativă. Faptul acesta supărător i-a închis gura lui Piotr Ivanîci.

Anna Ignatievna n-a putut multă vreme să înţeleagă ce-i cu el. Abia a doua zi, discutînd ba cu Piotr Ivanîci, ba cu Olga Feodorovna, a dat de firul celor întîmplate.

Ei bine, toată nemulţumirea şi toate căscăturile lui Piotr Ivanîci nu vizau nicidecum doamna, ci piesa cu totul neizbutită şi plictisitoare. Dimpotrivă, Olga Feodorovna i-a plăcut foarte mult. Voia să-i vorbească în pauză, dar ea a plecat.

Oftînd discret, Anna Ignatievna tot alerga de la Piotr Ivanîci la Olga Feodorovna şi înapoi, sperînd să împace părţile. Străduinţele ei ar fi fost poate încununate de succes, dar Olga Feodorovna, fiind în posesia unui bilet de odihnă, se pregătea să plece în Caucaz. De aceea împăcarea a fost amînată pînă la întoarcerea ei.

În Caucaz însă, Olga Feodorovna s-a întîlnit cu o cunoştinţă de-a ei din marină, şi la înapoiere s-a căsătorit cu omul acela.

Piotr Ivanîci a regretat cumplit această pierdere şi s-a jurat că nu mai merge la teatrele unde se joacă piese moderne proaste.

Într-adevăr, acum nu merge la teatru. Nu de mult, totuşi, s-a căsătorit. Cu vecina sa, Anna Ignatievna. Căsătoria asta a fost o surpriză pentru toţi.

S-ar cuveni ca Ministerul Culturii să ia o dată mai mult în consideraţie astfel de cazuri, care schilodesc destinele oamenilor.

REVEDERE

În timpul verii l-am trimis pe băiatul meu într-o tabără de pionieri. Prima duminică m-am dus să-l văd.

În vagon am intrat în vorbă cu vecina mea. Avea o mulțime de boccele și pachete. Mergea și ea în tabără, ca să-și vadă băiatul.

Printre călători se aflau și alți părinți care mergeau tot acolo. Așa că, odată ajunși la destinație, am format în gară un grup de părinți în număr de șapte și am luat-o printr-un parc spre tabără.

La ieșirea din parc, într-o poiană, am văzut un grup mare de copii. Copiii stăteau în careu și ascultau ce le spunea educatoare.

Trecînd pe-alături, am auzit-o și noi. Iată ce spunea educatoarea :

— Copii, pe mulți dintre voi au să vă viziteze azi părinții. Vă rog foarte mult să nu le permiteți să facă vreo imprudență.

Noi, părinţii, ne-am uitat unii la alţii nedumeriţi.

Unul din copii o întrebă pe educatoare :

— Sofia Andreevna, şi dacă tăticul îmi zice iar : Hai să facem o baie ? Ce-i răspund ?

— Grişa — zice educatoarea — duminica trecută tu erai cît pe ce să te îmbolnăveşti de congestie pulmonară. Dacă tăticul tău o să te ducă iar la rîu, tu să-i spui aşa : „Tăticule dragă, fă baie singur dacă vrei, dar eu personal nu mă bag în apă rece". Aşa să-i spui. Şi să i-o spui hotărît, ca să ţină minte şi să nu te mai vîre într-o apă cu temperatura sub şaisprezece grade.

Noi, părinţii, iar ne-am uitat unii la alţii. Educatoarea zise :

— În fine, copii, azi mă bizui întru totul pe judecata voastră sănătoasă. Sper că-i veţi opri de fiecare dată pe părinţii voştri atunci cînd veţi vedea că procedează cu prea multă uşurinţă sau încalcă legile.

Noi ne-am dus la educatoare şi i-am zis aşa :

— Chiar noi sîntem părinţii. Trecînd pe-aici, am auzit tot ce le spuneaţi copiilor. Cum trebuie înţeles ceea ce aţi spus dumneavoastră relativ la părinţi ?

Educatoarea ne-a răspuns :

— Iată cum stau lucrurile. Şase zile pe săptămînă, la noi în tabără e linişte şi pace. Du-

minica, însă, parcă e cutremur de pămînt. O mamă aduce coşcogea plăcinta cu varză şi i-o lasă toată copilului ei. Alta aduce un kilogram de bomboane. Alta, un jambon aproape întreg. Or, copiii sînt copii ! Ei nu ştiu măsura. Deşi sătui, se apucă îndată să mănînce ceea ce le aduc părinţii. Ca urmare, se îmbolnăvesc. În fiecare luni am la mine în detaşament cel puţin cincisprezece bolnavi !

Noi, părinţii, ne-am uitat unii la alţii jenaţi. Aruncîndu-ne o privire severă, educatoarea spuse :

— Dar asta nu-i totul ! Am să vă rog să vă uitaţi la copiii care au avut de suferit duminica trecută...

Şi zicînd acestea, se întoarse spre copii :

— Vovocika Basov, ieşi în faţă, drăguţule...

Din rînduri ieşi un băieţaş de vreo şapte ani. Mîngîindu-l cu duioşie pe cap, educatoarea zise :

— Puştiul habar n-are ce e pescuitul. Şi totuşi mama lui i-a adus o undiţă. Fără să-şi ceară voie, copilul a dat fuga la rîu şi acolo a aruncat undiţa aşa fel, că a nimerit chiar el în cîrlig... Uitaţi-vă la obrazul lui...

Ne-am uitat la micul pescar. Pe obrazul lui se vedea o zgîrietură respectabilă.

— Acum să iasă în față Kolea Șagalov... Arată mîna la părinți...

Din careu ieși un băiețaș de vreo unsprezece ani și ne arătă mîna, pe care se vedea o pată roșie.

Educatoarea zise cu un oftat :

— Părinții i-au adus un pistol de alarmă și două sute de cartușe ! A început să-și facă de cap cu cartușele și ca urmare s-a ars la mînă. Mă mir că n-am zburat cu toții în aer !

Noi i-am spus educatoarei :

— Nu toți părinții sînt așa !

Și ea ne-a răspuns :

— Eu nu mă refer cîtuși de puțin la dumneavoastră. Mulți, mulți părinți își educă foarte bine copiii, dar după o perioadă mai lungă de despărțire vin aici atît de afectuoși, încît le permit orice. Katiușa Savcenko, ieși în față... Ia spune, cîtă înghețată ai mîncat în duminica aceea...

O fetiță de opt ani ieși în față și zise zîmbind :

— Mama a mîncat două porții, eu am mîncat șase. A șaptea am pus-o puțin sub pernă și s-a topit.

Auzind acestea, toți copiii izbucniră în rîs. Educatoarea, ascunzîndu-și zîmbetul, zise :

— Ei bine, spuneți și dumneavoastră dacă pot eu să fiu liniștită cînd vin părinții după ce nu s-au văzut un timp cu copilul lor ? Nu, pe mine mă doare inima pentru fiecare copilaș scos de pe teritoriul taberei ! De aceea i-am și rugat pe copii să-și ferească pe cît se poate părinții de imprudențe !

După ce am mai zăbovit puțin, vădit jenați, și am mai schimbat o vorbă-două între noi, am pornit mai departe.

O vreme am mers tăcuți. Pe urmă un tată tînăr a zis :

— Ne-a criticat pe bună dreptate. Eu, bunăoară, eram tare dornic să-l mai alint azi pe pușlamaua de fiu-meu. I-am cumpărat o pușcă cu aer comprimat, care trimite un glonț de lemn la o distanță de vreo douăzeci și cinci de metri. Dar acum cred că n-am să-i dau pușca pentru că cine știe ce trăsnaie mai face.

O mamă tînără, încărcată cu pachete, dezlegă una din bocceluțe. Înăuntru era o oală plină cu clătite. Tînăra mamă se apucă de zor să mănînce din clătite și ne oferi și nouă. Dar noi am refuzat-o. Atunci ea a aruncat cîteva unui cîine care trecea pe-acolo. Cîinele a mîncat clătitele nu cine știe ce încîntat și și-a văzut de drum fără măcar să fi dat din coadă.

Eu luasem pentru băiatul meu zece prăjituri. Acum eram hotărît să nu-i dau mai mult de două.

În sfîrşit, am ajuns în tabără.

De cealaltă parte a gardului se auzi această exclamaţie, trădînd îngrijorarea :

— Au sosit părinţii...

Pe teritoriul taberei s-a stîrnit nu ştiu ce forfotă. Pe peron a ieşit directorul. Pe urmă a apărut un doctor în halat alb. Pe urmă, nu ştiu de ce, o infirmieră a scos o brancardă şi a rezemat-o în picioare lîngă intrare.

Nu după mult a venit fuguţa şi băiatul meu. Fericit şi bronzat. Am început să-l sărut şi uitînd de toate pe lume, i-am dat toată cutia cu prăjituri.

RĂZBUNAREA

Anul acesta, în primele zile ale primăverii, un oarecare Piotr Evseevici Gasilin s-a nimerit să asiste cu totul întîmplător la o adunare generală a locatarilor din casa unde sta el.

Fiind contabil-şef la o mare instituţie, foarte ocupat cu tot felul de rapoarte şi situaţii, Gasilin nu prea participa la astfel de şedinţe mărunte. Acum, căutîndu-l pe administrator, a dat pe la biroul administraţiei şi cum acolo tocmai se ţinea o şedinţă, curiozitatea l-a împins să rămînă, ca să vadă şi el ce vorbesc oamenii la asemenea şedinţe mici, care cuprind interesele unei singure case.

Se discuta chestiunea organizării terenului pentru copii din curtea casei.

Gasilin luă parte şi el la discuţiile aprinse în legătură cu numărul pomilor de pe terenul copiilor.

Părinte afectuos, Gasilin stărui să se planteze un număr minim de pomi, socotind că în felul acesta fiu-său, în vîrstă de nouă ani, va avea mai puține șanse să cadă din pom.

În problema aceasta, însă, părerile lui Piotr Evseevici Gasilin se deosebeau de acelea ale majorității.

Trebuie spus că Gasilin era un om foarte nervos și irascibil. Șapte ani s-a tratat cu raze ultraviolete la policlinică. Se pare însă că tratamentul acesta l-a ajutat prea puțin, pentru că la ședința cu pricina el s-a comportat într-un chip foarte agresiv, pierzîndu-și cu totul stăpînirea de sine.

Combătînd părerea unei persoane, el și-a permis cîteva fraze tăioase la adresa ei.

Persoana în cauză, o femeie trecută de ani și cu o înfățișare modestă, a rămas calmă la aceste altercații, dar a observat în treacăt adresîndu-se asistenței :

— Nu e de mirare că fiul unui părinte atît de nervos și turbulent învață prost.

Fiul lui Piotr Evseevici, Nikita Gasilin, elev în clasa a cincea, învăța într-adevăr cam prost. Așa că observația acestei femei trecute de ani a atins anumite coarde sensibile ale inimii părintești. Gasilin a părăsit ședința și la plecare și-a permis o nouă ieșire, repetînd frazele înțepătoare la adresa acelei persoane.

Întors acasă, Gasilin i-a vorbit nevestei-si de cele întîmplate şi a descris în nuanţe violente înfăţişarea banală a acelei necunoscute.

Soţia l-a întrebat neliniştită :

— Cum o cheamă pe femeia aceea ?

— Nu-i cunosc numele de familie — răspunse soţul — dar la şedinţă oamenii îi ziceau Sofia Pavlovna.

Soţia îşi plesni palmele şi zise :

— Eram sigură ! Ai insultat-o pe profesoara băiatului nostru. Ea predă la ei în clasă limba rusă. Ah, Piotr, Piotr, rău ai făcut că te-ai dus la această şedinţă fără să fi terminat tratamentul la policlinică !

Auzind una ca asta, Gasilin fu tare necăjit. Păşind nervos prin cameră, zise :

— Vai, ce penibil ! Şi tocmai la limba rusă Nikita al nostru stă cam prost. Acuma cred că n-o să mai iasă din nota doi. Şi nici nu e exclus să rămînă repetent !

— Dar n-o să se răzbune ea pe băiat din pricina lipsei de tact a tatălui ! obiectă soţia.

— Ah, draga mea — gemu soţul — în fiecare din noi zac rămăşiţele sumbre ale trecutului ! Profesoara e o femeie în vîrstă, ceea ce înseamnă că rămăşiţele trecutului din conştiinţa ei acţionează mai activ decît la alţii. Nu, nici mie nu-mi vine să cred că o să încerce să se răfuiască

cu mine pe spinarea copilului, dar o să aibă un resentiment față de el, și eu, ca om, îi înțeleg foarte bine îndemnurile subconștientului.

După ce a stat de vorbă cu nevastă-sa, Gasilin i-a poruncit îndată lui fecioru-su să se apuce de lecții și cu toate că era tîrziu, l-a meditat vreme de două ore, stăruind îndeosebi asupra temei de la rusă.

În ziua următoare Gasilin l-a meditat iar pe băiat, ba chiar a renunțat să mai meargă la un prieten ca să facă o partidă de cărți.

Toată săptămîna, zi de zi, Piotr Evseevici l-a supravegheat îndeaproape pe Nikita în timpul pregătirii temelor, ba încă l-a ajutat să-și facă un scurt conspect la gramatică.

Dar toate aceste zile profesoara nu l-a scos pe băiat la lecție, ba chiar, așa cum spunea el, nici nu se uita în partea unde stă el. Acest din urmă amănunt l-a făcut pe bietul Gasilin să resimtă vechile crampe nervoase de la stomac. Avea impresia că profesoara nu se uită înadins la Nikita, pîndindu-l să-l prindă o dată nepregătit.

Iată de ce, cu toate durerile cumplite din stomac, Piotr Evseevici se ținea în fiecare seară de capul băiatului, punîndu-l să-și facă lecțiile cu o deosebită sîrguință și conștiinciozitate.

În săptămîna următoare Nikita a adus doi de cinci la limba rusă. Gasilin a rămas perplex.

Dînd fuga la bucătărie, i-a spus nevesti-si, bîlbîindu-se :

— C-cum să interpretez această comportare ciudată a profesoarei ?! Ce-ce vrea ea să-mi spună cu asta ?

Soţia i-a răspuns, ridicînd din umeri :

— Pur şi simplu s-a arătat a fi mai corectă decît ţi-ai închipuit tu. Ea nu confundă sentimentele şi jignirile personale cu chestiunile obşteşti.

— N-nu, aicea-i altceva la mijloc ! exclamă soţul, tulburat. Gîndeşte-te că blegul ăsta de Nikita n-a mai luat de cînd e el un cinci la rusă, şi acuma a căpătat dintr-o dată doi de cinci ! P-poate i-a dat înadins cea mai mare notă, vrînd să se împace cu mine ? Rămîne de văzut. Eu unul ştiu că n-am să fac primul pas.

După cîteva zile, Nikita a mai adus un cinci, pentru o poezie de Lermontov învăţată pe dinafară. Şi atunci Piotr Evaseevici Gasilin, nemaiputîndu-se stăpîni, s-a dus acasă la profesoară şi i-a vorbit aşa :

— Stimată Sofia Pavlovna, mi-e ruşine s-o mărturisesc, dar eu eram încredinţat că după incidentul de la şedinţă, Nikita al meu n-o să mai iasă din doiuri. Văd însă că n-a fost aşa, şi acum, copleşit de generozitatea dumneavoastră, am venit să vă strîng mîna.

Profesoara zise mînioasă :

— Dar cum v-ați putut face o părere atît de proastă despre oameni și mai ales despre un profesor sovietic ? E, zău, nedemn de epoca noastră să ai asemenea concepții arhaice !

Bietul Gasilin a bolborosit fîstîcit niște fraze încîlcite, din care se putea deduce în parte că el încă n-a terminat tratamentul cu raze ultraviolete pe care-l urmează și că de aceea nu se socoate încă răspunzător de toate gîndurile sale rostite cu glas tare.

Dar apoi, biruindu-și jena, zise lămurit :

— Vă rog să mă scuzați, dar cinciurile astea mi-au răsturnat toate vechile concepții despre oameni. Am fost mirat ca niciodată în viață.

Sofia Pavlovna, gîndindu-se la ale sale, zise :

— Eu însămi m-am mirat că fiul dumneavoastră a devenit fruntaș la învățătură. Spuneți-mi, ce s-a întîmplat cu el ?

Gasilin răspunse emoționat :

— Păi acuma, dragă Sofia Pavlovna, îl meditez eu în fiecare zi.

— O — exclamă profesoara — cele ce spuneți dumneavoastră întăresc așa de bine concluziile mele ! Am observat de mult că acei copii pe care părinții îi supraveghează cît de cît învață mult mai bine.

Şi adresîndu-i lui Gasilin un zîmbet, Sofia Pavlovna adăugă :

— Veţi face bine să-l meditaţi şi de-acum înainte în fiecare zi pe fiul dumneavoastră. Să fie asta răzbunarea mea pentru gîndurile şi cuvintele nesocotite pe care le-aţi rostit atunci.

După care au rîs amîndoi înveseliţi şi s-au despărţit aproape prieteni.

1951

CUPRINS

Redactor responsabil : MIMI WESTFRIED
Tehnoredactor : GHEORGHE CHIRU

Dat la cules 30.09.1967 Bun de tipar 12.01.1968 Apărut 1968 Comanda nr. 8273. Tiraj 40 140 Br. Hîrtie Tipar înalt B de 80 g/m² 610×860/32 Coli editoriale 8,76. Coli de tipar 9,75 A. 11.460 C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R—32

Tiparul executat sub comanda nr. 70 689 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" Piața Scînteii nr. 1 București. Republica Socialistă România

[redacted]

Lei 4,25

EDITURA TINERETULUI